

قواعد اللغة العبرية

د. رشاد الشامي

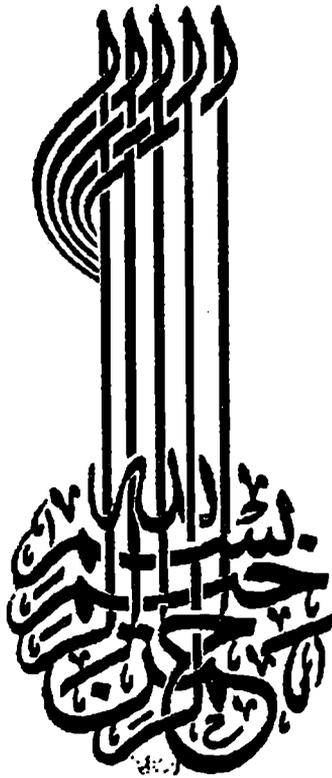
أستاذ الدراسات العبرية الحديثة
كلية الآداب - جامعة عين شمس

الطبعة الثانية
مزيدة ومنقحة

القاهرة ١٩٩٧

.

41

الفهرس

الصفحة

الموضوع

٩	مقدمة عن اللغات السامية واللغة العبرية
١٦	موجز تاريخ النحو العبرى
١٦	الخط العبرى
١٧	جدول الابدجية العبرية
١٩	ملاحظات على الابدجية العبرية
٢٣	الحركات
٢٣	حركات الفتح وتدريبات
٢٥	حركات الكسر وتدريبات
٢٨	حركات الضم وتدريبات
٣٦	السكون وتدريبات
٤٠	السكون المركب
٤٢	الفتحة المسروقة
٤٣	هاء الصوتية
٤٤	الشدة
٤٧	المقاطع
٤٩	النبر
٥٣	هاء التعريف وتدريبات
٥٧	حروف النسب وتدريبات
٦١	واو العطف وتدريبات

المفرد:

٦٥	اسم الموصول
٦٦	أدوات الاستفهام وتدريبات
٧٥	أسماء الإشارة وتدريبات
٧٩	تحيات ومصطلحات عبرية حديثة
٨٢	الإسم
٨٩	المفرد والجمع والمثنى
٩٦	تدريبات
٩٧	الضمائر الشخصية
٩٨	الضمائر المتصلة بالاسم (تصريف الاسم)
١٠٥	الإضافة
١١٣	تدريبات على الإضافة
١١٥	الصفة
١١٧	الصفة النسبية وتدريبات
١٢١	العدد وتدريبات
١٣٤	العدد الترتيبي
١٣٨	كم الساعة ؟
١٤٢	نصوص للتدريب على العدد
١٤٣	الفعل
١٥٢	تصرف الفعل المجرد السالم
١٥٢	١- فى الماضى
١٥٥	٢- فى المستقبل
١٥٨	٣- صيغة الأمر

الصفحة:

- ١٦١ ٤- اسم الفاعل (زمن الحال)
- ١٦٣ ٥- اسم المفعول
- ١٦٥ ٦- المصنوع
- ١٦٦ ٧- الاسم المشتق
- ١٦٧ تركيب الجملة العبرية
- ١٦٨ قاعدة واو القلب
- ١٦٩ مقدمة عن العهد القديم
- ١٧١ نصوص مختارة من العهد القديم
- ١٧٣ جمل للتدريب على الترجمة العربية والتحليل
- ١٧٥ ملاحق
- ١٧٦ ١- جداول تصريف الافعال العبرية فى الأوزان السبعة.
- ٢١٢ ٢- قوائم الاسماء التى تجمع جمعا شاذا.
- ٢٢٠ ٣- جداول مختصرة لتصريف الافعال.
- ٢٢٣ ٤- جداول تصريف أدوات النسب والربط.

•

مقدمة

اللغة العبرية ومكانتها بين اللغات السامية :

اللغة العبرية هي فرع من أسرة لغوية كبيرة تسمى باللغات «السامية»، لأنها كانت في قديم الزمان لغة الاسباط والقبائل والشعوب التي تنسب إلى سام بن نوح (سفر التكوين ١٠ : ٢١ - ٢٢). وكان أول من استخدم هذه التسمية هو العالم الألماني شلوتسر عام ١٨٨٧. وبالرغم من أن هناك بعض المآخذ على هذه التسمية لأنها غير شاملة إلا أنها أصبحت التسمية السائدة الاستعمال للدلالة على هذه اللغات. وقد أقامت الشعوب الى تحدثت بهذه اللغات أساساً في البلاد الواقعة في مدخل آسيا : فلسطين (كنعان) - وصور وصيدا (فينيقيا) - وأرام (سوريا) - وأرام النهرين (بابل وأشور) - وبلاد العرب (الجزيرة العربية). وقد وصلت إحدى اللغات السامية بواسطة الفينيقيين (لأنهم كانوا أهل تجارة) إلى مستعمراتهم الواقعة في جزر البحر الأبيض المتوسط وإلى شمال أفريقيا. ووصلت إحدى اللغات السامية كذلك من الجزيرة العربية إلى شرق إفريقيا (إلى الحبشة).

والتقسيم الشائع للغات السامية التي تشعبت من اللغة السامية القديمة المجهولة (أم اللغات السامية) إلى مجموعات، هو تقسيم يعتمد على المراكز الجغرافية لانتشار هذه اللغات على النحو التالي :

(أ) اللغات السامية الشرقية :

وهي اللغات الآشورية (التي استعملها الساميون في شمالي أرض الرافدين) والبابلية (التي استعملها الساميون في جنوب أرض الرافدين) وأشتقت من اللغة الأكادية، وهما من اللغات القديمة التي وصلت آثارهما إلينا من خلال الكتابات القديمة الى تمثلها الكتابات المسماة (قوانين حمورابي - رسائل تل العمارنة - ملحمة جلجاميش...).

(ب) اللغات السامية الغربية – الشمالية :

وتضم هذه المجموعة :

١- اللغة العبرية القديمة (الكنعانية) التي تطورت منها :

(أ) اللغة العبرية المستخدمة في لغة العهد القديم (الكتاب المقدس عند اليهود).

(ب) اللغة الموابية.

(ج) اللغة الفينيقية مع اللغة التي تشبعت منها، وهي البونية التي شاعت في شمال افريقية، والاجورانية التي تم إكتشاف آثارها منذ فترة قريبة في حفائر رأس الشمرة في سوريا.

٢- اللغة الآرامية القديمة وهي لغة القبائل العربية التي هاجرت إلى بابل وأشور

بعد ضعف سلطان الأكديين فيما بين القرنين ١٤، ١٢ ق.م. وقد إنقسمت بمرور الزمن إلى : الآرامية الشرقية والآرامية الغربية.

وتشمل الآرامية الشرقية :

(أ) اللغة السريانية (اللغة الأدبية للمسيحيين السريان (لغة كنيسة الرها)، والتي إنقسمت إلى لهجتين هما : اللهجة النسطورية، واللهجة اليعقوبية).

(ب) آرامية التلمود البابلي. (بين القرون الرابع إلى السادس الميلادي).

(ج) المنذعية (لغة المنذعيين الوثنيين).

أما الآرامية الغربية فتشمل :

(أ) الآرامية المستخدمة في كتابات العهد القديم وفي ترجماته والآرامية الجليلية (التلمود الاورشليمي، والمدراشيم).

(ب) السامرية.

(ج) التدمورية.

(د) الأرامية الحديثة، وتتحدث بها في أيامنا هذه بعض القرى في سوريا بالقرب من دمشق (بخعة ومعلولة) وجبعدين على حدود تركيا.

(ج) اللغات السامية الجنوبية :

وتشمل هذه المجموعة :

١- اللغة العربية القديمة التي تنقسم إلى :

(أ) العربية الجنوبية (سبأية ومعينية وحميرية وغيرها).

(ب) العربية الشمالية : التي تطورت منها اللغة العربية الأدبية التي كتب بها القرآن الكريم، وبعد ذلك العربية الدارجة بلهجاتها المختلفة الشائعة في البلاد العربية الآن.

٢- اللغة الحبشية (الأنثيوبية والجعرية) : والتي تطورت منها اللغة الأدبية الأمهرية، وكذلك اللهجات المختلفة المستخدمة في الحبشة مثل : التيجرية والتيجرانية وغيرها.

واللغات السامية التي مازلت تعتبر من عداد اللغات الحية اليوم هي:

اللغة العربية واللغة العبرية واللغة الحبشية واللغة الأرامية (في نطاق محدود للغاية بين سكان بعض القرى في سوريا).

موجز تاريخ اللغة العبرية :

عرفنا من قبل ان اللغة العبرية تنتمي إلى المجموعة الشمالية من اللغات السامية الغربية. ومن المعروف أن اللغة العبرية هي لغة بني إسرائيل، وذلك لان العهد القديم هو الكتاب الديني الذي كتبت به هذه اللغة والذي حفظ الشريعة اليهودية. ولكن هذا لا يعنى أن بني إسرائيل هم فقط الذين تحدثوا بهذه اللغة في الزمن القديم، إذ أن الأرجح هو أن بعض الشعوب التي عرفت بقرابتها الشديدة للشعب العبرى كانت تتحدث هي الأخرى بالعبرية. وقد يتأيد هذا الظن (على الأقل بالنسبة للمؤايبين) باكتشاف نقش ميشع الذي يعود إلى في القرن ٩ ق.م، حيث لا تختلف لغة هذا النقش كثيرا عن لغة العهد القديم إلا بعض النواحي التي

لا تعكس اختلافاً كبيراً، لذا قلنا من المؤكد ان المؤابيين كلن لهم تاريخ أدبي مماثل لذلك الذى كان لدى العبرانيين ولكنه لم يصلنا أو لم يتم اكتشافه.

وفيما يتصل باللغة العبرية هناك بعض الآثار تعتبر أقدم من نقش ميشع ومنها تلك السجلات التى اكتشفت فى تل العمارنة والتى وجدت بها بعض العبارات باللغة العبرية. وبالرغم من ضالة هذه المادة اللغوية إلا أنها مهمة من وجهة النظر اللغوية التاريخية. وفيما عدا ذلك فإننا نعتد إعتقاداً كلياً فى معرفة العبرية القديمة على آثار بنى إسرائيل. وإذا كان من المشكوك فيه، بعد نتائج الدراسات الحديثة، أن موسى قد كتب أجزاء متكاملة من التوراة، أو أنها كتبت فى عصره أو فى العصر التالى له، فإن هناك أجزاء من العهد القديم، بالرغم من ذلك، ترجع إلى ألقى سنة قبل الميلاد، ومنها قصيدة ديبورا النبيه اليهودية والواردة فى سفر القضاة (إصحاح ٥). وهذا النص، بالرغم مما فيه من بعض الغموض فى التفاصيل، الا أنه يلقى ضوءاً كبيراً على أحوال بنى إسرائيل فى ذلك الوقت ويؤكد أنهم كانوا مازالوا، حتى هذه الفترة، يتقاتلون مع الكنعانيين من أجل الاستيلاء على فلسطين. وإلى هذه الفترة التاريخية أيضاً يرجع ذلك النقش الذى عثر عليه بالقرب من القدس ويسمى نقش سلوان، بالإضافة إلى بعض الاختام والاحجار الكريمة التى تحمل أسماء عبرية...

وهناك إشارات فى العهد القديم تشير إلى أن قبائل بنى إسرائيل لم تكن تتحدث لغة عبرية موحدة فيما بينها، من ذلك ما ورد فى سفر القضاة (١٢/٢) من أن قبيلة افرايم كانت تنطق السين شينا، وهى قصة تعطى دليلاً واضحاً على وجود اختلاف فى اللهجات بين المتحدثين بالعبرية فى ذلك العصر.

وعلى أى الحالات يمكننا ان نقسم مراحل تطور اللغة العبرية على النحو التالى :

(أ) المرحلة الأولى :

ويسمىها العلماء «مرحلة عبرية العهد القديم»، وذلك لأن أهم ما وصل إلينا منها هو العهد القديم. وتستمر هذه المرحلة تقريباً من حوالى ١٢٠٠ ق.م إلى ٢٠٠ ق.م، أى حوالى الف سنة. وتنقسم هذه المرحلة إلى فترتين :

١- الفترة الأولى :

وتنتهى بنفى اليهود إلى بابل على يد نبوخذ نصر سنة ٥٨٦ ق.م. وخلال هذه المرحلة كان بنو إسرائيل يتمتعون بالاستقلال السياسى وبلغت اللغة العبرية بسبب ذلك أوج ازدهارها وكانت خالية من عوامل العجمة ودونت بها معظم أسفار العهد القديم مثل اسفار التوراة الخمسة وسفر يوشع والقضاة وصموئيل ١، ٢ والملوك ١، ٢ والأمثال ونشيد الانشاد وقسم كبير من أسفار الانبياء.

٢- الفترة الثانية :

تبدأ الفترة الثانية منذ بداية سبى بابل (٥٨٦ ق.م) وتنتهى بانقراض اللغة العبرية من التخاطب وحلول الارامية محلها شيئا فشيئا. ويرى بعض العلماء أنه مع سبى اليهود إلى بابل لم تختف اللغة العبرية تماما من الاستعمال بين اليهود، ولا سيما بين طبقة العلماء والاحبار الذين كانوا حريصين على بث جذور الكراهية تجاه كل ما هو دخيل على اليهود واليهودية كله. ولكن بالرغم من هذا فإن جهود الاحبار اليهود لم توقف تأثير الأرامية على العبرية، ولم تقو على إعاقة قانون الصراع اللغوى. وما هى إلا فترة قصيرة من الزمان حتى استطاعت الارامية أن تقضى تماما على العبرية كلفة للتخاطب وكلفة أدبية، وكان مما سهل لها هذا، ذلك التقارب الشديد بينها وبين العبرية لانتمائهما إلى شعبة لغوية واحدة، بالاضافة إلى شيوع عوامل التفكك السياسى بين اليهود فى ذلك الوقت. وأهم ما وصل إلينا من آثار هذه المرحلة : بعض أسفار العهد القديم مثل سفر دانيال الذى كتب حوالى القرن الثانى ق.م والذى يبدأ بلغة عبرية ثم ينتقل فجأة إلى الأرامية ثم يعود فينتهى بالعبرية، وكذلك أجزاء كبيرة من سفر عزرا ونحميا وزكريا ويونس (يونان) وبعض الاجزاء داخل كل من سفرى الخروج والتثنية.

ويرى بعض العلماء من اليهود، أن اللغة العبرية خلال هذه الفترة الثانية كانت تستعمل بشكل نقى بعيدا عن التأثيرات الأرامية. وقد دلل علماء اليهود الغيورين

على لغتهم على هذا بذلك المؤلف الذي كتبه ابن سيره حوالى القرن الثانى ق.م. والذى يتميز بلغة عبرية خالصة على وجه التقريب. ولكن بالرغم من ذلك فإن الشواهد كلها تشير إلى ان اللغة العبرية كلغة ماتت تماما من الإستعمال فى عصر المكابيين (حوالى نهاية القرن الأول الميلادى)، وليس هناك أى دليل يثبت أنها استمرت بعد ذلك كلغة لليهود أو كلغة للشعوب المجاورة فى تلك المنطقة.

(ب) المرحلة الثانية :

وتنقسم بدورها إلى فترتين تميزت خلالهما اللغة العبرية بمميزات لغوية خاصة:

١- **الفترة الأولى :** وتبدأ اعتبارا من القرن الثانى والأول ق.م وتسمى فيها العبرية باللغة العبرية الربانية أو التلمودية، وذلك لأن أهم ما وصل إلينا من آثارها ما كتبه «الربانيم» فى شكل بحوث وتفسيرات عن العهد القديم وعن شئون الدين والقانون والتاريخ المقدس. وأهم هذه الآثار : «المشنا» بأجزائها الثلاثة والستون والشروح التى كتبت على هذه المشنا بعد ذلك بالآرامية التى تعرف باسم «الجمارا». ومن كل من «المشنا» و«الجمارا» يتألف التلمود. وتتميز العبرية خلال هذه الفترة بوضوح التأثيرات الأجنبية، وخاصة الآرامية والاغريقية واللاتينية والفارسية.

٢- **الفترة الثانية :** وتبدأ هذه الفترة اعتبارا من بداية القرون الوسطى حتى العصر الحالى (بداية القرن ١٩). وخلال هذه الفترة كتبت بالعبرية مؤلفات كثيره فى بلاد عدة، ولكن أبرز آثار هذه الفترة هو ما كتب فى بلاد الاندلس تحت تأثير الثقافة العربية فى مختلف فنون الأدب والشعر والفلسفة والنحو وتفسير التوراة. وفى خلال هذه الفترة ازدهرت اللغة العبرية ازدهاراً كبيراً لدرجة ان العلماء يطلقون عليها «عبرية العصر الذهبى»، وبرزت فيها أسماء لشعراء أمثال يهودا هليفى، شلومو بن جبيرول، موسى بن عزرا، وفلاسفة مثل موسى بن ميمون وعلماء نحو مثل بن حيوج ومفسرى توراة، أمثال سعديا الفيومى.

(ج) المرحلة الثالثة :

تبدأ هذه المرحلة مع بداية عصر التنوير اليهودى (الهسكalah) حينما فكر بعض المتنورين من اليهود فى ضرورة الانفتاح الثقافى على الفكر والثقافة الاوروبية، ورأوا أن يتم ذلك باللغة العبرية فبدأوا بالكتابة بها فى مختلف فنون الادب والصحافة، واعتمدوا فى ذلك اعتماداً كبيراً على عبرية التوراة، ولكنهم سرعان ما اكتشفوا أن عبرية التوراه ليست كافية للتعبير عن الحاجات المعقدة للحياة العصرية الحديثة.

وبعد محاولات شاقة ومتعددة ساهم فيها عدد كبير من أقطاب الأدب العبرى فى العصر الحديث، وعلى رأسهم اليعيزر بن يهودا، تبلورت العبرية الحديثة التى تستعمل الان بين اليهود، وخاصة فى دولة إسرائيل. والعبرية الحديثة تعتمد اعتماداً أساسياً على ذخيرة التوراة اللفظية، بالإضافة إلى، المفردات العبرية التى استخدمت فى عبرية المشنا، فى عبرية العصور الوسطى. ولكن كل هذا لم يكف، كما ذكرنا، للوفاء بحاجات العصر الحديث فلجأت إلى استعارة الكثير من المفردات الاجنبية، وخاصة من اللغة العربية والانجليزية والروسية والبيديش.

موجز تاريخ النحو العبرى

كان أول من ألف كتاباً فى قواعد اللغة العبرية هو سعيد بن يوسف الفيومى
فيلسوف اليهود فى القرن العاشر الميلادى متأثراً بالعلوم اللغوية العربية. وجاء
من بعده يهودا بن قريش ومناحم بن سروق ودوناش بن لبرات ويهودا بن داود
حيوج وأبو الوليد مروان بن جناح. وقد ألفوا جميعاً كتبهم باللغة العربية على
غرار كتاب سيبويه فى النحو العربى. وقد خدمت هذه النهضة الفكرية فى علوم
النحو العبرى لدى اليهود إلى أن بدأ بعض المسيحيين واليهود اعتباراً من القرن
السادس عشر الميلادى فى إحياء علوم اللغة العبرية وخاصة فى إيطاليا. ثم جاء
بعد ذلك عدد من المستشرقين الأوربيين أمثال جزيانيوس (١٨٤٢) وأيفالد
(١٨٧٥) وفلهاوزن (١٨٨٢) وشتاده (١٩٠٦) فساهموا مساهمات فعالة فى
إرساء قواعد اللغة العبرية. ومع محاولات إحياء اللغة العبرية فى العصر الحديث
مع بداية القرن العشرين تمت محاولات عديدة مازالت متواصلة حتى اليوم فى
دولة إسرائيل من أجل تقنين ووضع أسس نحو اللغة العبرية القديمة والحديثة
ومتابعة التطورات المتلاحقة فى اللغة العبرية الحديثة على ضوء التأثيرات الهائلة
عليها من اللغات الأجنبية فى سائر المجالات (المفردات - المصطلحات - الدلالات
- الاشتقاقات العبرية - بناء الجملة الخ).

الخط العبرى

كان الخط العبرى القديم يعتمد على الخط الكنعانى وكان يعرف بإسم «القلم
العبرى» وظلوا يستعملونه حتى السبى البابلى (٥٨٦ ق.م) وبعد ذلك استبدلوه
بخط متأثر بالخط الأرامى عرف عندهم بإسم «الخط المربع» أو «الخط الآشورى»
وهو المستعمل الآن فى الطباعة وكتابة الكتب الدينية.

ويستعمل الإسرائيليون الآن فى العصر الحديث طريقة أخرى فى الكتابة
تعرف بإسم «خط اليد» ويقتصر استعمالها على الأمور الشخصية فقط.

جدول الابدادية العبرية

الحرف المطبعي	القيمة ال	اسم الحرف	اسمه بحروف عربية	مقابله في العربية	نطق الحرف
א	١	אָלף	أليف	أ	أ، ء
ב	٢	בֵּית	بيت	ب	ב - בּ, בֶּ = V
ג	٣	גִּימֶל	جيميل	ج	ج قاهرة
ד	٤	דָּלֶת	داليت	د	د
ה	٥	הָא	هيه	هـ	هـ
ו	٦	וָו	فالف	و	فالف
ז	٧	זַיִן	زايين	ز	ز
ח	٨	חַיִת	حيث	ح	ح
ט	٩	טֵיט	طيت	ط	ط
י	١٠	יּוֹד	يود	ي	ي
כ.ך	٢٠	כָּף	كاف	ك	ك
ל	٣٠	לָמֶד	لاميد	ل	ل
מ.ם	٤٠	מֵיִם	ميم	م	م
נ.ן	٥٠	נוֹן	نون	ن	ن
ס	٦٠	סָמֶךְ	سامخ	س	س
ע	٧٠	עַיִן	عابين	ع	ع
פ.ף	٨٠	פָּא	بيه	ف	פ. P, פּ
צ.ץ	٩٠	צָדִי	صادي	ص	ص، تس حديثا
ק	١٠٠	קוֹף	قوف	ق	ق
ר	٢٠٠	רֵישׁ	ريش	ر	ر
ש	٣٠٠	שֵׁין	شين	ش	ש، ش، שׂ
ת	٤٠٠	תּוֹ	تاف	ت	ت

האלפבית העברי

א	א	אלף	א
ב	ב	בית	ב
ג	ג	גית	ג
ד	ד	דלת	ד
ה	ה	הא	ה
ו	ו	ו	ו
ז	ז	ז	ז
ח	ח	חית	ח
ט	ט	טית	ט
י	י	י	י
כ	כ	כ	כ
ק	ק	כסופית	ק
ל	ל	לפת	ל

נ	נ	נ	נ
		נ	נ
ן	ן	ן	ן
		ן	ן
ו	ו	ו	ו
		ו	ו
ז	ז	ז	ז
		ז	ז
ח	ח	ח	ח
		ח	ח
ט	ט	ט	ט
		ט	ט
י	י	י	י
		י	י
כ	כ	כ	כ
		כ	כ
ל	ל	ל	ל
		ל	ל
מ	מ	מ	מ
		מ	מ
נ	נ	נ	נ
		נ	נ
ס	ס	ס	ס
		ס	ס
ע	ע	ע	ע
		ע	ע
פ	פ	פ	פ
		פ	פ
צ	צ	צ	צ
		צ	צ
ק	ק	ק	ק
		ק	ק
ר	ר	ר	ר
		ר	ר
ש	ש	ש	ש
		ש	ש
ת	ת	ת	ת
		ת	ת

ملاحظات على الابجدية العبرية :

- ١- تكتب اللغة العبرية كسائر اللغات السامية من اليمين إلى اليسار.
- ٢- تتكون الابجدية العبرية من اثنين وعشرين حرفاً. مع اعتبار أن حرف السين والشين حرفاً واحداً.
- ٣- تسهلاً لحفظ الابجدية جرت العادة على جمعها في كلمات على النحو التالي:
أبجد - هوز - حطى - كلمن - سعفص - قرشت
- ٤- هناك خمسة حروف في الابجدية العبرية يتغير رسمها إذا وقعت في أواخر الكلمات. وهذه تجمعها كلمة «كم صنف» أو «منصفك» وتسمى «الحروف البسيطة»، أما التي تأتي في وسط الكلمة فتسمى «المنحنية». وقد ورد في التلمود أن الأنبياء هم الذين ابتدعوا هذ الحروف التي تكتب في نهاية الكلمة. وتستخدم حروف «كم صنف» أو «منصفك» للإشارة إلى أرقام المئات : ٦ : ٥٠٠ ، ٥ : ٦٠٠ ، ٦ : ٧٠٠ ، ٧ : ٨٠٠ ، ٢ : ٩٠٠ .

٥- هناك ستة حروف في الأبجدية العبرية يتغير نطقها تبعاً لموقعها من الكلمة. وتجمع هذه الحروف في كلمتين (بكف تجد). وهذه الحروف إذا وقعت في بداية الكلمة أو بعد سكون تام (بداية مقطع) لزم تشديدها بالشدة الخفيفة (عبارة عن نقطة توضع داخل الحرف) ولزم نطقها بشكل معين. أما إذا وقعت في وسط الكلمة أو نهايتها فإنها لا تشدد وعندئذ تنطق نطقاً يسمى «النطق الرخو». وفي العبرية الحديثة لا تسرى هذه القاعدة إلا على ثلاثة حروف فقط هي حروف «بكف» أما الحروف الثلاثة الأخرى (تجد) فإنها تخضع لقاعدة التشديد ولكن لا تتأثر من حيث النطق.

في وسط الكلمة أو نهايتها	في بداية الكلمة أو بعد سكون تام
ב ثاء	ב باء
כ خاء	כ كاف
פ فيه	פ بيه
ת تاء	ת تاء
ג جيم	ג جيم
ד دال	ד دال

٦- هناك أربعة حروف فى العبرية تنطق من الحلق وتسمى الحروف الحلقية وهى (الألف والهاء والحاء والعين)، وهى تخضع لنوع خاص من المعاملة اللغوية وأحياناً تضم إليها الراء. وخواصها أنها لا تقبل التشديد ولا تقبل السكون التام إلا فى حالات خاصة.

٧- تستخدم حروف الابدجى العبرية للدلالة على الأرقام حسب الترتيب الوارد فى جدول الابدجى ويسمى هذا النظام بإسم «حساب الجمل». وذلك فيما عدا رقمى ١٥، ١٦ حيث يكتبان : ١٥"א, ١٦"ב بدلا من ١٥"ה, ١٦"ו. لاشتمال هذه الأخيرة على حروف اسم الجلالة «يهوه».

٨- هناك عدد من الحروف تنطق فى العبرية الحديثة نطقا سهلا، وهى : الواو التى تنطق فاف، والطاء التى تنطق تاء، والقاف التى تنطق كافا. ويتهاون الإسرائيليون الأوربيون فى نطق بعض الحروف فينطقون حرف العين ألفا وحرف الحاء خاء، والصاد «تسادى» وذلك بتأثير «النطق الإشكنازى» (النطق الخاص باليهود الذين من وسط وغرب وشرق أوروبا).

٩- هناك شكلان من الحروف يستخدمان اليوم فى العبرية : الخط المربع ويستخدم فى الطباعة (الصحافة - الكتب)، والخط اليدوى ويستعمل فى الكتابة العادية.

وتكتب حروف الخط المربع غير متشابكة، بينما يكتب معظم الإسرائيليين خط اليد بشكل متشابك.

١٠- تقسم أصوات الابدجى العبرية تبعاً لمصدرها الصوتى على النحو التالى :

١- الحروف الحلقية : (א - ה - ח - ע - ג)

٢- الحروف الشفوية : (פ - ו - מ - ש)

٣- الحروف الحنكية : (ז - י - כ - ק)

٤- الحروف اللسانية : (ה - ט - ל - נ - ת)

٥- الحروف الصفيرية : (א - ס - ש - צ - ל)

٦- حروف الإطباق : (ט - צ - ק)

١١- تخلصت اللغة العبرية من الاعراب، ولذلك فإن أواخر الكلمات فيها ساكنة إلا إذا كانت نهاية الكلمة حرف א أو حرف א מסبوقا بحركة طويله فإنه ينطق ممدوداً حسب نوع الحركة ويسمى في هذه الحالة ساكناً مستتراً.

١٢- من الشائع في العبرية منذ عصر ما بعد «العهد القديم» وحتى الآن استخدام حروف الإبجدية في الدلالة الرقمية، وذلك وفق الجدول المبين في بداية المنهج. ويتم صياغة الأعداد بشكل تركيبى مع وضع شرطتين مائلتين قبل حرف الأحاد على النحو التالي :

١٥ :	ט"ו	١١ :	יא"א
(وذلك لتحاكى استخدام حروف الجلالة)	١٦ :	٢٢ :	כ"ב
١٠٤ :	קמ"ד	٥٠٠ :	תק"ס
٧١٢ :	תשי"ב		

ويتم كتابة السنوات الميلادية بالحروف العبرية، بطرح الرقم ١٢٤٠ من السنة الميلادية، ثم يكتب الرقم الباقي بالحروف العبرية. فمثلاً عندما نريد أن نكتب عام ١٩٧٧ بالحروف العبرية تتبع الخطوات التالية : أولاً نقوم بطرح ١٩٧٧ من ١٢٤٠، ١٩٧٧ - ١٢٤٠ = ٧٣٧، ثم نحول هذا الرقم المتبقى إلى حروف عبرية فتصبح תשל"ז حيث أن التاء = ٤٠٠، والشين = ٣٠٠، واللام = ٣٠ والزايين = ٧ فيكون المجموع هو الرقم المتبقى من عملية الطرح : ٧٣٧. ويلاحظ أن الحروف تكتب مرتبة ترتيباً تنازلياً أى الأكبر ثم الأصغر مع وضع شرطتين قبل الحرف الأخير. وإذا أردنا عمل العكس، أى تحويل التاريخ المكتوب بالحروف العبرية إلى التاريخ الميلادى، فإننا نحول الحروف إلى أرقام ثم نضيف إليها الرقم ١٢٤٠ فنعرف السنة الميلادية المقصودة مثل.

$$בְּשָׁנַת תשי"ח = ٧١٨ + ١٢٤٠ = ١٩٥٨.$$

وللدلالة على رقم الآلاف يستخدمون الحروف وفوقها شرطة مثل :

$$א"א = ١٠٠٠ \quad ה"ה = ٥٠٠٠$$

שְׁעוֹר בְּאִשּׁוֹן (א)

الحركات

התנועות

كان اليهود قديماً يستعملون حروف اللين (أهوى) אהוי للدلالة على حركات الفتح والكسر والضم. ومع مرور الزمن أصبحت غير كافية للدلالة على الحركات المتنوعة فاخترع علماء اليهود نظاماً للحركات للإشارة إلى أصوات المد مستنيرين بنظام الحركات عند السريان والعرب وذلك في أواخر القرن السابع الميلادي. ويعرف هذا النظام بالنظام الطبري نسبة إلى طبرية التي تم فيها وضع هذا النظام. ويرمز للحركات في العبرية مثلها في ذلك مثل العربية بنقط وحروف توضع تحت الحروف أو فوقه. وبالرغم من أن هذا النظام كان بديلاً لحروف اللين إلا أنها مازالت تستخدم ضمن نظام الحركات حتى الآن، وخاصة في حركات المد في أواخر الكلمات بالنسبة للفتحة الطويلة، وكذلك بالنسبة للكسر الطويل والضم الطويل. كذلك فإن نظام الكتابة غير المشكلة في العبرية الحديثة يسترشد بهذه الأحرف لتبيان أصل الحركة.

وتنقسم الحركات الرئيسية في اللغة العبرية إلى ثلاث مجموعات :

١- حركات الفتح ٢- حركات الكسر ٣- حركات الضم

وتنقسم هذه المجموعات إلى عشر حركات، خمس منها قصيره وخمس منها طويلة وذلك على النحو التالي :

أولا حركات الفتح :

تنقسم حركات الفتح إلى حركتين هما: حركة الفتح القصير، وحركة الفتح الطويل.

١- حركة الفتح القصير : وهي عبارة عن شرطة أفقية توضع تحت الحرف (=) وتسمى פתח (بتَّاح) مثل :

סל : سلة : סל : دم
תחת : تحت : סמ : سُم

وينطق المقطع () ينطق مثل كلمة die في الإنجليزية في نهاية الكلمة من

חי : حي : די : كفي

(ب) حركة الفتح الطويل : وهي عبارة عن إشارة مثل حرف T في اللغة

الإنجليزية توضع تحت الحرف () وتسمى קמץ (قامص) أو קמץ גדול (قامص جادول) مثل :

אח : أخ : צם : صام
אדם : إنسان : מרק : حساء - مرقة
אכל : أكل : אמר : قال

وإذا وقعت حركة القامص في نهاية الكلمة متبوعة بحرف א أو حرف ה فإن هذان الحرفان لا ينطقان ولا نقف عليها بالسكون التام، بل تنطق حركة القامص كحركة مد طويل مفتوح مثل :

שנה : سنة : שעה : ساعة
קרא : قرأ : שרה : سارة

تدريبات قراءة على حركتي الفتح:

א - ב - ג - ד - ה - ו - ז - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - ק - ר - ש

א - ב - ג - ד - ה - ו - ז - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - ק - ר - ש

א - ב - ג - ד - ה - ו - ז - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - ק - ר - ש

א - ב - ג - ד - ה - ו - ז - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - ק - ר - ש

א - ב - ג - ד - ה - ו - ז - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - ק - ר - ש

א - ב - ג - ד - ה - ו - ז - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - ק - ר - ש

א - ב - ג - ד - ה - ו - ז - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - ק - ר - ש

א - ב - ג - ד - ה - ו - ז - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - ק - ר - ש

פַּעַל : ذوج	שָׁחַר : فجر	٣-
נָהַר : نهر	אָב : أب	٤-
חָלַב : لبن	לָבָן : أبيض	
עָפַר : تراب	זָכַר : ذكر	
זָקַן : ذقن-لحية	חָכַם : حكيم	
כָּתַב : كتب	צָחַק : ضحك	
שָׁמַע : سمع	קָטַל : قتل	
לָבַשׁ : ارتدى-لبس	זָכַר : ذكر-تذكر	
חָלַם : حلم	יָלַד : ولد-أنجب	
יָרַשׁ : ورث	פָּתַח : فتح	
קָרַב : إقترب	קָבַר : دفن	
שָׁטַן : شيطان	טָחַן : طحن	
רָאָה : رأى	פָּרָה : بقرة	٥-
לָמַה : لماذا	בָּנָה : بنى	
רָוַמָא : روما	בָּרָא : برأ-خلق	

ثانيا- حركات الكسر:

تنقسم حركات الكسر فى اللغة العبرية إلى أربع حركات :

حركتان قصيرتان وحركتان طويلتان:

١- حركة الكسر القصيرتان : تنقسم حركتا الكسر القصيرتان إلى

(١) حركة الكسر القصير الصريح:

وهى عبارة عن نقطة توضع تحت الحرف (ב) وتسمى **חִירִיק מְּטָן** (حيريق

قاطان) أو **חִירִיק מְּלֵא** (حيريق ماله) أى الكسرة الكاملة أو المشبعة مثل :

עַיִן : عين מַיִם : ماء

(ب) حركة الكسر القصير المال : وهى عبارة عن ثلاث نقط على هيئة مثلث مقلوب تحت الحرف (י) وتسمى פגול (سيجول) مثل :

מלך : ملك כב : كلب

אחד : واحد אצבע : إصبع

٢- حركات الكسر الطويل : تنقسم حركات الكسر الطويل إلى حركتين :

(1) حركة الكسر الطويل الصريح : وهى عبارة عن الكسرة الصريحة القصيرة متبوعة بحرف الياء كحركة مد (י) وتسمى חיריק גדול (حيريق جادول) أو חיריק מלא (حيريق ماله)، أى الكسرة الكاملة، مثل :

סרדין : سردين תלמיד : تلميذ

גיס : جيب קהיר : القاهرة

وإذا وقعت هذه الحركة فى نهاية الكلمة تعتبر حركة مد مثل :

מי : من י : لأن - أن

ويمكن أن تكون متبوعة فى نهاية الكلمة بحرف ألف مثل

נביא : نبي

(ب) حركة الكسر الطويل المال : وهى عبارة عن نقطتين أفقيتين توضعان تحت الحرف (י)، وتسمى ייגה (صيرية). وهى نوعان: الصيرية الكامل ייגה מלא (صيرية ماله) ويكون متبوعا بحرف الياء (י)، والصيرية الناقص ייגה קסר (صيرية حاسير) وهو الذى لا يتبع بحرف الياء مثل :

מלא : ممتلئ - كامل לאה : لينة

מת : مات תה : شاي

היכל : هيكل בין : بين

وإذا وقعت هذه الحركة فى نهاية الكلمة فإنها تنطق مثل المقطع Y فى

الإنجليزية مثل : lifney : منذ - قبل حيث تنطق lifney .

تدريبات قراءة على حركات الكسر الازرع:

١- א - ב - ג - ד - ה - ו - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - צ - ק - ר - ש - ת.

א - ב - ג - ד - ה - ו - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - צ - ק - ר - ש - ת.

אי - בי - די - הי - וי - חי - לי - עי - פי - תי.

א - ב - ג - ד - ה - ו - ח - ט - י - כ - ל - מ - נ - ס - ע - פ - צ - ק - ר - ש - ת.

2-	דוד : داود	זית : زيتون
	מים : ماء	דמעה : دمة
	שמים : سماء	סيف : سيف
3-	גשר - کوبرى	מות : موت
	شمس : شمس	ربع : ربع
	خبز : خبز	عجل : عجل
	זה די : هذا يكفى	قهوة : قهوة
	إلى : إلى	قطعة - نص : قطعة - نص
	أرض - بلد : أرض - بلد	نفس - روح : نفس - روح
	بطن : بطن	ديسمبر : ديسمبر
	ألف : ألف	زيت - سمن : زيت - سمن
	قمح : قمح	ملح : ملح
4-	ندير : نادر	نقى - نظيف : نقى - نظيف
	هيا : هي	حبيبي : حبيبي
	جيل : عمر - سن	تل - آبيب : تل أبيب
	أسير - معتقل : أسير - معتقل	جير : طباشير
	بيرة - عاصمة : بيرة - عاصمة	حيي : حياة
	باريس : باريس	فيل : فيل
	أيش : رجل	

בֵּן	: ابن	אִם	: أم
חֵיפָה	: حيفا	בֵּית-סֵפֶר	: مدرسة
בֵּית-קֶפֶה	: مقهى	יִשְׂרָאֵל	: إسرائيل
שֵׁם	: إسم	מֵת	: مات
חֲמִשׁ	: خمسة	שֵׁשׁ	: ستة
צֶל	: ظل	אֵל	: إله
בֵּיצָה	: بيضة	אָמֵן	: أمين
בֵּן	: نعم	תֵּשַׁע	: تسعة
יוֹסֵף	: يوسف	זֶקֶן	: عجوز
גֵּדָר	: جدار - سور		

ثالثاً- حركات الضم :

تنقسم حركات الضم فى اللغة العبرية إلى أربع حركات، إثنان قصيرتان وإثنان طويلتان.

١- حركات الضم القصيرة : وتنقسم إلى حركتين:

(١) الضمة القصيرة الصريحة: وهى عبارة عن حركة القامص المتلوة بسكون دون أن تفصل بينهما حركة النبر التى تسمى «ميتج» (ַ) وتسمى קָמֵץ קָטָן (قامص قاطان)، مثل :

חֲכָמָה : حكمة יָרֵבֵעָם : يوربعام

وهناك كلمتان تلفظ فيها القامص كحركة ضم وهما:

שָׂרָשִׁים : جنور קָדָשִׁים : مقدسات

(ب) الضمة القصيرة المائلة : وهى عبارة عن ثلاث نقط مائلة ناحية اليمين
توضع تحت الحرف (ֿ) وتسمى קִבּוּס (قبوص) وتنطق مثل حرف ׀ فى
الإنجليزية، مثل :

סָלַם : سلم קִבְּרָא : القرآن

٢- حركات الضم الطويلة : وتنقسم إلى حركتين :

(١) حركة الضم الطويلة الصريحة : ولهذه الحركة فى اللغة العبرية صورتان:

١- الضمة الناقصة : وهى عبارة عن نقطة توضع فوق الحرف من جهة
اليسار عادة (ֿ) وتسمى חֹלָם חֹסֶר (حولام حاسير) أو חֹלָם קָטָן (حولام
قاطان). وإذا كان الحرف المحرك بها حرف ׀ فإننا نضعها على الجانب الخالى،
أما إذا كان حرف ׀ فإن الحولام تضم مع نقطة السين.

לָמַק : عمق - وادى טָהַר : طهارة

דָּב : دب נְשָׂא : ثلاثة

وأحيانا تأتى هذه الحركة متلوه بحرف ׀ فى وسط الكلمة أو فى آخرها وفى
هذه الحالة لا ينطق حرف الألف مثل :

רָאשׁ : رأس - رئيس לָא : لا

تنطق الأولى (روش) وتنطق الثانية (لو) .

٢- الضمة الكاملة : وهى عبارة عن حرف الواو فوقه نقطة (א) وتسمى
חֹלָם גָּדוֹל (حولام جادول) أو חֹלָם מְלִיא (حولام ماله)، أى الضمة الكاملة
أو المشبعة، وتنطق مثل حرف ׀ فى اللغة الإنجليزية مثل :

שָׁלוֹם : سعيدة - سلام צוֹם : صوم

יוֹם : يوم לְיָמִין : ليمون

(ب) الضمة الطويلة المقفولة : وهى عبارة عن حرف الواو بداخله نقطة (و)
وتسمى **שׁוּרוּק** (شوروق)، وتنطق مثل المقطع الإنجليزي ou مثل :
שׁוּק : سوق **יּוּני** : شهر يونيو
חַנּוּת : يقال **מּוֹזיקָה** : موسيقى

ملاحظات عامة على الحركات :

١- الحركات الطويلة مثل : الحولام ماله والشوروق والحيريق ماله والصيريه
تسمى الحركات الكاملة **בְּמִלּוֹת**، وذلك لأنها لا تتغير أبدا داخل الكلمة مثل
: **קוֹל** - **סוֹס** - **בְּיַם** - **יַיִן**، أما الحركات : القامص والصيريه حاسير
والحولام حاسير فإنها تسمى الحركات الناقصة **בְּחִסּוֹת** ، مثل : **גַּל** -
יַיִן - **חֶקֶן** ، وذلك لأنها تتغير فى حالة الاضافة وحالة الجمع وعند التصريف مع
الضمائر (كما سنرى فيما بعد).

٢- فى العبرية الحديثة لا يفرقون تقريبا بين الحركات الطويلة والقصيرة فى
النطق. ولكن التمييز بينها له أهمية خاصة جدا، لأن الكثير من أسس قواعد
العبرية تعتمد على هذا التمييز.

تدريبات قراءة على حركات الضم الرابع:

١- أ - د - ح - ط - ك - م - س - ص - ق .
 آ - د - ح - ط - ف - م - ص - ق .
 أو - دؤ - حؤ - طؤ - فؤ - مؤ - سؤ - صؤ - قؤ .
 آؤ - دؤؤ - حؤؤ - طؤؤ - فؤؤ - مؤؤ - سؤؤ - صؤؤ - قؤؤ .

٢- رَمَح : رمح
 فָهָן : كامن
 حَم : حرارة - سخونة
 مֹשֶׁה : موسى
 أֶذُن : أذن
 حֻק : قانون

٣- קָרָבָן : ضحية
 פֶּל - : كل.....
 אֶזְנוֹתֶיךָ : أذنيك
 אִמָּנִים : حقا
 שְׁלֶחָן : مائدة
 אִמָּה : أمة
 עֲגָה : فطيرة جاتوه
 חֲבִיבִים : قنبلة

٤- חָלוֹם : حلم
 תּוֹרָה : تورا - شريعة
 רוֹעֵה : راعي
 עוֹלָם : عالم
 פּוֹכֵב : نجم - كوكب
 אַחֹת : أخت
 פּוֹבֵעַ : قبة
 סוּס : كأس
 מוֹרֶה : مدرس
 קוֹל : صوت

חירות : حرية	שום : ثوم
בָּרֵךְ : مبارك	עָרִים : عريان
בָּרוּר : واضح	קָדוֹשׁ : مقدس
עָמוּד : صفحة	אֲתוּנָה : أثينا

تدريبات على الحركات العشر:

١- أكتب عشر كلمات مكونة من حرفين مشكلة بالفتحة القصيرة :

-٤	-٣	-٢	-١
-٨	-٧	-٦	-٥
		-١٠	-٩

٢- اكتب ثمان كلمات مكونة من ثلاث حروف مشكلة بالفتحة القصيرة :

-٤	-٣	-٢	-١
-٨	-٧	-٦	-٥

٢- اكتب التشكيل الناقص في الكلمات التالية :

אָדָם - בַּעַל - חָלֵב - עָפָר - עַל - צַחֵק - קָטַל - קָבַר
 - שָׁמַע - לָבַשׁ - לָמָּה - פָּרַח - בָּרָא - חָלַם - מָרַק -
 קָרָא .

4- شكل الكلمات التالية :

בְּקֶרֶת אֶת הַמְּלִים הַבָּאוֹת:

ים - די - פעל - שחר - זכר - חכם - ילד - ירש -
קרב - ראה - בנה - כתב - פתח.

5- ترجم الكلمات التالية للعبرية مع تشكيلها بالكامل :

תְּרַגְּם אֶת הַמְּלִים הַבָּאוֹת לְעִבְרִית עִם הַנְּקוּדָה הַמְּלִיאָה.

تحت - - - سلاطة - - - صام - - - إنسان - -
قرأ - - - ساعة - - - فح - - - ماذا - -
كف - - - تراب - - - ذقن - - - نبى - -
بقرة - - - ورت - - - تذكر - - - زكر - -
ضحك - - - حلم - - -

6- أكمل الحرف الناقص فى الكلمات التالية مع تشكيلها بالكامل :

הַשְׁלֵם אֶת הָאוֹתוֹת הַנְּחַסְרָה בַּמְּלִים הַבָּאוֹת עִם הַנְּקוּדָה הַמְּלִיאָה:

ב... ל - ... חק - בד... - ... רק... - ... ן -
ע... - ק... - קר... - ... - ... א... - ... ם -
שע... - פ... ה

7- اكتب عشرون كلمة من كلمات حركات الكسر الاربع مع تشكيلها بالكامل :

כְּתֹב עֶשְׂרִים מְלָה מִמְּלֹת אַרְבַּע מְנוּעוֹת הַחִירִיק עִם הַנְּקוּדָה הַמְּלִיאָה:

1- -2 -2 -4
5- -6 -7 -8

-۱۲	-۱۱	-۱۰	-۹
-۱۶	-۱۵	-۱۴	-۱۳
-۲۰	-۱۹	-۱۸	-۱۷

۸- اكتب التَّشْكِيلَ الناقص في الكلمات التالية :

כתב את הנקוד החסר במלים הבאות.

עין - אצבע - תלמיד - קהיר - מלא - היכל - להני -
עבר - נקי - ישראל - חיים - ביצה .

۹- اكتب معانى الكلمات التالية بالعبرية مع تشكيلها بالكامل :

أرض - - جسر - - شمس - - كلب - -
نفس - - سبعة - - نادر - - حبيبي - -
تل أبيب - - أم - - ابن - - مقهى - -

۱۰- اكتب اثنتا عشرة كلمة من كلمات حركات الضم الاربع مع تشكيلها بالكامل:

כתב שנים-עשרה ממשלות ארבע תנועות החולם עם הנקוד המלא:

-۱	-۲	-۲	-۴
-۵	-۶	-۷	-۸
-۹	-۱۰	-۱۱	-۱۲

۱۱- ترجم الكلمات الآتية إلى العبرية مع تشكيلها بالكامل :

תרגם המלים הבאות לעברית עם הנקוד המלא:

- ثلاثة - رأس - - حكمة - - ضحية - -
 - جنود - - سلم - - كعكة - - يقال - -
 - مائدة - - حلم - - أخت - - مدرس - -
 - مقدس - - مبارك - - واضح - -

١٢- أكتب الاعداد التي درستها في درس الحركات مع تشكيلها بالكامل :

כתב את המספרים שלמדתי בשעור של התנועות עם הנקוד המלא:

- ١- -٢- -٣- -٤-
 -٥- -٦- -٧- -٨-
 -٩- -١٠-

שְׁעוֹר שֵׁנִי (ב)

الحركات الثانوية

١- السكون : שָׁן

السكون في العبرية تعبيراً عن نقطتين عموديتين توضعان تحت الحرف. ويعتبر السكون نصف حركة. والقاعدة في اللغة العبرية أن أواخر الكلمات كلها ساكنة لعدم وجود الاعراب، ولكن هذا السكون لا يظهر في آخر الكلمة إلا في حالتين فقط :

١- حرف الكاف إذا وقع في نهاية الكلمة مثل :

לָאָה : إذهب פָּתַח : طريق

٢- حرف التاء إذا وقع في نهاية الكلمة كضمير للمخاطبة المفردة في تصريف الفعل الماضي : קָטַלְתְּ قَتَلْتِ.

٣- حرف التاء في ضمير المخاطبة المفردة المنفصل : אַתְּ أَنْتِ .
والسكون في اللغة العبرية نوعان :

١- السكون البسيط : ويستخدم مع جميع الحروف فيما عدا الحلقية (א) .
ה . פ . ל . א .

٢- السكون مركب : ويستخدم مع الحروف الحلقية فقط.

١- السكون البسيط : وينقسم إلى سكون مستقر وسكون ظاهر :

(i) السكون المستقر : ويقع عادة في نهاية الكلمة المنتهية بحرف ألف أو هاء أو ياء أو واو مسبقاً بحركة مد طويلة مثل :

תּוֹרָה : تورا נְבִיא : نبي

סִפְרֵי : كتابي פָּתַחוּ : إكتبوا

לֹא : لا קָרָא : إقرأ

٢- السكون الظاهر : وهو سكون يظهر فى النطق ويقع تحت أحد الحروف غير

الحلقية فى أول الكلمة أو وسطها أو آخرها. وينقسم إلى نوعين :

(أ) السكون التام שָׁמַח : وهو يأتى غالباً فى وسط الكلمة بعد حركة

قصيرة غير منبورة. أو حركة طويلة منبورة وهو يقفل المقطع أى نقف عنده فى النطق مثل :

מֶלֶךְ : ملك מִלְחָמָה : حرب

אֲבְרָהָם : ابراهيم לַיְלָה : ليلة

לְכֹנֵן : إذهبن קִמְנָה : قُمنَ

(ب) السكون المتحرك שָׁמַח : وهو سكون لا يقفل المقطع ويعتبر حركة

(بمثابة نصف سيجول)، وبالتالي فإنه من المهم الاهتمام به فى النطق، وله عدة حالات على النحو التالى :

حالات السكون المتحرك :

١- إذا وقع فى بداية الكلمة مثل :

זְמַן : زمن - وقت שְׁמַח : إسمع يابنى

בְּיָהָמָה : بهيمة נְיוֹ-יֹרְק : نيويورك

٢- إذا التقى سكونان فى وسط الكلمة كان أولهما تاماً والثانى متحركاً مثل :

אֲסֻטָּוֹנָה : أسطوانة אֲנְגְלִית : اللغة الانجليزية

בְּקִרְאוֹ : تقرأون סְפָרְכֶם : كتابكم

٣- إذا وقع السكون تحت حرف مشدد بالشدة الثقيلة (التي تقابل الشدة فى اللغة العربية) مثل :

יְפֹלֵי : يسقطون יְדַבְּרוּ : تحدثوا

٤- إذا وقع السكون بعد حركة طويلة موقوف عليها بالنبرة المسماة «ميتج»،
والتي يشار إليها بشرطة عمودية على يسار الحركة مثل :

אָכַלָּה : أكلت פּוֹתְבִים : يكتبون

٥- إذا توالى حرفان من نوع واحد وكان أولهما مشكل بالسكون المتحرك مثل :

הִלְלוּיָהּ : مجدوا الرب מַתְּפִלָּים : يُصلّون

تدريبات على السكون وعلى القراءة

١- א - ד - ח - ט - כ - מ - ס - צ - ק .

א - ד - ח - ט - כ - מ - ס - צ - ק .

או - דו - חו - טו - כו - מו - סו - צו - קו .

או - דו - חו - טו - כו - מו - סו - צו - קו .

٢- אַבְרָהָם : ابراهيم זַיֵּב : ذئب

כְּתִיבָה : كتابة קְרִיאָה : قراءة

מִכְתָּב : خطاب מִסְגָּד : مسجد

מְזוּיָף : مزيف נְמִלָּה : نملة

תַּלְמִיד : تلميذ שְׁאֵלָה : سؤال

יְרוּשָׁלַיִם : القدس בְּקִרְיָב : قريبا

מַעְרָכָה : معركة מִצְרַיִם : مصر

טָקְסִי : تاكسي בְּרִכָּה : بركة - حوض

נְשִׁים : اثتان יְשַׁמְעֵאל : اسماعيل

גַּלְמוּד	: وحيد - منبؤد	נֶקֶדָה	: نقطة
גְּדִי	: جدی	עִבְרִית	: العبرية
יִצְחָק	: إسحاق	בֶּנֶק	: بنك
אֲסִיָּה	: آسیا	בְּנֵינִין	: بنزین
(גֵּיהֶנוֹם : جهنم)		אֶרֶץ-כְּנַעַן	: أرض كنعان
יְהוּדִי	: يهودی	גְּבֵרָת	: سيدة
הִסטוֹרִיָּה	: تاریخ		

* حدد نوع السكون في الكلمات السابقة (ساكن - متحرك) مع ذكر السبب.

٢- السكون المركب

(الحركات المخطوفة) חֲטָטִים

ذكرنا من قبل أن حروف الحلق لا تقبل السكون التام، ولهذا إذا أقتضت الضرورة النحوية وضع السكون تُخَبَّتْ أحد الحروف الحلقية إستخدمنا السكون المركب.

أنواع السكون المركب ثلاثة وهى :

١- سكون مركب مع الفتحة القصيرة ويسمى «حطاف بتاح» חֲטָטִים פִּתּוּחַ وعلامته (-) وينطق كالفتحة القصيرة مثل :

אֲנִי : أنا	יַעֲקֹב : يعقوب
חֲמֹר : حمار	רַחֲמִים : رحمت
אֲרִי : أسد	

٢- سكون مركب مع الفتحة الطويلة ويسمى (حطاف قامص)، חֲטָטִים קָמֻץ وعلامته (T) وينطق كالضمة المفتوحة «حولام» مثل :

אֲבָרָה : بأخرة	רַחֲמֵי : مرض
-----------------	---------------

٣- سكون مركب مع الكسرة القصيرة الممالة (سيجول) ويسمى חֲטָטִים סִיגוּל وعلامته (:) وينطق مثل السيجول، مثل :

אֱמֶרָה - قُل : قُل	אֱמֶרָה : حقيقة
אֱלֹהִים : الله - الرب	אֱמֶרָה : مخلص

ملاحظات على السكون :

١- لا يمكن ان يأتى سكونان متحركان أو سكون متحرك وحركة مركبة وراء بعضهما .

٢- إذا التقى سکونان فی أول الكلمة تحول السکون الأول إلى حركة أخرى مثل:

בְּכִפֵּר: فی قرية (تحول إلى حیریق) بدلا من בְּכִפֵּר

פְּנִימִי: أجنحة (تحول إلى بتاح) بدلا من פְּנִימִי

٣- يتحول السکون المتحرك قبل حركة الحطاف إلى حركة الحطاف مثل:

בְּאִמֶּת فی الحقيقة، بدلا من בְּאִמֶּת

וְאֲנִי وأنا ، بدلا من וְאֲנִי

٤- إذا سبق السکون بحركة حطاف يحول الحطاف إلى حركته مثل:

יְלַמְּדוּ: سيقفون بدلا من יְלַמְּדוּ

جدول الحركات بأنواعها وأسمائها

الحركات المخطوفة	الحركات القصيرة	الحركات الطويلة
חֵטף פֶּתַח	פֶּתַח	קָמֶץ
חֵטף סְגוּל	חֵירִיק חֵסֵר	יְחֵירִיק מְלֵא
חֵטף קָמֶץ	סְגוּל	יְצִירֶה חֵסֵר
	קָפוּץ	יְצִירֶה מְלֵא
	קָמֶץ קָטָן	חֹלֶם מְלֵא
		חֹלֶם חֵסֵר
		וְשׁוּרִיק

٣- الفتحة المسروقة

פִּתּוּחַ גְּנוּבָה

إذا وقع احد الحروف الحلقية الثلاثة (الهاء أو العين أو الحاء) في نهاية الكلمة وكانت حركة المقطع السابق له ضمة أو كسرة شكل الحرف الحلقى في نهاية الكلمة بفتحة، نظراً لأن حرف الحلق يميل إلى أن يشكل أو يسبق بالفتح لكي يقبل السكون. وتسمى هذه الفتحة بالمسروقة وتنطق بطريقة خاصة.

مفتوح	بأُتَوِّح	تنطق	פִּתּוּחַ
لوحة	لُودِح	تنطق	לּוּחַ
أسبوع	شأفُوع	تنطق	שָׁבוּעַ
مرتفع - عال	جأفُوه	تنطق	גְּבוּהַ
ضيف	أود ييِّح	تنطق	אוּרַחַ
مدفع رشاش	مقْلبيِّع	تنطق	מִקְלָבִיַּעַ
مندھش	تأميبيِّه	تنطق	תְּמִיּהַ

ولا تحتاج الالف إلى فتحة مسروقة إذا وقعت في نهاية الكلمة مسبوقة بضم أو كسر مثل :

שִׂיא : رقم قياسي

קָפְאוּא : مجمد

לְקַרְא : أن يقرأ

تدريبات قراءة على الفتحة المسروقة:

١- מוּיַח : عقل - مخ

שְׁמִיעַ : يسمع

נוּיַח : نوح

זְרוּעַ : ذراع

פוּיַח : قوة

מְנוּעַ : محرك

דוּ-שְׁיַיַח : حوار

מְשִׁיחַ : المسيح

מִפְתִּיחַ : مفتاح

יְהוֹשִׁיעַ : يشوع

٤- الـهـاء الصـوتـية (المـخـرج) הַהֵימִיּוֹת

المبيق عبارة عن هاء صوتية تقع في نهاية الكلمة بون حركة وتوضع بداخلها نقطة (הֵ) وذلك لتميزها عن الـهـاء التي تقع في نهاية الكلمة وتظهر في النطق مثل:

גַּבְּהָ : جبي - حصل	גַּבְּהָ : إرتفع - علا	بينما
מַלְכָּה : مَلِكَة	מַלְכָּה : مَلِكُهَا	بينما

وتقع المبيق في الحالات التالية :

١- في جذر الافعال التالية :

נִגְהָ : أثار : أشعل	פָּמְהָ : اشتهى
הִתְמַהֵמָה : توانى	תִּמְהָ : إندهش
לָהָ : تعب	גַּבְּהָ : ارتفع - علا

٢- عند تصريف الاسماء مع ضمير الغائبة المؤنثة :

• מוֹרְתָה : مُدرّسها

٣- في لفظ الجلالة المختصر : יְהָ : الله

٤- في ضمير المفعول الغائب المؤنث :

• הִשְׁאַיְרָה : أبقاها

٥- شرطة الربط מִקְרָא

عبارة عن شرطة أفقية توضع بين كلمتين أو أكثر لتأكيد العلاقة بينهما في المعنى ويكثر استخدامها في صيغة الاضافة :

כְּתִב-יָד : خط يد

בֵּית-סֵפֶר : مدرسة

٦- الشدة הֶגֶשׁ

الشدة في العبرية هي نقطة توضع داخل الحرف. والشدة نوعان :

١- شدة خفيفة הֶגֶשׁ קָל :

وهي تلك النقطة التي قلنا أنه يلزم وضعها في حروف «بكف تجد» إذا وقعت في أول الكلمة أو بعد سكون تام في وسط الكلمة، أو في الحرف الأخير من كلمة منتهية بحرفين ساكنين :

ووظيفة هذه الشدة هي تغيير نطق هذه الحروف على النحو الذي بيناه من قبل:

פֶּחַ : فخ

כֶּף : كف

רֶצִיף : رصيف

מֶלֶכָה : ملكة

אַתְּ : أنت

לְמִדָּת : درست

מִכְתָּב : خطاب

מְסִיבִין : مسكين

٢- شدة ثقيلة הֶגֶשׁ חֲזָק :

وهي نقطة توضع داخل الحرف، وتأتي عادة في وسط الكلمة كما يحدث في الشدة العربية لضرورة من الضرورات النحوية. والحرف المشدد ينطق مرتين في القيمة الصوتية ويفك إلى حرفين (سكون + حركة) عند تقسيم الكلمة إلى مقاطع
مثل :

סִבִּין (סִבַּ + בִּין) סכין

הַסֵּל (הֵס + סֵל) السلة

נִגָּר (נִגַּ + גָּר) نَجَّار

حالات الشدة الثقيلة :

١- بعد كل مقطع قصير مفتوح غير منبور مثل :

הִפֵּן : قاضى צִיֵּד : صياد

צִלוּם : صورة חִיָּה : حيوان

מִלָּה : كلمة רִפְּבֵת : قطار

צִיּוֹן : صهيون חַיִּים : حياة

٢- بعد المقطع الطويل المنبور مثل :

אִפּוֹה : هؤلاء לִמָּה : لماذا

٣- نتيجة إدغام الحروف الضعيفة (ל - ל) فى الحرف التالى لها كما يحدث مع أداة التعريف (ה), وحرف الجر « מן » أو نتيجة إدغام حرفين مكررين مثل :

הַסֵּפֶר = הֵל + סֵפֶר : الكتاب

מִזְהָב = מִן + זָהָב : من الذهب

יִקְחוּ = יִלְקְחוּ : يأخذون

יִפְּלוּ = יִנְפְּלוּ : يسقطون

טַחְנוּ = טַחְנוּ : طحنا

מִיָּדוֹ = מִן יָדוֹ : من يده

٤- مع بعض أوزان الأفعال (فى عين الفعل) لتمييزها عن بقية الصيغ مثل :

לָלַם : صور (وزن פִּעַל)

נָשַׁב : كسر (وزن פִּעַל)

הִתְרַגַּל : تعود (وزن הִתְפַּעֵל)

ملاحظات :

١- جميع الحروف الحلقية (א - ה - ח - ל - ם) لا تقبل الشدة الثقيلة

٢- قبل حرفى الألف والراء اللذان لا يقبلان الشدة، تطال الحركة القصيرة التى تأتى قبلهما وتسمى «عوضا عن الشدة» (תְּשׁוּלוֹם הַגִּישׁ):

١- عوضا عن الحيريق قاطان تأتى صيرية :

בְּאֵר : تفسير קָרַב : تصبح קָרַב : اقتراب

٢- عوضا عن الباتح מְבַיֵּר تأتى قامص مثل : מְבַיֵּר : يفسر

٣- عوضا عن القبوص מְבַרֵּךְ تأتى حوлам مثل : מְבַרֵּךְ : مبارك

٤- قبل بقية حروف إلتق (ولاسيما الهاء والحاء) تبقى الحركة القصيرة فى غالب الأحيان دونما تعويض للشدة مثل :

מְנַהֵל : مدير

٧- المقاطع הַבְּרֹחַ

تعريف المقطع :

المقطع هو الوحدة الصوتية التي يمكن نطقها منفصلة عما قبلها وعما بعدها ويقاس عدد المقاطع في الكلمة وفقا لعدد الحركات فيها :

ففي كلمة לֵל، على سبيل المثال، حركة واحدة، ولذلك فإنها تحتوى على مقطع واحد، وفي كلمة בְּרַח حركتان، ولذا فإنها تحتوى على مقطعين، وكلمة אֲבִירָה فيها ثلاث حركات، ولذا فإنها تحتوى على ثلاثة مقاطع وهكذا...

وتنقسم المقاطع إلى :

١- مقطع مفتوح הַבְּרַח פְּתוּחָה: وهو الذي يبدأ بحرف صامت وينتهي بحركة وليس بسكون أو بتشديد ويشكل عادة بحركة طويلة مثل :

שָׁנָה : سنة

עָלָה : هاجر - صعد

לַיָּלָה : نصيحة

מָתָה : ماتت - ميتة

ملحوظة : يمكن أن يشكل المقطع المفتوح بحركة قصيرة إذا كان منبورا مثل:

סִפָּר : كتاب

٢- مقطع مقفول הַבְּרַח סְגוּרָה (סְתוּמָה) : وهي التي يبدأ بحرف صامت وينتهي بسكون تام ويشكل عادة بحركة قصيرة مثل معظم المقاطع في الكلمات التالية :

כִּי : كفى

עֵם : عم

מִשְׁפָּט : قضية

אֲשֵׁפֹל : عنقود عنب

وداخل هذين النوعين الرئيسيين يمكننا ان تميز الأنواع التالية من المقاطع :

١- مقطع مفتوح قصير : (إذا كانت الحركة قصيرة وغير منتهية بسكون أو بتشديد ثقيل) ومثال ذلك المقطع الأول من الكلمتين التاليتين :

יָלַד : ولد

יָרַד : وردة

טָבַע : طبيعة

זֶה : هذا

٢- مقطع مفتوح طويل : (إذا كانت الحركة طويلة وغير منتهية بسكون تام)
ومثال ذلك مقاطع الكلمات التالية :

שָׁרַב / שָׁ : بقرة

שָׁרַב / שָׁ : شرب

٣- مقطع مقفول قصير : (إذا كانت الحركة قصيرة ومنتهية بسكون أو بتشديد ثقيل) مثل المقطع الأول في الكلمات التالية :

גָּבַע / גָּ : لص

גָּבַע / גָּ : عجلة

٤- مقطع مقفول طويل : (إذا كانت الحركة طويلة) مثل :

לָבַב : قلب

לָבַב : جديد

כָּאָס : كأس

כָּאָס : قط

٥- نصف مقطع مفتوح : (وهو المقطع المشكل بسكون متحرك أو مركب)، مثل
المقطع الأول في الكلمتين التاليتين :

אָנִי : أنا

בָּיַר : بئر

ملاحظات :

١- الحرف المشدد بالشدة الثقيلة يفك عند التقسيم إلى مقاطع إلى حرفين :
يحمل الأول منها سكوناً تاماً والثاني حركة المقطع.

מָלַח : ملاح، فحرف اللام هنا يفك إلى حرفين أولهما يحمل سكوناً

تاماً والثاني القامص : מָלַח + מָ

٢- المقطع المنتهي بحرق علة (ألف أو هاء) بدون تشكيل يعتبر مفتوحاً :

עָלַח : ورقة شجر.

٨- النبر הַנְּבִירָה

النبر هو الضغط بالمد على أحد مقاطع الكلمة عند النطق. وسوف نستخدم إحدى العلامات لتحديد موضع النبر في الكلمات وهي رأس سهم فوق الحرف.

وقاعدة النبر الأساسية في العبرية هي أن الكلمة الواحدة سواء كانت إسماً أم فعلاً لا تقبل سوى نبرة رئيسية واحدة.

والكلمات في اللغة العبرية أما :

١- منبورة الآخر أو العجز (أي تقع النبرة فيها على المقطع الأخير) وتسمى:

הַנְּבִירָה لا وتنطبق على غالبية الكلمات في العبرية.

٢- منبورة الأول أو الصدر (أي تقع النبرة فيها على المقطع الأول أو ما قبل

الأخير) : وتسمى הַנְּבִירָה لا.

وبالنسبة للأسماء فإن القاعدة الأساسية في وضع النبر تقوم على الأسس

التالية :

١- كل مقطع طويل مقبول يقع عليه النبر مثل :

עֵינַי	: عجز
דָבָר	: كلمة - شيء - قول
לָבֵן	: أبيض
גָּדוֹל	: كبير

وتسمى الكلمات في هذه الحالة منبورة الآخر.

٢- كل مقطع قصير مفتوح يقع عليه النبر مثل :

שָׁמַיִם	: سماء
יָדַן	: يدان

وتسمى الكلمات في هذه الحالة منبورة الأول أو ما قبل الآخر.

خلاصة :

نفهم من هذه القاعدة أن كل مقطع طويل مقبول يستلزم نبراً رئيسياً وكل مقطع قصير مفتوح يستلزم نبراً رئيسياً كذلك، فيما عدا ما ينص عليه من إستثناءات هذه القاعدة.

استثناءات القاعدة الرئيسية :

١- هناك عدد من أوزان الأسماء في العبرية يقع النبر فيها على المقطع الأول بغض النظر عن قاعدة المقطع.

وهذه الأسماء تعرف بالأسماء السيجولية.

وأوزان هذه الأسماء هي :

١- وزن فَعِل	مثل مִלְכָּךְ : ملك
٢- وزن فَعִיל	مثل סִפְּנָן : فنجان
٣- وزن فَعִיל	مثل מָוֶת : موت
٤- وزن فَعִיל	مثل לַעֲר : فتى
٥- وزن فَعִיל	مثل חֹדֶשׁ : شهر
٦- وزن فَعִיל	مثل רִמַּח : رمح
٧- وزن فَعִיל	مثل סִלְלָא : صخرة
٨- وزن فَعִיל	مثل בֵּית : منزل
٩- وزن فَعִיל	مثل מִנְשֵׁי : حرير
١٠- وزن فَعִיל	مثل חֲלִי : مرض
١١- وزن فَعִיל	مثل קִשֵׁי : صعوبة
١٢- وزن فَعִיל	مثل מִצָּח : جبين

٢- الأسماء ذات المقطع الواحد :

جميع الأسماء ذات المقطع الواحد تحمل النبرة الرئيسية بغض النظر عن

قاعدة المقطع مثل :

لֵב : قلب סֵל : سلة

٣- الأسماء المنتهية بقامص وهاء أو بسيجول وهاء :

جميع الأسماء المنتهية بإحدى النهايتين المذكورتين يقع النبر فيها على المقطع

الأخير مثل:

שָׁדָה : حقل

אִשָּׁה : امرأة

ملاحظة :

كل القواعد السابقة مع الأسماء فى حالة الإطلاق. أما فى حالة الإضافة إلى ضمير أو إلى اسم آخر فهناك قواعد تحكم موقع النبر سنتناولها فى درس تغير الحركات بسبب انتقال النبر.

تدريب תרגיל :

قسم الكلمات الآتية إلى مقاطع و ضع النبرة على المقطع الصحيح :

١- עַל פְּנֵי חִלְפָה יוֹנָה , מִהָר כֹּה חִלְפָה

مرت أمامى حمامة ، مرت أمامى بسرعة.

٢- הִתְעוֹפְפָה הַיּוֹנָה , מֵעֵלָה הִתְעוֹפְפָה

وطارت الحمامة، طارت فى الاعالى.

٣- תִּשְׁמְרֵנָה עַל הַיְלָדִים

حافظن على الأطفال

٤- הִיא מְדַבֶּרֶת לְלֹא יָקָץ

هى تتحدث بلا نهاية.

٥- שִׁמְעָנָה קוֹלִי

إستمعن إلى صوتى (أطعنتى).

٦- פֵּאֵלָה הֵם הַפְּנִים בְּזַמְנֵנוּ

هكذا هم الأبناء فى زمننا.

٤- النبر فى الفعل :

١- قاعدة النبر فى الفعل هى أن النبرة تقع على عين الفعل (أى المقطع الثانى

منه) فى الفعل الثلاثى مثل :

שָׁמַע : سمع

קָרָא : قرأ

٢- في حالة تصريف الفعل يحدث تغير في موقع النبر في بعض التصاريف.

٢- تقع النبرة في الفعل الرباعي على المقطع الأخير منه مثل :

בְּזָיִל : دحرج

ملاحظات : لا تقع النبرة الرئيسية على :

١- الحروف الساكنة.

٢- الحركات المنقلبة من حركة أصلية.

٣- حركات الحطاف.

٤- الأحرف الزائدة مثل : הַ הַ : المكانيّة : הַפִּיטָה : إلى المنزل

שְׁעוֹר שְׁלִישִׁי (ג)

הא התעريف

ה" הידיעה

أداة التعريف في العبرية هي الهاء، ويقول العلماء أن أصل هذه الأداة كما في بعض اللهجات العربية هو الهاء واللام (هل)، ويفسر هذا الرأي القاعدة المتبعة في تشكيل هذه الأداة حيث يتم تشديد الحرف الأول من الكلمة التي تدخل عليها أداة التعريف إذا لم يكن حرفاً حلقياً عوضاً عن إضغام حرف اللام فيه.

قاعدة تشكيل هاء التعريف

التشكيل الأساسي أمام الحروف غير الحلقية مع تشديد الحرف الأول	أمام حرفي الألف والراء أياً كان تشكيلهما وأمام العين غير المشكّلة بقامص	أمام الهاء والعين المشكّلة — منبوره	أمام الهاء والحاء غير المشكّلين بقامص	أمام الهاء والعين المشكّلين بقامص غير منبورة والحاء المقصورة والحاء الحطاف قامص
ה	ה	ה	ה	ה
الكتاب הספר المطر הגשם	الرجل האיש الراعى הרועה المدينة העיר	الشمب העם الجبل ההר	الخيط החוט الصدى ההוד	المسكن השנים الجبال ההרים اللبن החלב الشهر החודשים

تدريبات : أدخل أداة التعريف على الكلمات التي سبق أن درستها وشكلها بالتشكيل المناسب مع ذكر السبب.

ملاحظات على هاء التعريف :

١- الكلمات :

אַרץ : أرض

הַר : جبل

עַם : شعب

חַג : عيد

تشكل هاء التعريف مع الكلمات الثلاث الأولى بالقامص، ومع الأخيرة بالسيجول، بينما تصبح حركة الحرف الأول في جميع هذه الكلمات فتحة طويلة:

הָאָרֶץ - הָהָר - הָעַם - הָחַג

٢- تقوم أداة التعريف مع ظروف الزمان مقام اسم إشارة.

הָעֶרֶב : هذا المساء

הַשְּׁבִיעִי : هذا الأسبوع

٣- لا تدخل أداة التعريف على :

(أ) الاسم إذا كان معرفا بإسناده إلى ضمير فلا يجوز مثلا أن نقول הַבַּיְתָא

بل تعرف بإحدى الحالتين فقط فنقول הַבַּיְתָא או בַּיְתָא

(ب) أسماء الأعلام مثل : אֲבִרְהָם - רַחֵל

(ج) أسماء الدول والمدن مثل : מְצָרִים - עִירָאק - קְהִיר

٤- تدخل أداة التعريف على أسماء الأنهار والجبال وتشير إلى النهر أو الجبل :

הַיַּרְדֵּן : نهر الأردن

הַנַּיְלוֹס : نهر النيل

הַכְּרֵמֶל : جبل الكرمل

٥- تدخل أداة التعريف في جملة الإضافة على المضاف إليه فقط، ولا تدخل على

المضاف. فنقول :

בֵּית - הַסֵּפֶר : المدرسة

ولا نقول : הַבַּיִת - סֵפֶר

٦- تدخل هاء التعريف على اسم الفاعل فتقوم مقام اسم الموصول مثل :

שׁוֹמֵר ← הַשׁוֹמֵר : الذي يحرس

עוֹמְדִים * הָעוֹמְדִים : الذين يقفون

٧- قبل الحروف : (ה - ח) غير المشكلين بقامص تشكل هاء التعريف

بالفتحة القصيرة نون تعويض عن عدم التشديد مثل :

הַהוֹרִים : الوالدان הַחַכְמָה : الحكمة

وذلك فيما عدا الأسماء : הַהוּא הַהִיא הַהֵם הַהֵן أولانى

(أسماء الأشارة للبعيد)

٨- إذا جاءت حروف النسب (ב - כ - ל) قبل التعريف حذفت هاء التعريف

وانتقلت حركتها إلى هاء التعريف.

בְּ + הַ + בַּיִת = בַּבַּיִת

כִּי + הַ + זָהָב = כִּיזָהָב

الهاء المكانية

في بعض الأحيان تأتي الهاء المكانية بدلا من حروف الجر بمعنى إلى، أو بدلا

من حرف الجر اللام فنقول :

הֵלֵךְ הַבַּיְתָה : ذهب إلى المنزل - بدلا من : הֵלֵךְ אֶל הַבַּיִת

تدريبات على هاء التعريف

תרגילים על ה' הידיעה

أضف أداة التعريف مشكدة إلى الكلمات التالية مبينا سبب التشكيل :

הוֹסֵף ה' הַיְדִיעָה בַּנְקוּד לַמְלִים הַבְּאוֹת:

- נַעַר - בַּיִת - רֵאִי - חַרוּץ - חֶרֶף וְקִיץ - עֵנַב . עֲנָבִים -
חֹדֶשׁ . חֲדָשִׁים - אֲדָמָה - אֶהָל עַל הַהַר - עֲנָנִים -
חֶכֶם . חֲכָמִים - חָשׁוּב - עָרַב . עֲרָבִים - חָמֵר . חֲמָרִים -
עִיר . עִירִים - הֵם - הֵן - יָאוֹר - יְהוּדִים .

שְׁעוֹר רַבִּיעִי (ד)

الحروف الزائدة אותיות השמות

يقصد بالحروف الزائدة مجموعة الحروف التي تضمها كلة (שִׁפְכוּלָם) وهي الحروف التي تضاف إلى أول الكلمة لبيان النسب أو العلاقة بينها وبين الكلمة التي قبلها أو التي بعدها.

١- حروف النسب מלות היחס

تقابل حروف النسب في العبرية، حروف الجر في العربية من حيث المعاني التي تؤديها. وحروف النسب في العبرية أربعة هي: الباء (ב - في) - والكاف (כ - مثل) - واللام (ל - إلى) - وكلمة من (מן)، وتجمعها كلمة (بخلم).

والحروف الثلاثة الأولى قواعد خاصة بها في التشكيل بينما يخضع حرف الميم «من» لقاعدة خاصة.

قاعدة تشكيل حروف النسب

التشكيل الاساسي	امام الحروف الساكنة	امام الياه الساكنة بعد حنف سكنين الياه	امام حرف مشكل بحركة مركبة	امام اداة التعريف	امام المقاطع المنيرة
ב - פ - ל	ב - פ - ל	בִּי - פִּי - לִי	חֲכָמִים פְּנִים לְבָבוֹת	חֲכָמִים פְּנִים לְבָבוֹת	ב - פ - ל כ - פ - ל
נִסְעָתִי לְאֵילָה سافرت لإيلان	בְּדַבַּר بشان	בֵּירוּשָׁלַיִם في القدس	בְּאֵמֶת في الحقيقة	בְּבֵית في المنزل	לְבַיְתָךְ إلى الأب
פְּסוּגַב לְבוֹ حسبما يطوله	פְּשִׁלְמָה مثل سليمان	פִּיהַדָּה مثل يهوذا	לֶאֱכֹל أن يأكل	לְהָרִים إلى الجبال	לְקוּם أن يقيم
פְּשַׁעַר הַמַּלְאָה في رحاب الملك	לְצַפַּת إلى صند	לִילָדִים للرولاد	פְּאֲנִיה كسيفية	בְּחֹלֶב كالبن	פְּאֲלֵה مربوا

استعمالات حروف الجر (النسب):

١- اللام ל :

(أ) للدلالة على الملكية . לִי : لى

(ب) للدلالة على الزمانية أو المكانية :

לְמִזְרַח : إلى الشرق

לְحֵמַי : حتى الماء

(ج) للدلالة على التبعية:

מִזְמוֹר לְדָוִד : مزمور لداود

٢- الباء

(أ) للدلالة على المكان :

בְּבֵית : فى المنزل

(ب) للدلالة على البيئية :

בְּגוֹיִם : بين الشعوب

(ج) للدلالة على الزمن:

בְּרֵאשִׁית : فى البدء

(د) للدلالة على العندية (المكان) :

בְּעֵיْن הַיַּם : عند العين

(هـ) للدلالة على المعية :

יְהִי כִּשְׁכָר : شأى (مع السكر)

(و) للدلالة على الاستعانة :

הִלֵּךְ בְּאֲטוּבִים : ذهب بالأتويس

(ز) للدلالة على الثمن :

بالفضة - بالنقود

כֶּפֶסֶף

قاعدة تشكيل حرف الميم

أمام الحروف الحلقية	أمام الباء الساكنة בַּ	التشكيل الأساسي مع تشديد الحرف الأول
יֵ	بعد حذف سكون الباء	בֵּ
מִרְאֵשׁ: سلفا - مقدما מַעְדָּא: الكلمات : מְחַוֵּץ. מְחַוֵּט. מְהִיזוֹת فإنها تشكل بالحيريق	מִירְשָׁלַיִם: من القدس מִיהוּדָה: من يهوذا	מִפֹּה: من هنا מִשָּׁם: من هناك מִפְּאֵן וְהִלָּאָה من الآن فصاعدا

٣- استعمال حرف الميم מ :

(أ) للدلالة على الزمن :

מִהַיּוֹם וְהִלָּאָה : من الآن فصاعدا

(ب) للدلالة على الأصل المكاني :

יָרַד מִיִּשְׂרָאֵל : نزح من إسرائيل

(ج) للدلالة على الجزء :

אָכַל מִבְּעֵת - אֶפְרָי : أكل من عرق جببته

(د) للدلالة على السببية :

מִפְּשִׁעֵינוּ : بسبب ذنوبنا

(هـ) للدلالة على التبعيض :

מִבְּקָנֵי הָעִיר : من شيوخ المدينة

(و) للدلالة على الرفض :

עֲמַדָּה מְלֻדָּת : توقفت عن الانجاب

מִנְעֵ אוֹתוֹ מִלְבוֹא : منعه من المجئ

אֵינּוּ פּוֹסֵק מִלְדַּבֵּר : لا يتوقف عن الحديث

(ويلاحظ هنا أن الميم تأتي قبل مصدر الفعل)

(ز) للدلالة على المادة :

עֲשׂוּי מֵעֵץ : مصنوع من الخشب

מִזְהָב : من الذهب

٢- واو العطف

ו' התפוג

تعمل واو العطف في العبرية عمل واو العطف في العربية من حيث الاستخدام والمعنى، حيث تربط ما بين الأسماء والأفعال.

قاعدة تشكيل واو العطف

التشكيل الاساسى	امام حرف ساكن أو حرف من حروف «بومف»	امام ياء ساكنة مع حذف سكن الياء وتحويلها إلى حركة مد	امام الحرف المنبور والكلمات المزوجة في وسط الجملة	امام حرف مشكل بحركة مركبة
ו	ו	ו	ו	حركة العطف
פפא ושלחן كرسى ومنضدة אכלה ושבעה أكلت وشبعت	שלום וברכה سعيدة مبارك שושן וירד سوسن ورد חמור ופרה حمار وبقرة לחם וגבינה خبز وجبن בית ומשפחה بيت وأسرة	ילדים וילדות أطفال وطفلات עליה וירדה صعود وهبوط תל-אביב וירושלים تل أبيب والقدس	זה וזה هذا وذاك בשר ודם لحم ودم יש ויש يوجد أكثر من الكفاية יום ולילה ليل ونهار שמים וארץ سما وأرض	שור וחמור ثور وحمار סירה ואניה تندق وبأخرة צדק ואמינה عدل وأيمان תקות ותלומות أمال وأحلام

تدريبات على الحروف الزائدة תַּרְגּוּלִים עַל אוֹתוֹת הַשְּׂמוֹשׁ

١- شكل الحروف الزائدة (١ - ٢ - ٣ - ٤ - ٥) في الكلمات التالية
بالتشكيل الصحيح مع بيان السبب:

لدى خروجكم	בִּצְאוֹתְכֶם
وذمبتם	וְהִלַּכְתֶּם
كعبيد	כְּעֲבָדִים
كالعبيد	כְּעֲבָדִים
مثل موسى	כְּמֹשֶׁה
في الاخبار	בְּחֻדְשׁוֹת
في الشهور القادمة	בְּחֻדְשֵׁים הַבָּאִים
من المدينة ومن القرية	מֵעִיר וּמִכְפָּר
وأصدقاء	וְיָדִידִים
لا ليعيزد	לֹא לִיעִיזוֹר
في شبابها	בְּצִעִירוֹתָהּ
بمرور الأيام	בְּרַבּוֹת הַיָּמִים
من التراب	מֵעֶפֶר
في سفينة	בְּאַנְיָה
في السفينة	בְּאַנְיָה
ليل نهار	יוֹם וּלְיָלָה
في أيام الشتاء	בְּיָמֵי הַחֹרֶף
في عام ١٩٩٨	בְּשָׁנַת 1998.

2- إقرأ النصوص والجمل الآتية واستخرج منها الأدوات والحروف التي درست

قواعدها، وعلل سبب تشكيلاها بما شككت به :

בַּיּוֹם אֹר - בַּלַּיְלָה חֹשֶׁךְ - בַּיּוֹם הַשֶּׁמֶשׁ בַּשָּׁמַיִם. בַּבֶּקֶר הוּא
עוֹלָה בַּמִּזְרָח - וּבַעֲרֵב הוּא שׁוֹקֵעַ בַּמַּעֲרָב - גַּם הַיָּרֵחַ עוֹלָה
בַּמִּזְרָח וְשׁוֹקֵעַ בַּמַּעֲרָב - הַיָּרֵחַ עוֹלָה בַּעֲרֵב וְשׁוֹקֵעַ בַּבֶּקֶר -
אֹר הַשֶּׁמֶשׁ גָּדוֹל מֵאֹר הַיָּרֵחַ-

- אֲנִי גֵר בְּרַחֲב אֶלְגָּמָהוּרִיָּה.

- אַבְרָהָם לֹא פָה - הוּא בַּבַּיִת שֶׁבַּעִיר.

- יוֹסֵף כּוֹתֵב בַּמַּחְבֵּרֶת מִן הַלּוּחַ.

- אֲנִי הוֹלֵךְ הַבַּיִתָּה בְּרַגְלִי.

- מָה עַל הַשְּׁלַחֵן?

- עַל הַשְּׁלַחֵן סֵפֶר וּמַחְבֵּרֶת.

- מָה אַתָּה עוֹבֵד?

- אֲנִי עוֹבֵד בַּמִּזְבֵּחַ.

- לֹאן אַתָּה הוֹלֵךְ?

- אֲנִי הוֹלֵךְ לְשִׁמּוֹאֵל.

- הַאִישׁ הָרַג אֶת הָאָרִי.

- הַחַדְשִׁים עָבְרוּ וְיָבֵא הַקִּיץ.

- לֹא בִי סוֹס וּפָרָה

- הוּא נֹסֵעַ תְּחוּצָה.

- לְרוּעָה עֵדֶר גָּדוֹל

- הַמִּזְבֵּחַ כּוֹתֵב עַל הַלּוּחַ.

٢ - أذكر الأخطاء التي في الكلمات الآتية معلا السبب :

מה אֲדַבֵּר?	: ماذا أقول ؟
קִיץ וְחֹרֶף	: صيف وشتاء
הוא שָׁחֹר בְּזֹפֶת	: هو أسود مثل الزفت
הוא נָסַע אֶל הָעִירָאק	: هو سافر إلى العراق
הוא הֵלֵךְ אֶל הַבַּיִת - סֵפֶר	: هو ذهب إلى المدرسة
בְּאוֹר :	تفسير
מְבָרֵךְ :	يبارك
צִיָּר :	مصود
זֵית :	زيتون
עֵינַיִם :	عيون
הַקְהִיר :	القاهرة

٤- شكل حروف النسب في الجمل الآتية بالتشكيل المناسب وأذكر السبب :

- ١- דָּוִד וְרוּת
- ٢- יְרוּשָׁלַיִם וּבִסְטוֹן
- ٣- אִמְבִּטְיָה וּמְקַלַּחַת
- ٤- אֵתָהּ מֵאִמְרִיקָה
- ٥- הוּא מְרוֹסְיָה
- ٦- הִיא מֵאִפְרִיקָה
- ٧- טִילְגוּ בְרַחוּב יִפָּה
- ٨- הַבַּיִת שֶׁלָּהֶם בְּשִׁכּוּנָה חֲדָשָׁה
- ٩- אֲחוֹתוֹ אֹהֶבֶת לֶאֱכֹל בְּמִסְעָדוֹת יְקָרוֹת
- ١٠- בְּאַתֶּם לְעִיר בְּזִמָּן טוֹב .

٣- اسم الموصول

פְּנוּי הַזֵּקָה

باعتبر اسم الموصول فى العبرية من الحروف الزائدة وكذلك من أدوات الربط ويستعمل عادة قبل الفعل ولكنه يستعمل قبل الاسم أيضا. واسم الموصول فى العبرية هو كلمة : אשר وتستخدم مع جميع الأجناس والاعداد (الذى - التى - الذين - اللاتى) مثل :

הָאִישׁ אֲשֶׁר יֵרֵשׁ : الرجل الذى ورث

הַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר פָּאוּ : الرجال الذين جاؤا

הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הִלְכָה : السيدة التى ذهبت

הַנְּשִׂים אֲשֶׁר צָחֲקוּ : النساء اللاتى ضحككن

وفى العبرية الحديثة يستخدم حرف الشين المشكل بالسيجول (שׁ) بدلا من كلمة אֲשֶׁר وفى هذه الحالة يلزم تشديد الحرف التالى للشين مالم يكن حلقياً

זֶה הוּא הַמּוֹרֶה שֶׁלִּמְדָה עִבְרִית : هذا هو المدرس الذى علمك العبرية

יְהִיָּה שִׁיְהִיָּה : ليكن ما يكون

שֶׁבְּרָא אֶת הַשָּׁמַיִם : الذى خلق السموات

מִי שֶׁיְדַבֵּר? : من الذى سيتحدث؟

وتستخدم أداة الموصول فى العبرية الحديثة، أحيانا، بما يقابل فى العربية السابقة «فل» أو «دعه»، فيقولون :

שֶׁתִּלְךָ לְעֹזְאֵאל : فلتذهب إلى الجحيم.

הַטֵּלְפוֹן מְצַלֵּל , שֶׁיְצַלֵּל : التليفون يرن، (دعه يرن).

(ويلاحظ فى هذه الحالة أن الفعل يأتى فى زمن المستقبل).

נְשֵׁאוֹת חֲמִישֵׁי (ה)

الدرس الخامس

أدوات الاستفهام

מלות השאלה

يوجد في اللغة العبرية حرف استفهام واحد وهو الهاء. أما بقية أدوات الاستفهام فهي أسماء.

האם الاستفهام :

قاعدة تشكيل هاء الاستفهام

أمام الحروف غير الحلقية (التشكيل الأساسي)	أمام אהח"ע غير مشكلة بالقامص وأمام السكون	أمام אהח"ע مشكلة بالقامص وغير منبورة
הַ	הֶ	הֵ

הֲשָׁמַעְתָּ הַיְדִיעָה?	هل سمعت النبا؟
הֲחִשְׁבַת עַל זֶה?	هل فكرت في هذا؟
הֲרִאִית הַסֵּרֵט ?	هل رأيت الفيلم ؟
הֲעָשִׂית זֶה ?	هل صنعت هذا؟
הֲשָׁמַעְתָּ מֵה קָרָה?	هل سمعتم عما حدث؟
הֲאִמַרְתָּ זֹאת?	هل قلت هذا؟
הֲעוֹר אִתָּה?	هل أنت أعمى؟
הֲרִצַחְתָּ וְגַם יִרְשָׁתָּ?	أقتلت وورثت؟
הֲהוֹלֵךְ הוּא?	هل هو ذاهب؟

ملاحظة:

تحافظ حروف «بכف تجד» المشكلة بالسكون على الشدة الخفيفة بعد هاء الاستفهام:

أهذا قميص إبنك؟

הַכּ תְּחַנֵּת בְּנֶךָ הִיא?

هل سرتم فى طريق أبائكم؟

הֲפִדְרֶךָ אֲבוֹתֶיכֶם הַלְכֶתֶם?

أما أسماء الاستفهام فهي :

١- מִי (من) ويسأل بها عن العاقل :

من يجلس هناك؟

מִי יוֹשֵׁב שָׁם?

من يسكن هنا؟

מִי גֵר פֹּה?

ويمكن أن تسبقها أداة الملكية **שֶׁל** وتصبح **שֶׁל מִי** : لمن، وذلك للدلالة

على السؤال عن الملكية، مثل :

لمن هذا الكتاب؟

שֶׁל מִי הַסֵּפֶר הַזֶּה?

لمن هذا البيت؟

שֶׁל מִי הַבַּיִת הַזֶּה?

ويمكن أن يدخل عليها حرف الجر اللام فقط فتصبح **לְמִי** ؟ لمن؟ مثل :

(أروح لمن؟) لمن أذهب؟

לְמִי אֵלֵךְ?

٢- מַה (ما - ماذا) ويسأل بها عن غير العقلاء.

قاعدة تشكيل מה الاستفهامية

التشكيل الأساسى أمام الأحرف غير الحلقية	أمام א - ר مشكلة بالقامص وأمام هاء من أصل الكلمة مشكلة بالقامص	أمام א - ר عموما والعين غير المشكلة بالقامص	أمام كلمة مفردة وفى حالة الوقف وهاء التعريف
מה مع تشديد الحرف	מה	מה	מה

מה בקד? : (ماذا بك - مالك؟)

מה עשית? : ماذا صنعت؟

מה זה? : ما هذا؟

מה אתה רוצה ללמד? : ماذا تريد أن تدرس؟

מה היית אומר? : ماذا كنت تقول؟

מה ראית? : ماذا رأيت؟

ونقول מה הרעש? لان الهاء هنا هاء تعريف وليست أصلية .
وتستخدم الاداة מה أحيانا للتعجب، فنقول:

מה יפים הלילות! : ما أجمل الليالي!

٢- למה (لماذا) ويسأل بها عن السبب مثل :

למה אתה לומד עברית? : لماذا تدرس العبرية؟

٤- מדוע (لماذا) ويسأل بها عن السبب أيضاً مثل :

מדוע לא באת למסבה? : لماذا لم تأت للحفل؟

٥- מתי (متى) ويسأل بها عن الزمان مثل :

מתי נולדת? : متى ولدت؟

٦- איך - איכה - איככה - פיצד (كيف) ويسأل بها عن الحال مثل :

איך הלכת לפקולטה? : كيف ذهبت للكلية؟

איך אתה מרגיש? : كيف تشعر-ما هو شعورك؟

٧- כמה (كم) ويسأل بها عن العدد ويمكن أن يدخل عليها حرف البناء وتصبح

בכמה : بكم، مثل:

כמה ימים בשבוע? : كم يوماً في الاسبوع؟

בֵּן פֶּמָה אֶתָּה? : کم عمرک؟

בֵּת־כֶּמָה אֶתָּה? : کم عمرک؟

בְּכֶמָה קָנִיתָ אֶת הַסֵּפֶר? : بکم اشتريت الكتاب؟

۸- אֵין (أین) وتستخدم للسؤال عن المكان مع الأسماء مثل :

אֵין חֵסוֹן ? : أين حسن؟

ويدخل عليها حرف الجر الميم وتصبح מֵאֵין : من أين؟ مثل :

מֵאֵין בָּאוּ ? : من أين جاؤا؟

۹- אֵיפֹה (أین) وتستخدم للسؤال عن المكان مع الأفعال مثل :

אֵיפֹה אֶתָּה גָּרָה? : أين تسكن

אֵיפֹה הִלַּכְתָּ אֶתְמוֹל? : أين ذهبت أمس؟

אֵיפֹה עוֹמְדֵת מִצְרַיִם? : أين تقع مصر؟

ويمكن أن يسبقها حرف الجر فنقول :

מֵאֵיפֹה : من أين؟

לְאֵיפֹה : إلى أين؟

מֵאֵיפֹה בָּאתָ? : من أين جئت؟

לְאֵיפֹה אֶתָּה הוֹלֵךְ? : إلى أين أنت ذاهب؟

۱۰- לָאֵן (إلى أين) مثل :

לָאֵן הָעֶרֶב ? : إلى أين تذهب هذا المساء؟

۱۱- אֵיזָה (ويسأل بها عن التحديد مثل :

אֵיזָה סֵפֶר קָנִיתָ? : أى كتاب اشتريت؟

وهى فى الأصل **אִיזוֹ** وتكون متبوعة بـ **אִי** إذا كان المستفهم عنه مذكراً وتتبع **אִי** إذا كان المستفهم عنه مؤنثاً وتتبع بـ **אִי** لجمع الذكور والإناث، على النحو التالى:

אִיזוֹ אִשָּׁה? : أية امرأة؟

אִיזוֹ שָׂפָה זֹאת? : أى لغة هذه؟

אִיזוֹ סֵפֶר? : أى كتاب؟

وتستخدم **אִיזוֹ** ، **אִיזוֹ** أحياناً للتعبير عن الدهشة والتعجب، فنقول :

אִיזוֹ יֶלֶד חָכֵם ! : ياله من ولد عاقل !

אִיזוֹ אִשָּׁה יָפָה ! : يالها من امرأة جميلة !

١٢- تستعمل أحياناً كلمة **הָאֵם** ؟ و **פְּלוֹם** ؟ **הֵלֵא** ؟ **וְכִי** ؟ بمعنى هل؟ بدلا من هاء الاستفهام فى العبرية الحديثة.

تدريبات على أدوات الاستفهام

١- شكل هاء الاستفهام فى الجمل التالية واذكر سبب التشكيل :

١- **הַאֲנֹכִי אֲמַרְתִּי זֹאת ?** هل قلت أنا هذا ؟

٢- **הָעוֹד לָכֶם אַח ?** هل لكم أخ آخر؟

٣- **הֲיִהְיֶה פּוֹנֵשׁ עוֹרוֹ ?** هل يغير الزنجى جلده؟

٤- **הֲעַל זֹאת לֹא תִרְגֹּז הָאָרֶץ ?** ألن تغضب الأرض على هذا؟

٥- **הֲמַעַט זֶה אִם רַב ?** أهذا قليل أم كثير؟

٦- **הֲאִישׁ פְּמוֹנֵי יִכּוֹב** () أيكذب رجل مثلى؟

٧- **הֲמִן הַסֵּלַע נוֹצִיא לָכֶם מַיִם ?** أخرج لكم ماءً من الصخر؟

- 8- התחיינה העצמות האלה ?
 9- התשלים לי רע תחת טובה ?
 أتحى هذه العظام؟
 أترد إلى الجميل بالشر؟

2- حول الجمل التالية إلى جمل استفهامية بواسطة هاء الاستفهام :

- 1- מחר יבוא האיש. שיאתי الرجل غدا
 2- הוא מכר את ביתו. هو باع منزله
 3- אנוכי איש בדבר. أنا المذنب في هذا الأمر
 4- היא חצופה. هي قليلة الحياء
 5- שמעתם בקולו. أطعتموه
 6- הודי הקין עודנו חי. عمى العجوز مازال حيا

2- حول الجمل التالية إلى جمل استفهامية باستخدام أنوات الاستفهام :

- 1- ידעת ושמעת. عرفت وسمعت
 2- אינכם צמים היום. لستم صائمون اليوم
 2- היא גדולה ממנו. هي أكبر منه
 4- קציר החטה היום. جنى الحنطة اليوم
 5- היא ירשה מאבותיה כל עושרה. هي ورثت من آبائها كل ثرائها
 4- כון ثلاث أسئلة على كل جملة وأجب عليها :

1- הש לחן החדש עומד על יד החלון.

المائدة الجديدة تقع بجوار النافذة.

א- איפה:

ב- איזה :

ג- מה :

2- התלמיד הטוב יושב בפּתָה.
التلميذ الطيب يجلس في الفصل

א- איפה:

ב- איזה:

ג- מי:

3- האִשָּׁה הַשְּׂמֵנָה בָּאָה לְשִׁעוּר.
المرأة البدينة جاءت للدرس

א- מי:

ב- לאן:

ג- איזו:

4- לְעוֹלָה הַחֲדָשׁ מֵאֲנִגְלִיָּה יֵשׁ בַּיִת בְּלוֹנְדוֹן.
يوجد للمهاجر الجديد من إنجلترا منزل في لندن

א- מה יש:

ב- למי יש:

ג- איפה:

5- לְרַחֵל יֵשׁ שְׁנַי יְלָדִים- בֶּן בֵּן עֶשְׂרֹת שָׁנִים וּבֵת בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים.
لراحيل طفلان - ابن عمره عشر سنوات وابنة عمرها ثلاث سنوات

א- כמה:

ב- בן-כמה:

ג- בת- כמה:

6- יִצְחָק לֹא בָּא לַפֶּתָה, כִּי מְרַגֵּשׁ רַע.
لم يأت إسحق للفصل لأنه ليس على ما يرام

א- לָאָן :

ב- מִדּוּעַ :

ג- אֵיךְ :

v - פתוב:

איפה, מאין, לאן, מי, מה, איזה, איזו, של מי, למי יש, כמה, בן כמה,

בת כמה, מדוע (למה), איך

מִצּוּן.	אַתֶּם מְרַגְּשִׁים?	-1
לְלַמֵּד עֵבְרִית.	אַתָּה רוֹצֵה ?	-2
אֶסְתֵּר.	גֵּר בְּחִיפָה ?	-3
בְּחִיפָה.	גֵּרָה רַחֵל ?	-4
לִפְתָּה.	הִיא הוֹלֶכֶת ?	-5
כִּי יֵשׁ לּוֹ יוֹם-הוֹלָדוֹת.	הוּא שֹׁמֵחַ ?	-6
הוּא בֶּן 8.	דְּנִי ?	-7
עֵבְרִית.	שָׁפָה זֹאת ?	-8
יְלֵד טוֹב.	יְלֵד הוּא ?	-9
שְׁלוֹשָׁה.	יְלָדִים יֵשׁ לָהּ?	-10
לְחֹנָה.	זְמַן ?	-11
מְרוֹמְנִיָּה.	הֵם ?	-12
שֶׁל מֹשֶׁה.	הַעֵט ?	-13
הִיא בֵּת 30.	שׁוֹשְׁבָה ?	-14

٨- شكل مة الاستفهامية فى الجمل الآتية مع ذكر السبب :

بِجِدِّ اَّتِ هِمْلَةٌ " مة " بِمِنْشَفِطِيْمِ هِبَائِيْمِ وِزْكُرْ لِمَا:

- ١- مة رَأَيْتِ ؟ ماذا رأيت ؟
- ٢- مة عَوْبِرْ هِنَعِرْ؟ ماذا يفعل الفتى ؟
- ٣- مة هِ بِيْدِكَ ؟ ما هذا الذى بيدك ؟
- ٤- مة شَمَكْ؟ ما إسمك ؟
- ٥- مة عَشِيْتُمْ اَّتْمَوْلِ ؟ ماذا فعلتم بالامس ؟
- ٦- مة اَّتُمْ اَوْكَلِيْمِ ؟ ماذا تاكلون ؟
- ٧- مة حِدَشْ بَعْتَوْنِ ؟ ما الجديد فى الصحيفة ؟
- ٨- مة اَمْرَ لَكُمْ ؟ ماذا قال لكم ؟
- ٩- عِلْ مة اَّتْهَ بِنَانْحَ ؟ على أى شىء تتحسر ؟
- ١٠- مة تَعِشْهَ بَبَوَا هِزْمَنْ؟ ماذا ستفعل عندما يحين الوقت ؟

שְׁעוֹר תַּנְחִי (ו)

الدرس السادس

أسماء الأشارة בְּנִיּוֹי הַקָּמָז

اسم الإشارة هو ما دل على معين بمعونة إشارة حسية.

والقاعدة العامة لاستخدام أسماء الأشارة هي :

(أ) يطابق اسم الإشارة المشار إليه من حيث الأقراد والجمع والتعريف والتذكير والتذكير والتأنيث.

(ب) إذا كان المشار إليه نكرة جاء اسم الإشارة في حالة النكرة قبل المشار إليه.

(ج) إذا كان المشار إليه معرفاً استخدمنا اسم الإشارة المعرف ويأتي بعد المشار إليه.

(د) في حالة استخدام اسم الإشارة المعرف ترد صفة المشار إليه نكرة بعد اسم الإشارة.

وهناك نوعان من أسماء الإشارة في اللغة العبرية :

(أ) أسماء الإشارة للقريب وهي :

١- المذكر المفرد النكرة : הַזֶּה : هذا

הַזֶּה אִישׁ : هذا رجل

הַזֶּה בְּחֵר מוֹרְנוֹ : هذه حجرة مدرستنا

٢- المذكر المفرد المعرف :

הַזֶּה אִישׁ הַזֶּה טוֹב : هذا الرجل طيب

٣- المؤنث المفرد النكرة : הַזֶּה : هذه

זֹאת אִשָּׁה יְפֵה : هذه امرأة جميلة

٤- المؤنث المفرد المعرف

הַאִשָּׁה הַזֹּאת יָפָה : هذه المرأة جميلة

وفى العبرية الحديثة تستخدم كلمة אָ بعد المشار إليه دونما حاجة إلى تعريف المشار إليه مثل :

- אִשָּׁה זוֹ יָפָה .

- שְׂמֵלָה זוֹ אַרְפָּה .

وكذلك بالنسبة للمفرد المذكر تستخدم אָה في حالة التذكير بعد المشار إليه دونما تعريفه مثل :

אִישׁ אֶה נְמוּךְ-קוֹמָה : هذا الرجل قصير القامة

٥- جمع الذكور والإناث النكرة: אֲלֵהָ هؤلاء

אֲלֵהָ יְלָדִים : هؤلاء أولاد

٦- جمع الذكور والإناث المعرف:

הַנְּשִׁים הָאֵלֶּה יָפוֹת : أولائى النساء جميلات

הַאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה יְעֻשִׂירִים : هؤلاء الرجال أغنياء

(ب) أسماء الإشارة للبعيد :

وهى تستخدم دائماً فى حالة التعريف وترد بعد المشار إليه وهى :

١- הַהוּא ذلك للمفرد المذكر

٢- הַהִיא تلك للمفرد المؤنث

٣- הֵהֶם أولئك لجمع الذكور

٤- הֵהֵן أولائى لجمع الإناث

مثل :

הַיַּמִּים קָרִים : تلك المياه باردة
לְעַנְיָ הַהוּא חֲבֵרִים : لذلك الفقير أصدقاء
הַבָּתִּים הַהַטְקֻטִים : تلك المنازل صغيرة

ملحوظة :

على الطالب أن يراعى الفرق في استخدام اسم الإشارة بين العربية والعبرية، وأن يراعى أن اسم الإشارة يتبع المشار إليه وفق حالته من حيث الإفراد والجمع والتذكير في اللغة العبرية وليس في اللغة العربية، ذلك لأن اللغة العربية ليست دقيقة من هذه الناحية، ويمكن أن تستخدم اسم إشارة مفرد للإشارة إلى جمع، أو اسم إشارة مؤنث للإشارة إلى مشار إليه مذكر أو العكس، وذلك على النحو التالي :

הַיָּמִים הַאֵלֶּה : هذه الأيام
הַחֲדָר הַזֶּה : هذه الحجرة
הַמְּקוֹמוֹת הַאֵלֶּה : هذه الأماكن
הַתְּקוּפָה הַזֹּאת : هذا العصر
הַשְּׂיחוֹת הַאֵלֶּה : هذه المحادثات
הַשְּׂמֵלָה הַזֹּאת : هذا الفستان

تدريب

١- اكتب الجمل الآتى فى حالة المفرد وفق المثال الآتى :

פֿתב פֿיחיד לְפֿי הַדּוּגְמָה:

١- אֵלֶּה רְחוּבוֹת יָפִים זֶה רְחוֹב יָפֶה

٢- אֵלֶּה מְלִים חֲדָשׁוֹת هذه كلمات جديدة

٣- אֵלֶּה מְשַׁפְּחוֹת גְּדוֹלוֹת هذه عائلات كبيرة

٤- הַבָּתִּים הָאֵלֶּה יָפִים هذه المنازل جميلة

٥- הַחֲלוּצוֹת הָאֵלֶּה לֹא גְבוּהִים هذه النواقد ليست عالية

٦- הָאֲחוּנוֹת הָאֵלֶּה לְבָנִים هذه الدواليב بيضاء

٧- אֵלֶּה שִׁמוֹת עִבְרִיִּים هذه الأسماء عبرية

٨- הַיְלָדוֹת הָאֵלֶּה יָפוֹת أولאى الفتيات جميلات

٢- اكمل مكان النقط اسم الاشارة المناسب :

١- הַמְּכוֹנִית הַחֲדָשָׁה .

٢- הַחֲתוּל שְׁחוֹר .

٣- הָעֵט יָפֶה .

٤- הַמְּשֻׂרָד קָטָן .

٥- הַדֵּלֶת לְבָנָה .

٢- حول جمل الاشارة التالية من حالة النكرة إلى حالة المعرفة :

١- זֶה תְּלֵמִיד חֲדָשׁ

٢- אֵלֶּה בָּתִּים יְשָׁנִים

٣- זֶה שְׁעוֹר מְעֻנֵּן

٤- זֶה אוֹרַח מֵאַמְרִיקָה

٥- אֵלֶּה פְּקִידִים רְצִינִיִּים

תחיות ומטלחות עברית

מרחבא - תחית יום السبت	שָׁלוֹם - שֵׁשֶׁת שָׁלוֹם
سعيدة مبارك	שָׁלוֹם וּבִרְכָה
السلام عليكم	שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם
أنا مسرور لرؤيتك	אֲנִי שִׂמַח לְרֵאוֹתְךָ
من فضلك - تفضل	בְּבִקְשָׁה
تفضل بالجلوس	בְּבִקְשָׁה לְשֵׁבֶת
تفضل إشرב	בְּבִקְשָׁה לְשֵׁתוֹת
يشرفنى	יֵשׁ לִי הַפְּבוֹד
سلم على الأسرة	הֲרִישֵׁת שָׁלוֹם לְמִנְשַׁפְחָה
كيف حالك؟	מַה שָׁלוֹמְךָ? מַה שָׁלוֹמְךָ?
حسن جداً - شكرا (جزیلا)	טוֹב מְאֹד - תוֹדָה, תוֹדָה רַבָּה
ما الخير - ماذا يجرى؟	מַה נִּשְׁמַע ?
كل شئ على ما يرام	הַכֹּל בְּסִדֹּר
كل شئ على أحسن ما يرام	הַכֹּל בְּסִדֹּר גָּמוֹר
الحمد لله	תוֹדָה לְאֵל - בְּרוּךְ הַשֵּׁם
صباح الخير يا سيدي	בּוֹקֵר טוֹב אֲדוֹן
مساء الخير يا سيدتي	עֶרֶב טוֹב אֲדוֹן
مساء الخير يا أنستي	עֶרֶב טוֹב גְּבֵרַת
مصحوب بالسلامة	לֶךְ בְּשָׁלוֹם
ليست هناك مشكلة	אֵין בְּעִיָּה

יחזר	הזָהָר
سيداتى سادتى	גְּבוֹרֹתַי וְרַבּוֹתַי
عن إذنك - لو سمحت	בְּרִשׁוֹתֶךָ
لا جديد	אֵין חֲדָשׁ
ليلة سعيدة	לַיְלָה טוֹב
تصبح على خير	לַיִל מְנוּחָה
حمدا لله على السلامة	בְּרוּךְ הַבָּא
إلى اللقاء	לְהִתְרַאוֹת
هنيئاً	בְּתַאבוֹן
عقبالك	בְּקִרּוֹב אֲצִלְךָ
مبروك (للملابس)	בְּתַחֲלֵשׁ
ما إسمك؟	מַה שְׁמֶךָ ? מַה שְׁיִמְךָ ?
ما اسمك؟	אֵיךְ קוֹרְאִים לְךָ ?
كم عمرك؟	בֵּן כַּמָּה אַתָּה ?
كم عمرك؟	בֵּת כַּמָּה אַתְּ ?
انتظرنى لحظة	חַכֵּה לִי רִגַע
العفو	עַל לֹא דַבֵּר
ماذا حدث؟	מַה קָרָה ?
لا شئ	שׁוּם דַּבֵּר
معذرة - اسف	סְלִיחָה
كل سنة وأنت طيب	שָׁנָה טוֹבָה
ليست عندى فكرة	אֵין לִי מִ שֵׁג

أعياد سعيدة	מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה
إنشاء الله	אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם
كل سنة وأنت طيب	שָׁנָה טוֹבָה
عيد سعيد	חַג שִׂמְחָה
وأیضا لك	גַּם לָךְ
لابأس - معلش	אֵין דְּבַר
حظ طيب	מִזַּל טוֹב
دون حسد	בְּלִי עֵין רָעָה
نلتقى قريبا	נִתְרָאָה בְּקִרְוֹב
بالتأكيد	בְּטַח
بعون الله	בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם
يسعدنى	נִעֲמִים לִי
من حسن حظك	לְמִזְלֶךְ הַטּוֹב
سأتصل بك تليفونيا	אֶצְלִיצַל לָךְ
من المتحدث؟	מִי־דַבֵּר ?
الله أكبر! - يا إلهی!	אֱלֹהִים אֲדִירִים
متعة	פִּיף
بمتعة	בְּפִיף
يللا - هيا	יֵלֵלָה
حلوتى - حبيبتى	מוֹתֶק
معاذ الله	חַס וְחֲלִילָה
رائع	נְהַדֵּר
ماذا حدث؟ ما هي الحكاية؟	מָה פְּתָאוּם

נְשֵׁאוֹת שְׁבִיעִי (ז)

الدرس السابع

الإسم هَيْسَم

هناك أربعة أنواع من الأسماء وهى :

١- اسم الذات أو «الإسم» إختصارا (נִשְׂמ הַיְצִיָּם)، وهوعبارة عن الاسماء التى تميز اسم ذات مثل

כִּסֵּא : كرسى، وهو اسم ذات نجلس عليه.

לֵט : قلم، وهو اسم ذات نكتب به

وينقسم الاسم إلى الانواع التالية من حيث المضمون :

(أ) إسم ملموس (מְוֹחָשִׁי) وهى أسماء الاشياء التى يمكن أن نلمس وجودها بحواسنا مثل :

אִישׁ : رجل (نراه)

קוֹל : صوت (نسمعه)

רִיחַ : رائحة (نشمها)

(ب) إسم مجرد، (מְוֹחָשֵׁט) وهى أسماء الاشياء التى ندركها بخيالنا مثل :

חִכְמָה : حكمة

צֶדֶק : عدل

(ج) إسم شخصى (בְּרִבִּי)، وهى الاسماء التى تطلق على شخص أو على مكان معين لتمييزه عن الأشياء الأخرى المناظرة لها، مثل :

אַבְרָהָם : ابراهيم

אַפְרִיקָה : افريقيا

יְהוּדָה הַנְּשִׂיא : يهودا الناسى (الرئيس)

(د) إسم عام (כָּלְלִי)، وهو كل اسم ليس شخصى، أى الاسماء المشتركة لكل الاشياء مثل :

בֵּית : منزل

שֻׁלְחָן : منضدة

צִפּוּר : عصفور

(و) إسم جماعى (קְבוּלָי)، ويشمل الاسماء التى تأتى فى صورة المفرد ليدل على جماعة من نفس النوع، مثل :

עֲדָה : طائفة

לְהַקָּה : فرقة موسيقية

יַעַר : غابة

٢- الصفة (נִשְׁם-הַתַּאֲר) : وهو الاسم الذى يصف الذات ويحددها من نواح مختلفة من حيث الكم والكيف والحالة والنسب والطابع والخصال :

קָטָן : صغير

רַב : كثير

בְּרִיא : معاف . سليم

עֵבְרִי : عبرى

בִּישָׁן : خجلان

٣- العدد (נִשְׁם-הַמִּסְפָּר) : وهو الاسم الذى يميز عدد الذوات أو ترتيبها، مثل :

שְׁלֹשָׁה : ثلاثة

הַרְבִּיעִי : الرابع

٤- الضمير (שֵׁם - הַגִּוּרָה) : وهو الاسم الذى يحل محل اسم آخر أو يرمز إليه مثل:

הוא : هو

זאת : هذه

أوزان الاسماء : הַמְשָׁקֵל

تبنى الأسماء عموماً وفقاً لأوزان ثابتة (מְשָׁקֵלִים)، بمعنى أن لها بناءً نحويًا موحدًا من حيث عدد الحركات والمقاطع والحروف الجذرية وحروف العلة (אָמוֹת הַקְּרִיאָה) أو الحروف الزائدة، كما أنها تتشابه أيضاً عند إلحاقها بالضمائر المتصلة. ومن أشهر هذه الأوزان :

- ١- وزن פִּעֻל : مثل עֶבֶד : عبد
- ٢- وزن פְּעִיל : مثل קָצִיר : حصاد
- ٣- وزن פִּעַל : مثل בָּרַק : برق
- ٤- وزن מְפַעֵל : مثل מְגַרֵּשׁ : ملعب
- ٥- وزن מְפַעֵלָה : مثل מְנַהֵלָה : إدارة
- ٦- وزن פְּעֻלָּן : مثل לְמַדָּן : متقف - متعلم

المذكر والمؤنث:

ينقسم الأسماء في العبرية إلى جنسين فقط : مذكر ومؤنث. وينقسم من حيث العدد إلى مفرد وجمع ومثنى.

الاسم المذكر : שֵׁם זָכָר

تأتى غالبية الكلمات في العبرية في صورة المذكر، وليس للاسم المذكر علامات خاصة تميزه، ولكن يمكن حصر حالات الاسم المذكر فليما يلي :

١- إذا دل على شعب مثل :

יִשְׂרָאֵל (عَم) : شعب إسرائيل

אֲשׁוּר (عَم) : شعب آشور

٢- إذا دل على مذكر حقيقي، مثل أسماء الأعلام المذكرة אֲבְרָהָם

٣- إذا دل على جبل أو نهر أو بحر، وأسماء المعادن مثل :

הַלְבָּנוֹן : جبل لبنان

הַפְּרָת : نهر الفرات

הַפְּרָמֶל : جبل الكرمل

יַם סוּף : البحر الأحمر

כֶּסֶף : فضة

٤- إذا انتهى الاسم بسيجول وهاء مثل :

רֹאעָה : راعي שָׂדֵה : حقل

٥- الأسماء المنتهية بنهاية التانيث הָ ولكنها منبورة الأول (מִלְעִיל) تعتبر مذكرة شنوذا ، مثل:

לַיְלָה : ليل חֹרֶשׁ : دغل

ولذلك تأتي صفاتها مذكرة فنقول :

לַיְלָה טוֹב : مساء الخير

وأیضا: גַּחְלָה (الصورة القديمة من גַּחַל : نهر)

٦- كثير من الأسماء التي لا تنتهي بإحدى نهايات الاسم المؤنث التي سترد فيما بعد.

الاسم المؤنث : נָשִׁים נְקִיבָה

يكون الإسم فى اللغة العبرية مؤنثاً فى الحالات التالية :

١- إذا دل على مؤنث حقيقى مثل :

מָרִים : مريم	אִם : أم
פֵּלָה : عروس	בַּת : بنت

٢- القارات والدول والمدن مثل :

צֶרֶפֶת : فرنسا	אַפְרִיקָה : أفريقيا
קַהֲרִיר : القاهرة	לונדון : لندن
אַסִּיָּה : آسيا	חֵיפָה : حيفا

٣- أعضاء الجسم المزدوجة مثل :

יָד : يد	רַגְלִים : قدم - ساق
קַרְנָא : قرن	עַיִן : عين

٤- الاسماء التى تنتهى بإحدى النهايات التالية :

א- ה	مثل	מַלְחָמָה : حرب
ב- ת	مثل	טַבַּעֶת : خاتم
ג- ת	مثل	צַלְחַת : صحن
ד- ת	مثل	שַׁבָּת : يوم السبت
ה- ית	مثل	דִּלְת : باب
ו- וית	مثل	מְכוֹנִית : سيارة
ז- וית	مثل	נְשִׂגְרִירָת : سفارة

٥- هذه المجموعات من أسماء وأنواع الطير والعناصر والمعانى المجردة تعتبر مؤنثه وإن كان بعضها على صيغه شذوذاً :

אָרֶץ :	أَرْض	אָבֶן :	حجر
לָשׁוֹן :	لسان - لغة	אֵשׁ :	نار
צִפּוֹר :	عصفور	כּוֹס :	كأس
פַּעַם :	مرة	בֵּיט :	بئر
עִיר :	مدينة	נֶפֶשׁ :	نفس
פֶּה :	ملعقة	חֶרֶב :	سيف
מִשְׁכָּב :	مضجع	בֶּטֶן :	بطن

٦- هناك أسماء تقبل التذكير والتأنيث مثل :

חַיִּץ :	حوش - فناء	דֵּיז :	حبر
דֶּרֶךְ :	طريق	שֶׁמֶשׁ :	شمس
לָשׁוֹן :	لغة	מַחֲנֶה :	معسكر
רוּחַ :	روح	עֶצֶם :	عظم
פְּנִים :	وجه	קֶרֶקַע :	أرض

٧- الأسماء المنتهية بحرف تاء من أصل بنية الكلمة (ليست تاء اشتقاقية من مصدر الفعل أو الاسم) مثل :

תּוֹת :	توت	בֵּית :	بيت
מּוֹת :	موت	לְמוֹת :	صدام - مواجهة
אוֹת :	علامة	זֵית :	زيتون
שִׁדּוֹת :	خدمة	מוֹפֵת :	نموذج

وغيرها تعتبر كلمات غير مؤنثة وتعامل معاملة المذكر في حالة الجمع :

בֵּית _____ בְּתִים منازل
 שֵׁרוֹת _____ שֵׁרוֹתִים خدمات

٨- كثير من الاسماء المؤنثة تبني من صورة المذكر عن طريق إضافة علامة التانيث ֿ ה أو ֿ ית في نهايتها، مثل :

ילד	:	فتاة	_____	ילדה	:	طفلة
עגוז	:	عجوز	_____	עגונה	:	عجوز
פֿף	:	ملعقة	_____	פֿפֿית	:	ملعقة صغيرة
עִזָּר	:	عون مساعدة	_____	עִזָּרה	:	مساعدة
מִשְׁלָה	:	حكم	_____	מִשְׁלָה	:	حكومة
מִשְׁטָר	:	نظام حكم	_____	מִשְׁטָרה	:	شرطة

المفرد والمثنى والجمع

יחיד, זוגי, רבתי

قلنا ان الاسم ينقسم من حيث العدد فى العبرية إلى مفرد ومثنى وجمع.

وفيما يتعلق بالاسم الجمع فإن هناك جمع المذكر وجمع المؤنث.

١- الجمع المذكر: רבתי

علامة الجمع المذكر هي : (ב־) وتضاف إلى نهاية الاسم المذكر المفرد فتحوله إلى جمع.

مثل :

חֲסִידִים: أحصنة חֲסִיד: حصان

ولما كانت الأسماء المذكرة فى العبرية ترد على أن أوزان مختلفة، وبما أن إضافة نهاية الجمع إلى الاسم تؤثر على وضع النبرة فيه، فإن حركات الاسم المفرد تتغير داخل كل وزن من أوزانه بما يناسب صحة القاعدة الأساسية للنبر بحيث لا يكون فى الاسم المجموع سوى مقطع واحد يستحق النبر حسب القاعدة المتفق عليها من قبل.

ولو نظرنا إلى المثال السابق فى كلمة חֲסִיד لوجدنا أن الكلمة مكونة من مقطع واحد ذى حركة طويلة منتهية بسكون تام، أى أنه مقطع مقفول طويل يقع عليه النبر. وفى الجمع أضيفت نهاية الجمع فأصبحت الكلمة مكونة من مقطعين، الأول طويل مفتوح وهو المكون من السامبخ والشوروق، חֲסִיד وبالطبع فهو لا يستلزم نبرا. ثم المقطع الثانى المقفول وهو مكون من السامبخ والحيريق جانول ثم الميم، חִיד. وهذا المقطع، يستلزم النبر وكهذا يكون النبر قد انتقل إلى المقطع الثانى.

ومن هذا المثال يمكننا أن ندرك أن الاسم المفرد المكون من مقطع واحد مشكل بحركة طويلة لا يختلف تشكيله عند إضافة علامة الجمع إليه لأنه لا يخالف قاعدة النبر فى شكله الأصلى.

أما بالنسبة للأوزان الأخرى من الأسماء فإنها لا تتفق تلقائياً مع قاعدة انتقال النبر عند زيادة علامة الجمع، ولذا تجرى تغييرات في حركاتها لتتفق مع القاعدة.

ويمكننا أن نجمع معظم أوزان الاسم في العبرية وأكثرها شيوعاً في القواعد التالية :

١- معظم الأسماء التي ترد على أوزان الأسماء السيجولية التي أشرنا إليها من قبل في درس النبر (راجع أوزان الأسماء السيجولية في درس النبر) تجمع

على وزن : פְּעָלִים

מְלָכִים	:	ملوك	מֶלֶךְ	:	ملك
סְפָרִים	:	كتب	סֵפֶר	:	كتاب
נְעָרִים	:	صبيان	נֶעֱר	:	صبي

وهكذا في سائر أوزان الأسماء السيجولية.

٢- جميع الأسماء التي يكون المقطع الأول منها مشكلاً بالفتحة الطويلة ويكون المقطع الثاني منها مشكلاً أيضاً بالفتحة الطويلة مثل (גְּבֹרָה : شئ) أو الصيريه مثل (עֵינַי עֲجוּז) أو الحولام جادول مثل (גְּבֹרָה : كبير) أو الشوروق مثل (קְטוּל מִקְטוּל) تحول حركة المقطع الأول منها عند الجمع إلى سكون متحرك وتظل حركة المقطع الثاني كما هي.

מְדַבְּרִים	:	كلمات	דָּבַר	:	أمة - كلمة - قول
מְנַשְּׁלִים	:	أمة	נָשַׁל	:	مثل
עֵינַי עֲجוּז	:	شيخ - عجوز	עֵינַי	:	عجوز
קְטוּל	:	مقتول	קָטַל	:	قتل
גְּדוּל	:	كبير	גָּדַל	:	كبار

٣- جميع الأسماء المبسوّه بمقطع طويل مفتوح مشكلاً بالحولام جادول ومقطعها الثاني طويل مقفول لا تتغير حركة المقطع الأول منها عند إضافة علامة الجمع وتتحول حركة المقطع الثاني إلى سكون. مثل :

שׁוּמְרֵי : حارس

٢- الجمع المؤنث :

(أ) علامة الجمع المؤنث إذا كان المفرد منتهيا بـ ת أو ת أو ת أو ת هي (-ות)

مثل :

צִלְחָת : طبق	צִלְחָת : أطباق
סִפְסָה : فرس	סִפְסוֹת : أفراس
שִׁבְת : سبت	שִׁבְתוֹת : أيام السبت
מִחְבְּרָת : كراسة	מִחְבְּרוֹת : كراسات

(ب) علامة الجمع المؤنث إذا كان الاسم منتهيا بـ ית هي : יות

وإذا كان منتهيا بـ ית يكون יות :

مثل :

זוּיִת : زاوية	זוּיִת : زوايا
קָבִית : برميل	קָבִיִּת : براميل
קָנִית : حانوت	קָנִיִּת : حوانيت
מַלְכוֹת : مملكة	מַלְכוֹת : ممالك

ونلاحظ أن نهاية التانيث تحذف في جميع الحالات قبل وضع نهاية الجمع المؤنث إلا في المثال المنصوص عليه وبعض صور الجمع الأخرى السماعية.

الجمع الشاذ :

١- هناك عدد من الأسماء المذكورة تجمع على صيغة المؤنث أى بوضع علامة الجمع المؤنث فى نهايتها، ولكنها تظل تعامل معاملة المذكر مع الصفات وما إلى ذلك :

אָב : أب	אָבוֹת : آباء
שֵׁם : اسم	שֵׁמוֹת : أسماء

مثل:

רחוב : شارع	חשבון : حساب
כיסא : كرسى	לוח : لوح
ארון : نولاب	שלטון : سلطة
קרפץ : ضحية	שלחן : مائدة
חלום : حلم	קול : صوت
מקום : مكان	ארץ : أرض

والأسماء من هذا النوع وغيره، والتي ينتهى معظمها بالنهاية - אָ أو النهاية אַ تشير إلى أهمية المراجعة القاموسية. وبالنسبة لتغير حركات الاسم المؤنث فى حالة الجمع، فإننا نكتفى بعرض بعض الأوزان الإسمية الأكثر شيوعاً. وفيما عدا هذا يراجع الطالب فى جدول تغير حركات الاسم فى مرحلة التخصص المقدمة.

٢- الأسماء المؤنثة التى ترد على وزن : פִּלְלוּת تجمع على وزن פִּלְלוּת

ילדה : طفلة

ילדות : أطفال

בנות : بنات

בערות : بنات

٣- الأسماء التى ترد على نفس الوزن مع اختلاف حركة الحرف الأول إلى حيريق تجمع على نفس الوزن :

שפחה : جارية

שפחות : جوارى

٤- هناك عدد من الكلمات المؤنثة تجمع جمعاً شاذاً على صيغة المذكر مثل :

ביצה : بيضة

ביצים : بيض

יונה : حمامة

יונים : حمام

وعلى الطالب أن يقوم دائماً بمراعاة هذه الحالات بالكشف على الأسماء ليعرف الشاذ منها وغير الشاذ.

٥- هناك أسماء تجمع على صيغة المذكر والمؤنث مثل :

נָהָר : نهر
נְהָרִים - נְהָרוֹת : أنهار

הַר : جبل
יַעַר : غاية

שָׁבועַ : أسبوع
חֶפְצֵה : حقل

חַלּוֹן : نافذة
כַּנָּף : جناح

٦- هناك فيما عدا هذا، من الأسماء ما يجمع جمعاً سماعياً شاذاً ولا يفيد في معرفتها سوى حفظها أو المراجعة القاموسية بانتظام مثل :

אִשָּׁה : امرأة
בָּנָיִם : نساء

אִישׁ : رجل
אֲנָשִׁים : رجال

בַּת : بنت
בָּנוֹת : بنات

בֵּית : بيت
בֵּיתִים : بيوت

שׁוּק : سوق
שׁוּקִים : أسواق

עִיר : مدينة
עָרִים : مدن

٧- الأسماء التي تدل على الجماعة ليس لها جمع، مثل :

אָדָם : إنسان
בָּקָר : بقر

٨- الأسماء التي تدل على المواد والمعادن ليس لها جمع، مثل :

זָהָב : ذهب
בְּרָזֶל : حديد

٩- هناك أسماء تأتي على صورة الجمع وليس لها مفرد، مثل :

פְּנִים : وجه
חַיִּים : حياة

صيغة المثني :

علامة التثنية في العبرية هي : (ים)

وتستخدم صيغة التثنية في العبرية مع جميع الأسماء بل في حالات محددة

هي :

١- أعضاء الجسم المزدوجة مثل :

עַיִן : عين עֵינַיִם : عينيان

אָזן : أذن אָזְנַיִם : أذنان

٢- في الأعداد المثناة مثل :

שְׁנַיִם : إثنان אֲלָפִים : ألفان

٣- الأشياء المكونة بطبيعتها من جزئين :

מִסְפָּרִים : مقص מְכַנְסִים : بنطلون

גַּעְלִים : حذاء מְלַקְחִים : ملقط - كماشة

٤- أسماء الزمن عند تثنيها مثل :

יּוֹמִים : يومان שְׁבֻעַיִם : أسبوعان

שְׁנַתַּיִם : سنتان חֳדָשִׁים : شهران

ملاحظات على صيغة المثني :

١- الأسماء الخارجة عن الأنواع السابقة تثني في العبرية بأن توضع في

صيغة الجمع ثم يسبق الاسم بكلمة שֶׁי إذا كان مذكراً مثل :

שְׁנַיִם יְלָדִים : ولدان

أو يسبق بكلمة שֶׁת إذا كان مؤنثاً مثل :

שְׁתֵּי יְלָדוֹת : بنتان

٢- هناك أسماء ترد على صيغة المثنى وهى فى الحقيقة ليست بمثنى - مثل:

שָׁמַיִם : سماء

מִצְרַיִם : مصر

מַיִם : ماء

٣- يعامل الاسم المثنى معاملة الجمع من حيث صفاته وتصريفه مع الضمائر.

٤- بعض الأسماء التى تقبل التثنية لا تظل فى صيغة التثنية عند وضعها فى صيغة الجمع وتقبل نهاية الجمع.

חַיִל הַרְגָלִים : سلاح المشاة

אַרְבַּע רַגְלִים : أربع أقدام

٥- يلاحظ أن نهاية التأنيث وهى الهاء تقلب عند التثنية إلى تاء (أنظر تثنية كلمة سنة فى أسماء الزمن).

שְׁנַתַּיִם : سنتان

שָׁנָה : سنة

تدريبات תרגילים

(أ) بين جنس كل اسم (مذكر أو مؤنث) من الاسماء التالية وعدده (افراد أو مثنى أو جمع).

(ب) ضع الاسماء المفردة فى حالة الجمع.

(ج) ضع الاسماء التى تقبل التثنية فى حالة التثنية.

(د) حول الاسماء الجمع والمثناه إلى أصولها المفردة.

قادر :	יָכֹל	جانع :	רָעַב
خطاب :	מִכְתָּב	الثعب :	הַשׁוֹעָל
تدريب :	תִּרְגִּיל	كلب :	כֶּלֶב
أرنبية :	אַרְנֵבֶת	جنيه :	לִירָה
عجوز :	זְקֵנָה	صبية :	עֲלָמָה
صبيان :	בָּעָרִים	قوى :	חֲזָק
فلاح :	אַפָּר	تفاحة :	תַּפּוּחַ
الجرة :	הַפָּר	النظارة :	הַמְשַׁקְפִים
طيبون :	טוֹבִים	سنتان :	שְׁנַתִּים
الغريب :	הַזָּר	ظهر :	צִהָרִים
أولاد :	בָּנִים	دقائق :	דְּקוּת
حكيم :	חָכִים	ملك :	מֶלֶךְ
لص :	גַּנֵּב	كتب :	סִפְרִים
كبيرة :	גְּדוֹלָה	كاتب :	סוֹפֵר
كراسة :	מַחְפָּרֶת	التجار :	הַסוֹחָרִים
ضابط :	קַצָּין	جيش :	צְבָא
باب :	דְּלֵת	سقف :	תְּקוּרָה
أزهار :	פְּרָחִים	بداية :	תְּחִילָה
مصعد :	מַעְלֵית	كوكب :	כּוֹכֵב
حقيقية :	יְלֻקוּט	سيارة :	מְכוּנֵית
ايران :	פָּרָס	خطأ :	טָעוּת
خد :	לְחִי	مقبض :	יְדֵית

שְׁעוֹר שְׁמִינִי (ח)

الدرس الثامن

الضمائر الشخصية

כַּנְיֵי הַיְשָׁר

تنقسم الضمائر الشخصية في اللغة العبرية، مثل اللغة العربية، إلى : ضمائر شخصية منفصلة، وضمائر شخصية متمثلة بالاسم أو بالحروف وبأدوات الربط أو بالفعل.

(أ) الضمائر الشخصية المنفصلة

אֲנִי : أنا	אֲנִי-אֲנִי : نحن
אַתָּה : أنت	אַתֶּם : أنتم
אַתְּ : أنت	אַתָּן : أنتن
הוא : هو	הם : هم
היא : هي	הן : هن

وتوجد في العهد القديم صورة أخرى لضمير المفرد المتكلم، وهي אֲנִי .

الضمائر الشخصية المتصلة بالاسم

تصريف الاسم

בְּפִיט הַשֵּׁם

عندما نريد في العبرية أن ندل على امتلاك شخص ما أو عدة أشخاص لشيء أو لأشياء، فإننا نستخدم أنواعا معينة من الضمائر تلحق بنهاية الشيء المملوك لتدل على ضمير الملكية، وهي الضمائر الشخصية المتصلة بالاسم.

وهناك مجموعتان من ضمائر الملكية المتصلة بالاسم :

مجموعة تلحق بالاسم المفرد (المذكر - المؤنث).

ومجموعة تلحق بالاسم الجمع (المذكر - المؤنث).

١- تصريف الاسم المفرد المذكر :

إذا افترضنا أن لدينا كلمة مثل حصان (חָסָן) بالعبرية، وهي اسم مفرد مذكر فإننا نلحق بها الضمائر الدالة على كل شخص على النحو التالي :

_____	’	حصاني	חָסָן
_____	ךָ	حصانك	חָסָן
_____	ךָ	حصانك	חָסָן
_____	א	حصانه	חָסָן
_____	ה	حصانها	חָסָן
_____	ה	حصاننا	חָסָן
_____	כֶּם	حصانكم	חָסָן
_____	כֶּן	حصانكن	חָסָן
_____	ם	حصانهم	חָסָן
_____	ן	حصانهن	חָסָן

وعلى هذا تكون النهايات التي ألحقناها بكلمة חָסָן هي ضمائر الملكية الدالة على كل شخص (المتكلم - المخاطب - الغائب) في حالات الافراد والجمع.

ملاحظات :

١- عند تصريف الاسم هناك أسماء تظل حركاتها ثابتة (תְּנוּעוֹת קִיּוּמוֹת) .
وأسماء أخرى تستلزم تعديلا في حركاتها תְּנוּעוֹת מְשַׁתַּמְנוֹת نتيجة لتغير
موقع النبر فيها . والمقاطع الثابتة أثناء التصريف هي :

(أ) المقطع المقبول غير المنبور والمحرك بحركة قصيرة مثل :

שִׁלְחָן : منضدة תְּלִמִּיד : تلميذ

פִּדְיוֹן : رصاصة יְלָקוּט : حقيبة

(ب) كل حركة طويلة متلوة بحرف مد مثل :

רֹאשׁ : رأس קִיר : حائط

מוֹרֶה : مدرس קוֹל : صوت

(ج) القامص والصيريه قبل النهاية - וַת אוּ - יַת , مثل :

זָלוּת : منفى זְוִית : زاوية

(د) القامص والصيريه في أسماء مثل :

זַיִב : ذيب פֵּאֵב : ألم

פְּלֵל : قاعدة

٢- يقتصر منهجنا في هذه المرحلة على الاسماء ذات المقاطع الثابتة فحسب،
وعن إضافة الضمائر إلى الأسماء التي تحتوى على مقاطع غير ثابتة (أى
التي تستلزم تعديلا في حركاتها) فيجب مراعاة ذلك عند التصريف .

٣- الكلمات المنتهية بعلامة التذكير -וּ عند إسنادها الضمائر يتم حذف علامة

التذكير ثم تلحق الضمائر بالاسم مثل : מוֹרֶה تصبح :

מוֹרִי - מוֹרְךָ - מוֹרְהָ - מוֹרְהוּ - מוֹרְהֵם - מוֹרְהֵנָּה - מוֹרְהֵנָּם -

מוֹרְכֵן - מוֹרְכֵם - מוֹרְכֵן .

٢- تصريف الاسم المفرد المؤنث :

أما إذا أخذنا كلمة مثل (פִּרְסָה) فرس، وهى اسم مفرد مؤنث فإننا نلاحظ أنه من الضرورى عند تصريفها أن نقلب الهاء علامة التانيث إلى تاء ثم نضيف الضمائر التى أضفناها إلى الاسم المفرد دون أى تغيير فى هذه الضمائر :

فرسى	פִּרְסָה	פִּרְסָתִי
فرسك	פִּרְסָתְךָ	פִּרְסָתֵךְ
فرسك	פִּרְסָתֶיךָ	פִּרְסָתֵיךָ
فرسه	פִּרְסָתּוֹ	פִּרְסָתָּו
فرسها	פִּרְסָתָּהּ	פִּרְסָתֶיהָ
فرسنا	פִּרְסָנוּ	פִּרְסָנֵנוּ
فرسكم	פִּרְסָכֶם	פִּרְסָתֵכֶם
فرسكن	פִּרְסָכֶן	פִּרְסָתֵיכֶן
فرسهم	פִּרְסָתָם	פִּרְסָתֵיהֶם
فرسهن	פִּרְסָתָן	פִּרְסָתֵיהֶן

ملاحظات :

(أ) نلاحظ أن الفتحة الطويلة تحت السامبخ ظلت كما هى إلا مع ضميرى أنتم وأنتن فقد قصرت إلى فتحة قصيرة، وذلك لأن النبر مع هذين الضميرين ينتقل إلى مقطع الضمير، لإبراز الفارق بين الميم فى أنتم والنون فى أنتن، وبالتالي لزم تقصير المقطع السابق على الضمير حتى لا يكون مقطعا طويلا يستلزم النبر.

(ب) فى الأسماء المؤنثة التى ترد بنهاية أخرى غير פִּير فإن علامات التانيث تضاف إليها دون أى حذف، وإن كان الأمر يستلزم بعض التغيير فى بقية الكلمة مثل :

مכוניתى	: سيارتى
ילדותי	: طفولتى
משלחתך	: وفدك
מחברתכם	: كراستكم

تدريسا :

صرف الاسماء التالية مع الضمائر:

מוֹרָה - תְּלַמִּידָה - חַנוּת - יְלָדוֹת - שִׁירָה - בִּירָה .

٢- تصريف الاسم الجمع المذكر:

إذا افترضنا أن لدينا كلمة مثل : أَحصنة : סוֹסִים، وهي جمع مذكر، فإن الضمائر التي تلحق بها تختلف عن ضمائر الاسم المفرد وتكون على النحو التالي:

أحصنتي	י	_____	סוֹסִי
أحصنتك	יָךְ	_____	סוֹסִיךָ
أحصنتك	יְךָ	_____	סוֹסִיךָ
أحصنته (av)	יּוֹ	_____	סוֹסִיוּ
أحصنتها	יָהּ	_____	סוֹסִיָּהּ
أحصنتنا	יְנוּ	_____	סוֹסִינוּ
أحصنتكم	יְכֶם	_____	סוֹסִיכֶם
أحصنتكن	יְכֶן	_____	סוֹסִיכֶן
أحصنتهم	יָהֶם	_____	סוֹסִיהֶם
أحصنتهن	יָהֶן	_____	סוֹסִיהֶן

ملاحظات :

(أ) نلاحظ في تصريف الاسم الجمع المذكر أن علامة الجمع لا بد وأن تحذف من الاسم قبل البدء في تصريفه، ثم نضيف الضمائر.

٤- تصريف الاسم الجمع المؤنث :

إذا افترضنا لدينا اسماً مثل أفراس (אַפְרָסוֹת) وهو اسم جمع مؤنث، فإن الضمائر التي تضاف إليه هي نفسها الضمائر التي تضاف إلى الاسم المذكور الجمع. ونلاحظ أن علامة الجمع المؤنث تظل ثابتة عند التصريف.

أفراسي	אֲפְרָסוֹתַי
أفراسك	אֲפְרָסוֹתֶיךָ
أفراسك	אֲפְרָסוֹתֶיךָ
أفراسه	אֲפְרָסוֹתָיו
أفراسها	אֲפְרָסוֹתֶיהָ
أفراسنا	אֲפְרָסוֹתֵינוּ
أفراسكم	אֲפְרָסוֹתֵיכֶם
أفراسكن	אֲפְרָסוֹתֵיכֶן
أفراسهم	אֲפְרָסוֹתֵיהֶם
أفراسهن	אֲפְרָסוֹתֵיהֶן

٥- هناك طريقة أخرى لإلحاق الضمائر بالأسماء، وذلك باستخدام كلمة **שָׁל** وفي هذه الحالة تلحق الضمائر بكلمة **שָׁל** نفسها ويرد الاسم قبلها في حالة التعريف مثل :

أفراسكم	הַסּוֹסִים שָׁלְכֶם
كتابها	הַסּפָרִים שָׁלָהּ
مدرستنا	הַמּוֹרֶה שָׁלֵנוּ
كتبهم	הַסּפָרִים שָׁלָהֶם

تصريف الاداء של :

שָׁלִי - שָׁלְךָ - שָׁלְךָ - שָׁלוֹ - שָׁלָה - שָׁלָנוּ -
 שָׁלְכֶם - שָׁלְכֶן - שָׁלָהֶם - שָׁלָהֶן .

تدريب

١- صرف الأسماء التالية مع الضمائر المتصلة :

- שֶׁלְחֹן - יְלָדִים - עֲבוּדָה - חֲבָרִים - פְּתָה - זְמַן - מוֹרוֹת -
בֵּית - בַּת(בְּתִי) - אִשָּׁה (אִשְׁתִּי) - אִם (אִמִּי) - אָב (אָבִי -
אָבִיָּה...) - אָח (אָחִי - אָחִיָּה...) - בַּעַל (בַּעֲלִי...) - לֵב (לְבִי...) .

٢- حول الاسماء التالية من حالة الاسناد المباشر للضمير إلى حالة استعمال
של.:

- הַיַּד שְׁלִי נִמּוּדָג : יָדִי
יָדִי - רַגְלִי - רַגְלִי - בַּעֲיוֹתִי - בַּעֲיוֹתִי - שְׁכֵנִי - מוֹרְתָן
תְּלִמִּידוֹתֶיךָ - מְשַׁפְּחָתֵנוּ - יְלָדְתָה - יְלָדְתָה - תְּלִמִּידֶךָ - לְבוּ -
מִכְתָּבוֹ - עֲבוּדָתָם .

الضمائر المتصلة بالحروف والظروف

هناك عدد من الحروف والكلمات فى العبرية تقابل حروف الجر وظروف المكان فى العربية مثل الباء والكاف واللام وكلمة على وإلى ومع وبين وتحت وما إلى ذلك، وهذه الحروف والكلمات فى العبرية تلحق بها ضمائر خاصة لتدل على الأشخاص وذلك على النحو التالى. (انظر الضمائر المتصلة بالملاحق)

תעוד תשיעי (ט)

الدرس التاسع

الإضافة הסמיכות

عندما يرتبط اسمان في العبرية ارتباطا إضافيا، فإن الاسم الأول يعد مضافا (נִסְמָךְ) والثاني مضافا إليه (סוּמָךְ). ويعتبر الاسم في غير هذه الحالة إسما مطلقا.

وهناك نوعان من صور الإضافة :

١- الإضافة الدائمة أو الثابتة (סְמִיכוּת שֶׁל קְבִיעַ): وذلك حين تكون الاسماء، التي تتركب صيغة الإضافة معنى جديدا لعلاقة له بمعنى كل كلمة منفصلة مثل :

בֵּית-יִסְפָּר : مدرسة

ففي هذا المثال نجد أن كلمة בֵּית : بيت ، وكلمة יִסְפָּר كتاب، قد إختفتنا تماما من المعنى، وكونا معنى جديدا يعبر عنهما معا، وهو المدرسة.

ومن ذلك أيضا على سبيل المثال :

יֹתֵב-רֹאשׁ : رئيس (יֹתֵב بمعنى يجلس - جالس، רֹאשׁ بمعنى رأس - رئيس).

נְכִסִּי-לֶאֱנ-בְרִזָּל : شئ حقيقي أو ملموس

(נְכִסִּי- : ممتلكات - لֶאֱנ: أغنام - בְּרִזָּל : جديد)

وتطلق أيضا على ما يسمى بالمصطلح الشائع في أيامنا «قائمة الممتلكات» وهي القائمة التي تكتب للزوجة ويحق لها الحصول عليها في حالة الطلاق من زوجها).

שְׂבֻלַת-שׁוֹעַל : الشوفان (نبات)

(شَبْلَت : سنبله، شׁוֹעַל : ثعلب)

٢- الاضافة الارتباطية (סְמִיכוּת שֶׁל זִיקָה) : وذلك حين تعبر الاسماء التي تكون صيغة الاضافة عن معان منفصلة، ولكن يقوم بينها ارتباط يربط بينها للتعبير عن معنى معين، مثل :

עֵתוֹן- עָרֵב : صحيفة مسائية

אַרוּזַת- בֶּקָר : وجبة إفطار

هنا في هذين المثالين نجد أن الكلمات : עָרֵב- בֶּקָר وهما المضاف إليه، تحددان وصف المضاف (עֵתוֹן- אַרוּזַת)، حيث أن الصحيفة ليست مجرد صحيفة، بل صحيفة مسائية، والوجبة ليست أية وجبة، بل وجبة الافطار. وهكذا نستنتج من هذه الأمثلة أن المضاف إليه، عادة، يصف المضاف من عدة نواح أو مجالات، ويمكن حصر هذه المجالات فيما يلي :

١- الملكية،	مثل	בֵּית- יוֹסֵף	: بيت يوسف
٢- المكان،	مثل	בָּיִת- בָּבֶל	: أنهار بابل
٣- الزمان،	مثل	תְּפִלַּת- שַׁחֲרִית	: صلاة الفجر
٤- السبب،	مثل	מַחֲלַת- אֶהְבֵּה	: مرض الحب
٥- المادة،	مثل	בֵּית- אֲבָנִים	: منزل حجري
٦- الوظيفة،	مثل	אִישׁ- מְלַחֵמָה	: رجل حرب (محارب)
٧- أداة العمل،	مثل	קוֹל- שׁוֹפֵר	: صوت البوق (الصُور)
٨- الوعاء،	مثل	סִיר- בֶּשֶׂר	: قدر اللحم
٩- المقياس والمسافة والوزن،	مثل	חֲצִי- קִילוֹ	: نصف كيلو
١٠- الفاعل،	مثل	עֲקִיצַת- עֲקָרֵב	: لدغة عقرب

- ١١- المفعول به، כְּבוֹד-אֵב : احترام الاب
 ١٢- الصفة، יִפֶּת-מְרֹאָה : جميلة الطلعة
 ١٣- المبالغة، שִׁיר-הַשְּׁרִים : نشيد الانشاد
 ١٤- الاختصار، יְצִיאַת-מִצְרַיִם : الخروج من مصر
 ١٥- الجزء من الكل، יָדֵי-מֹשֶׁה : يد موسى
 ١٦- إضافة الخاص إلى العام، הַר-סִיַּי : جبل سيناء

ويمكن تحويل بعض الجمل التي تفصل فيها ما بين كلمتين بينهما علاقة ملكية باستخدام أنوات الوصل أو حروف النسب إلى جمل إضافة بسيطة على سبيل الاختصار، مثل :

- ١- אָרוֹן פְּשָׁבִיל סְפָרִים : لولاب من أجل الكتب
 فتصبح اختصارا : אָרוֹן סְפָרִים : لولاب كتب
 ٢- שֶׁ לְחֹן לְפָתִיבָה : مائدة أو منضدة للكتابة
 تصبح اختصارا : שֶׁ לְחֹן פְּתִיבָה : منضدة كتابة
 ٣- פֹּסֶם מִלֵּאָה חֵלֶב : كأس مملوء باللبن
 تصبح اختصارا : פֹּסֶם חֵלֶב : كأس حليب
 وعلى نفس النسق حاول أن تقوم بهذا الاختصار للجمل التالية :

- יָרַד לְשֶׁבֶת : شمعة ليوم السبت
 כְּפִית שֶׁל סֶפֶר : ملعقة صغيرة خاصة بالسكر
 כְּפִית מִפְּלַסְטִיק : ملعقة صغيرة من البلاستيك
 وهناك طريقتان للإضافة في العبرية :

الطريقة الأولى : סְמִיכוּת מִיּוֹדֵלַת (الإضافة بهاء التعريف)

وهى طريقة يربط فيها بين الأسمين بنبرة واصله تسمى (مقيف) وهى عبارة عن شرطة صغيرة توضع بين الاسمين لتدل على إرتباطهما بالإضافة.

وفى هذه الحالة يعتبر الإسمان على معيار النطق والنبر كلمة واحدة. ويترتب على هذا تقصير الحركات الطويلة فى الاسم الأول (المضاف) قصداً إلى المرور عيله بسرعة أثناء النطق. كذلك يترتب على ارتباط الأسمين وإعتبارهما كلمة واحدة وضع نبرة رئيسية واحدة فى كليهما. وعادة تنتقل النبرة إلى المضاف إليه وهذا هو السبب فى تغيير حركات الاسم المضاف كى تتفق مع قاعدة النبر بحيث تصبح جميع مقاطعه غير قابلة للنبر طالما أن النبرة الأساسية قد أنتقلت إلى المضاف إليه.

وهناك تغييرات عامة تقع فى كل من الإسم المفرد والمثنى والجمع عند وضعه فى حالة المضاف نجمها فيما يلى :

١- الاسم المفرد المذكر : تقصر حركاته إذا كانت تقبل التقصير طبقاً لجدول تغير الحركات.

وهناك حالات أساسية للتقصير مثل :

(أ) القامص السابقة للمقطع المنبور تحول إلى سكون. وإذا وقعت تحت حرف حلقى تحول إلى حطاف باتاح :

מָרָק ————— מֶרֶק יִרְקוֹת : شوربة خضار

אֲדוֹן ————— אֲדוֹן הָעוֹלָם : سيد العالم

בִּמְל ————— בִּמְל פּוֹרֵט - סְעִיד : ميناء بورسعيد

فيما عدا الكلمات المنتهية بشوروق تاء أو حيريق جادول تاء مثل :

גְּלוּת : منفى זֹוּית : زاوية

(ب) القامص والصيرية تحت المقطع المنبور تحول إلى باتاح :

זָקוּן זָקוּן הָעִיר
: حكيم المدينة
דְּבַר דְּבַר אֱלֹהִים
: كلمة الرب

(ج) الكلمات ذات المقطع الواحد الطويل لا تتغير بإستثناء الكلمات ذات المقطع

الواحد المشكل بالقامص فتتحول إلى فتحة قصيرة مثل :

כּוֹס כּוֹס הַמַּיִם : كأس الماء
סוּס סוּס הָאֶפֶר : حصان الفلاح

أما كلمة יָד فإنها تصبح في الإضافة יָד בְּחֻזְקָה : يد العزم، حيث تقصر

القامص إلى باتاح.

(د) الاسماء على وزن מִיָּל تتحول في الإضافة إلى وزن מִיָּל ، مثل :

בֵּית : تصبح في الاضافة בֵּית הַדָּוָד : منزل العم

זֵית : تصبح في الاضافة זֵית : زيتون

(هـ) الاسماء السيجولية المفردة لا تتغير مثل :

מֶלֶךְ הַמְּלָכִים : ملك الملوك

ولكن كلمة مثل מֶלֶךְ : غرفة تصبح בְּחֵדֶר הָאֹכֵל : غرفة الطعام

٢- الاسم المفرد المؤنث :

(أ) جميع الأسماء المؤنثة المنتهية بعلامة التانيث ָ تتحول نهايتها إلى فتحة

قصيرة وتاء ַ = ַ مثل :

פְּרוּסָה : شريحة لقمة פְּרוּסַת לֶחֶם : شريحة خبز

סוּסָה : فرس סוּסַת הַיָּלָד : فرس الولد

מַלְכָה : ملكة מַלְכַת הַיּוֹפִי : ملكة الجمال

פְּקִידָה : موظفة פְּקִידַת הַבַּנְק : موظفة البنك

(ب) هناك بعض الأسماء المؤنثة المنتهية بـ (ַתּ) تتحول علامة الإضافة فيها إلى ַתּ ويأتى معظمها على وزن (מִפְעֻלָּה) ، مثل :

מִמְשָׁלָה : حكومة מִמְשָׁלַת מִצְרַיִם : حكومة مصر

(מִשְׁטֵרָה - شرطة) - (מִחְלָקָה - قسم) -

(מִנְהַרָה - نفق) - (אִשָּׁה " אִשָּׁת " - زوجة) - (מִסְעָדָה - مطعم)

- (מִכְלָלָה - معهد - كلية) - (מִפְקָדָה - قيادة).

(ب) أما الاسماء المؤنثة التى ترد بغير هذه النهاية فلا تتغير نهايتها وتنطبق عليها هى والاسماء المؤنثة بون نهاية التانيث قاعدة تقصير الحركات إذا كانت من الأوزان التى تقبل التقصير.

٣- الاسم الجمع المذكر :

(أ) جميع الأسماء الجمع المذكر تتحول نهاية الجمع فيها وهى الحيريق جادول والميم إلى صيرية ويود لفتح المقطع ورفع ضرورة النبر عنه - مثل :

סוּסִים : أحصنة סוּסֵי הַיַּעַר : أحصنة الصبى

מִכְתָּבִים : خطابات מִכְתָּבֵי אֶהְבָּה : خطابات غرامية

(ب) وإذا كان الاسم الجمع من الأوزان التى تقبل حركاتها التقصير أجرينا التعديل الواجب فى الحركات.

٤- الاسم الجمع المؤنث :

لا تتغير نهاية الجمع المؤنث وهى الحولام المشبعة والتاء فى حالة الإضافة. ولكن إذا كان الاسم من الأوزان التى تقبل تقصير الحركات أجرينا التعديل اللازم مثل :

מִלְחָמוֹת : حروب دموية מִלְחָמוֹת דָּמִיִּים : حروب دموية

פִּטְאָתַי : فطائر جبن פִּטְאָתַי גִּבִּינָה : فطائر جبن

٥- الاسم المثنى :

يخضع الاسم المثنى لتغيير نهايته كما يحدث في الاسم الجمع المذكر أى أن النهاية تتحول إلى صيريه يود لفتح المقطع. وإذا كان من أوزان الأسماء التى تقبل تغيير الحركات أجرينا التغيير مثل :

יָדַי : يدان יָדַי הַיְּלָד : أيدى الولد

שִׁפְתַי : شفتان שִׁפְתַי הַבַּת : شفتا البنت

ونلاحظ أن المقيف وهى النبرة الواصلة قد اختلفت فى كثير من النصوص العبرية الحديثة كتابة وإن كان هذا لا ينفى أثرها فى ربط الكلمات.

ملاحظات :

فى هذا النوع من الإضافة (الإضافة البسيطة)، وهى التى تميز لغة (المقرا) (العهد القديم) نلاحظ أنه من الممكن أن يأتى للمضاف أكثر من مضاف إليه مثل:

יָמַי שְׁנַי חַיֵּי אַבְרָהָם : أيام سننى حياة ابراهيم

الطريقة الثانية : الإضافة بكلمة שָׁל

تصاغ الإضافة أحيانا، ولاسيما فى العبرية الحديثة، بوضع كلمة שָׁל أداة الملكية بين المضاف والمضاف إليه دون أن يحدث تغيير فى تشكيل المضاف (اتبعت هذه الطريقة فى لغة المشنا).

وهناك طريقتان لصياغة هذا النوع من الإضافة :

(أ) بإلحاق أداة التعريف إلى كل من طرفى الإضافة :

הַמִּזְבֵּחַ שֶׁל הַכֹּהֵן : مدرس الفصل

הַבָּקָר שֶׁל הָאֶפֶר : بقرة الفلاح

הַמִּזְבֵּחַ שֶׁל הָאוֹמוֹת הַמְּאוֹחָדוֹת : سكرتير الأمم المتحدة

(ب) بإلحاق ضمير بالمضاف يعود على المضاف إليه المعرف بهاء التعريف

بشرط أن يكون من جنسه وعدده وذلك للتأكيد على المضاف مثل :

בֵּית יוֹסֵף : منزل يوسف
تصبح : בֵּיתוֹ שֶׁל יוֹסֵף

لجنة الهدنة : וְעַד־תְּשִׁבֵת הַנֶּשֶׁק
تصبح : וְעַד־תְּשִׁבֵת שֶׁל שְׁבִיתַת הַנֶּשֶׁק
أحصنة الفلاح : סוּסֵי הָאֶפֶר
تصبح : סוּסֵיוֹ שֶׁל הָאֶפֶר
ملحوظات هامة :

١- يجب أن نلاحظ أن الإسم فى اللغة العبرية يكون معرّفاً فى الحالات التالية:
(أ) إذا دخلت عليه أداة التعريف.

(ب) إذا كان مضافاً إلى ضمير من ضمائر الرفع المتصلة.

(ج) إذا كان اسم علم.

ولا يجوز أن يعرف الاسم بأكثر من طريقة واحدة بمعنى أنه لا يصح أن تدخل عليه أداة التعريف ثم يلحق به ضمير من ضمائر الرفع أو العكس.

٢- لا يجوز إدخال فاصل بين المضاف والمضاف إليه : لا نقول : שְׁבִיתַת פְּעֻשִׁים יְמָאִים : إضراب حوالى عشرون بحارا، إذ فى هذه الحالة إما أن تستخدم الأداة שֶׁל أو نستعيض عن حرف الكاف بكلمة בְּעֵרָךְ : تقريبا، فى نهاية الجملة، فنقول :

הַשְּׁבִיתָה שֶׁל פְּעֻשִׁים יְמָאִים

أو שְׁבִיתַת עֲשָׂרִים יְמָאִים בְּעֵרָךְ

٢- فى حالة وجود أكثر من مضاف إليه فى الجملة يستحسن استخدام الأداة שֶׁל فى صياغة الجملة، فلا نقول :

הַנְּהַלַת אֶרְגוֹן סוֹחֲרֵי- הַיְרָקוֹת

اتحاد منظمة تجار الخضروات، بل نقول:
הַהֲנֵהְלָה שֶׁל אֶרְגוֹן סוֹחְרֵי-הַיָּרְקוֹת.

تطبيقات وتدريبات على الإضافة

١- كتاب التلميذ

-סֵפֶר הַתְּלָמִיד

- הַסֵּפֶר שֶׁל הַתְּלָמִיד

- סִפְרוֹ שֶׁל הַתְּלָמִיד

٢- كراسة التلميذة

מִחְבֵּרַת הַתְּלָמִידָה

הַמִּחְבֵּרַת שֶׁל הַתְּלָמִידָה

מִחְבֵּרְתָּהּ שֶׁל הַתְּלָמִידָה

٣- جنود الأعداء

חִילֵי הָאוֹיְבִים

הַחִילִים שֶׁל הָאוֹיְבִים

חִילֵיהֶם שֶׁל הָאוֹיְבִים

٤- فساتين الفتيات

שִׁמְלוֹת הַנְּעוֹרוֹת

הַשִּׁמְלוֹת שֶׁל הַנְּעוֹרוֹת

שִׁמְלוֹתֵיהֶן שֶׁל הַנְּעוֹרוֹת

٥- ضع الجمل الآتية في حالة الإضافة بالصور الثلاث :

منزل الرجل - بندقيّة الجندي - عيون الفتاة - سرير الطفل -
مدرس الفصل - لغة الشعب - تجار المدينة - لصومس السيارات.

٦- حول الجمل الآتية من صورة الاضافة بالادة **שָׁל** أو مع أدوات الربط إلى
الاضافة البسيطة :

نموذج :

- פּרָטִים שָׁל חֵבֶר** : بطاقة عضوية **פּרָטִים חֵבֶר**
- ١- **פּרָטִים שָׁל חֵבֶר** : تذاكر عضوية
- ٢- **שִׁירִים שָׁל חַג** : أغاني العيد
- ٣- **בְּקִבּוּקִים מִלְּאִים יֵין** : زجاجات مليئة بالخمير
- ٤- **עֵתוֹנִים שִׁיוֹצְאִים פְּעָרֵב** : صحف تصدر في المساء
- ٥- **שָׁפוֹן שָׁל וְתִיקִים** : إسكان للقمامي
- ٦- **שְׁעוּרִים שָׁל עֵבְרִית** : دروس العبرية
- ٧- **שְׁעוּרִים לְאַנְגְּלִית** : دروس الانجليزية
- ٨- **אִישׁ שָׁיֵשׁ לוֹ פֵּית (בַּעַל)** : رجل لديه منزل
- ٩- **תַּחֲנָה שָׁל רַפָּת** : محطة قطار
- ١٠- **מְנוֹרָה שְׁשָׁמִים עַל הַשׁ לְחֵן** : شمعدان يضعونه على المائدة
- ١١- **קְבוּצָה שָׁל יְלָדִים** : جماعة من الأولاد
- ١٢- **עֲבוֹדָה שְׁעוֹשִׁים בַּיָּד** : عمل يصنعونه يديا
- ١٣- **אַרוּחָה שְׁאוֹכְלִים בַּבֶּקֶר** : وجبة ياكلونها صباحا
- ١٤- **מְכוֹנוֹת לְכִבִּיסָה** : ماكينات للغسيل (غسالات)
- ١٥- **הַפְּסָקָה בַּצְהָרִים** : راحة في الظهيرة
- ١٦- **טְפוֹת בְּשִׁבִיל הָעֵינִים** : قطرة للعيون
- ١٧- **מְשַׁקְפִים הַשֶּׁמֶשׁ** : نظارات للشمس ؛
- ١٨- **פְּדוּרִים וִיטָאמִינִים** : حبوب فيتامينات
- ١٩- **מְשַׁחָה בְּשִׁבִיל הַשֵּׁנִים** : معجون أسنان
- ٢٠- **רוֹפֵא בְּשִׁבִיל יְלָדִים (לֵב - נְשִׁים - עוֹר)** : طبيب أطفال

שְׁעוֹר עֵשִׂירִי (י)

الدرس العاشر

الصفة יש התואר

١- الصفات في العبرية تطابق الأسماء الموصوفة في التذكير والتانيث والجمع والافراد والتعريف والتنكير. والاسم المثني يعامل في صفاته معاملة الجمع مثل :

אִישׁ טוֹב	: رجل طيب
אִשָּׁה טוֹבָה	: امرأة طيبة
אֲנָשִׁים טוֹבִים	: رجال طيبون
נְשִׁים טוֹבוֹת	: نساء طبيبات
עֵינַיִם שְׁחֹרוֹת	: عينان سوداوتان
שְׁעוֹרִים קְלִים	: دروس سهلة

٢- إذا كان الاسم الموصوف من الأسماء التي تجمع جمعاً شاذاً فإنه يعامل في صفاته وفقاً لأصله في حالة المفرد مثل :

מְקוֹמוֹת רַבִּים	: أماكن كثيرة
פְּעָמִים רַבּוֹת	: مرات كثيرة
עָרִים יְפוֹת	: مدن جميلة

٣- يمكن أن ترد الصفة نكرة للاسم المعرف على أنها خبر مثل :

הָאִישׁ טוֹב	: الرجل طيب
--------------	-------------

أمثلة :

אֲרוּחָה קְלָה	: وجبة خفيفة	חֲדָרִים גְּדוֹלִים	: غرف كبيرة
מִכְתָּב מְשֻׁעָמָם	: خطاب ممل	שְׁעוֹרִים קְשִׁים	: دروس صعبة
פְּקִידוֹת רְצִינִיּוֹת	: موظفات جادات	אֲכָל טַעִים	: طعام لذيذ

درجات الصفة :

هناك أربع درجات للصفة فى العبرية :

(أ) درجة الصفة البسيطة :

وفىها تكون الصفة على ما هى عليه دونما إرتباط بأى أسماء أخرى مثل :

אִישׁ חָכֵם : رجل حكيم

(ب) درجة المساواة :

وهى التى يتساوى فيها المشبه بالمشبه فى صفته وأداة التشبيه فى هذه

الحالة هى حرف الكاف تماماً كما هو فى العبرية مثل :

יְהוָה חָכֵם כְּשֵׁלֹמֹה : داود حكيم مثل سليمان

הָאֶבֶן קָשֶׁה כְּפַרְזֵל : الحجر صلب كالحديد

(ج) درجة التفضيل :

وهى التى يزيد فيها حظ المشبه من الصفة عن المشبه به وأداة التفضيل هى

كلمة من : מֵ, מִן, مثل :

הַדְּבִשׁ מִתּוֹק מִן הַתְּפוּחַ : العسل أحلى من التفاح

שְׁלֹמֹה חָכֵם מִדָּוִד : سليمان أحكم من داود

(د) درجة المبالغة :

وهى التى يكون الاسم فيها متحلياً بأوفر حظ من الصفة عن غيره من

الأسماء ويمكن صياغة المبالغة بعدة طرق :

١- تعريف الصفة بهاء التعريف ثم وضع كلمة (בְּכֹל) أو حرف الباء بعدها، مثل:

אָחִי הַחֲרוּץ בְּכֹל הַתְּלָמִידִים : أختى أكثر التلاميذ اجتهاداً

הִיא הֵיפָה בְּכֹל הַנְּשִׂים : هى أجمل النساء

הִיא הֵיפָה בְּנְשִׂים : هى أجمل النساء

٢- استخدام الصفة نكره ويوضع بعدها كلمة (מִכֹּל) :

הוּא חָכֵם מִכֹּל אָדָם : هو أحكم من أى إنسان

٣- وضع الصفة في حالة إضافة، مثل :

הוא קטן פניו : هو أصغر أبنائه

٤- استخدام صيغة للمبالغة وهي الأكثر شيوفاً في العبرية الحديثة وذلك بإستعمال كلمة פְּיוֹתֵר : الأكثر، وذلك بعد الصفة المعرفة مثل :

אחי הוא הקרוין פְּיוֹתֵר : أخی هو الأكثر اجتهادا

٥- استخدام كلمة יותר أكثر، وهي شائعة الاستعمال أيضا في العبرية الحديثة قبل الصفة في درجة المبالغة :

הנער יותר קרוין מהפל : الفتى أكثر الجميع اجتهادا

الصفة النسبية : נים היים

ينقلب الاسم إلى صفة نسبية إذا أضيفت إليه علامات النسب وهي :

(-) للمفرد المذكر (- ית أو - ית) للمفرد المؤنث

(- יים) للجمع المذكر (- יות) للجمع المؤنث

مثل לאין : صهيون، تصبح في حالة الصفة النسبية :

לאיני : صهيوني לאיניים : صهاينة

לאינית : صهيونية לאיניות : صهيونيات

לארפת : فرنسا، تصبح في حالة الصفة النسبية :

ארפתי : فرنسي ארפתיים : فرنسيون

ארפתית : فرنسية ארפתיות : فرنسيات

وعلى نفس هذا النسق كلمات مثل :

ישראל (ישראלי) - אנגליה (אנגלי)

גרמניה (גרמני) - רוסייה (רוסי)

مع ملاحظة حذف المقطع الأخير (- ית) من أسماء الدول عند تحويلها إلى

حالة انصفة النسبية.

ملاحظات على الصفة النسبية :

١- في الاسم المفرد المؤنث الذي ينتهي بالعلامة (הַ) تقلب الهاء إلى تاء مثل
חֲבֵרָה : مجتمع ← חֲבֵרָתִי : اجتماعي

٢- الأسماء التي آخرها حرف (ים) تسقط منها الميم عند إضافة علامات
النسب إليها مثل: מְצַרִים
מְצַרִי - מְצַרִית - מְצַרִיים - מְצַרִיות

٣- لتخفيف النطق يحذف حرف الياء من المنسوب قبل إضافة علامة الجمع إليه
فيقال :

לְבָרִים : بدلا من لְבָרַיִם : عبريون

٤- الكلمات التي تدل على المهن والمنقولة عن لغات أجنبية (معبّرنة) لها قاعدة
خاصة في حالة تحويلها إلى الصفة النسبية. فالكلمات المنتهية بالقامص هاء
(הַ) تصبح في حالة الصفة النسبية على النحو التالي :

מוֹסֵיקָה — מוֹסֵיקָאִי - מוֹסֵיקָאִית - מוֹסֵיקָאִים - מוֹסֵיקָאִיות
أمثلة :

פּוֹלִיטִיקָה : سياسة מַתְּמַטִיקָה : علم الرياضيات

أما الأسماء المنتهية بالياء هاء (הַ) فإنها تصبح في حالة الصفة النسبية

פִּילוֹסוֹפִיָה : فلسفة : تصبح

פִּילוֹסוֹף : فيلسوف פִּילוֹסוֹפִית : فيلسوفة

פִּילוֹסוֹפִים : فلاسفة פִּילוֹסוֹפִיות : فلاسفة

٥- هناك بعض الأسماء تستخدم فيها للصفة النسبية النهاية — יִי , مثل :

חֵיפָה : حيفا ... تصبح في حالة الصفة النسبية :

חֵיפָנִי - חֵיפָנִית - חֵיפָנִיים - חֵיפָנִיות.

גוף : جسد - جسم

גוףני - גוףנית - גוףניים - גוףניות.

وليس هناك قاعدة محددة لمثل هذه النهايات.

تقوية الصفة :

يتم تقوية الصفة في اللغة العبرية بإضافة المقطع א على النحو التالي :

שקר : كاذب : שקרן : كذوب

עצל : كسلان : עצלן : كسول

أمثلة :

מדען : عالم : בישן : خجول

פחדן : جبان : סקרן : محب للاستطلاع

كما تضاف هذه النهاية أيضا لتحديد الانتماء لمهنة أو لعبة، مثل :

פדורסלן : لاعب سلة : שיחן : سباح

שדרן : مذيع : למדן : دارس متمكن

وتأتي بعض الصفات في العبرية كذلك على وزن מפועל وأصلها מפועל

מנומם : مهذب : מבוגר : بالغ - ناضج

מבולבל : مرتبك - موش : מלובל : قدر - وسخ

מאושר : سعيد : מאוכזב : خائب الأمل

מפורסם : مشهور : משוכלל : مجهز جيدا

تدريبات على الصفة

١- ترجم الجمل الآتية إلى العربية ثم حولها إلى جمع الذكور وجمع الاناث حسب الحالة :

مدرس جديد - طبيب جيدا - رجل جاد - مكان ممل

لغة سهلة - مدينة صغيرة - مطبخ جديد - أديب مشهور

سيارة مجهزة جيدا - عمل جديد - موظفة مجتهدة .

٢- أدخل علامات الصفة النسبية على الكلمات الآتية مع الضمائر المختلفة :

קול (קולני) - ירושלים (ירושלמי) - הר (הררי) -

אמריקה - רוסיקה - פיסיקה (فيزياء) - סוציולוגיה

(علم الاجتماع) - ספורט (رياضة)

٤- أدخل الصفة المناسبة في الجمل الآتية :

١- מקום (רחב - רחבה - רחבות)

٢- יינים (יפים - יפות - יפה)

٣- נשים (טובים - טובות - טובה)

٤- עיר (גדול - גדולה - גדולים)

٥- ספור (מענין - מענינים)

٦- אבות (טוב - טובים)

٧- יונים (לבנים - לבנות - לבנה)

٨- עורבים (שחור - שחורים)

٩- פרטים (אדמים - אדמה)

١٠- מכונית (פחלה - פחלים)

הַשְׁעוֹר הָאֶחָד - עֶשֶׂר (י"א)

الدرس الحادى عشر

العدد יֵשׁ הַמִּסְפֵּר

تتوافق قاعدة العدد فى اللغة العبرية تماما مع قاعدة العدد فى اللغة العربية. فالقاعدة فى اللغة العربية هى أن الرقم ١، ٢ يأتيان وفق المعدود من حيث التذكير و التانيث، وأن الأرقام من ٣ - ١٠ تأتى عكس المعدود أيضا من حيث التذكير والتانيث. ونفس الحال بالنسبة للاعداد ١١، ١٢ التى تأتى أيضا وفق المعدود والاعداد من ١٣ - ١٩ التى تأتى عكس المعدود، فنحن نقول فى العربية على سبيل المثال :

رجل واحد - ثلاثة جنود - أربع فتيات - عشرة موظفين - إحدى عشر مؤلفا
- اثنتا عشرة مدرسة - ثلاث عشرة طالبة - خمسة عشر طالبا.

وهنا نلاحظ مثلا فى الاعداد من ٣ - ١٠ فى العربية أنه إذا كان المعدود مذكرا جاء العدد به تاء التانيث (ثلاثة - أربعة - سبعة - عشرة) أما إذا كان المعدود مؤنثا فإن العدد يأتى خاليا من تاء التانيث لأن المعدود مؤنثا فنقول (أربع - سبع - ثمان - تسع ...)

وكذا الحال بالنسبة للاعداد من ١١ - ١٩، حيث يكون العددان ١١، ١٢ من نفس جنس المعدود، فإذا كان المعدود مذكرا استخدمنا الرقمان أحد وإثنا وأضفنا لهما كلمة «عشر» الخالية من تاء التانيث فنقول : أحد عشر أو إثنا عشر، وكذا بالنسبة للاعداد من ١٣ - ١٩ التى من المفروض أن تأتى عكس المعدود فنقول : ثلاثة (وهو العدد الاساسى الذى يأتى عكس المعدود) ثم نضيف كلمة «عشر» الخالية من تاء التانيث، لأن هذه التاء ظهرت فى الرقم الإحدى، وهكذا فنحن نقول : أربعة عشر - خمسة عشر - سبعة عشر.

أما إذا كان المعدود مؤنثا، فإننا نستخدم مع الرقمين ١١، ١٢ رقمان من نفس الجنس، أى مؤنثين فنقول إحدى عشرة، وإثنتا عشرة، ونلاحظ هنا فى هذه الحالة أن تاء التانيث ظهرت فى كلمة «عشرة»، حيث أننا اعتبارا من الرقم ١٣ وحتى ١٩ سنستخدم رقما من غير جنس المعدود، أى مذكرا، فنقول ثلاث - أربع - سبع ثم نضيف إليه كلمة «عشرة» فيصبح الرقم ثلاث عشرة - أربع عشرة - سبع عشرة، وهكذا نفس هذه القاعدة هى المتبعة تماما فى العبرية، وسوف يلاحظ الطالب وجود تشابه ليس فى القاعدة فحسب، بل أيضا فى نفس الأرقام العبرية التى تتطابق فى نطقها وطريقة تكوينها مع الإرقام العربية، مما يجعل أمر فهم هذه القاعدة سهلا للغاية بالنسبة لدارس العبرية الذى لفته الأم هى العربية.

وعلى ضوء ما سبق فإن قاعدة العدد فى اللغة العبرية هى على النحو التالى :

١- للأعداد من ١ - ١٩ صورتان : مذكرة ومؤنثة.

٢- للأعداد من ١ - ١٠ صورتان، الأولى مطلقة والثانية مضافة.

٣- العددان ١ - ٢ والعددان ١١، ١٢ يأتیان وفق المعدود فى الجنس من حيث التذكير والتانيث.

٤- الأعداد من ٣ - ١٠، ومن ١٣ - ١٩ تأتى عكس المعدود فى الجنس من حيث التذكير والتانيث.

وفيما يلى الأعداد من ١ - ١٠

العدد المستعمل مع المؤنث			العدد المستعمل مع المذكر		
مضاف	بالعربية	مطلق	مضاف	بالعربية	مطلق
אַחַת	واحدة	אַחַת	אַחַד	واحد	אַחַד
שְׁתֵּי	اثنان	שְׁתֵּים	שְׁנַיִם	اثنان	שְׁנַיִם
שְׁלֹשׁ	ثلاث	שְׁלֹשׁ	שְׁלוֹשָׁת	ثلاثة	שְׁלוֹשָׁה
אַרְבַּע	أربع	אַרְבַּע	אַרְבַּעַת	أربعة	אַרְבַּעַה
חֲמִישׁ	خمس	חֲמִישׁ	חֲמִישָׁת	خمسة	חֲמִישָׁה
שֵׁשׁ	ست	שֵׁשׁ	שֵׁשָׁת	ستة	שֵׁשָׁה
שִׁבְעַ	سبع	שִׁבְעַ	שִׁבְעַת	سبعة	שִׁבְעַה
שְׁמוֹנֶה	ثمانى	שְׁמוֹנֶה	שְׁמוֹנֶת	ثمانية	שְׁמוֹנֶה
תִּשְׁעַ	تسع	תִּשְׁעַ	תִּשְׁעַת	تسعة	תִּשְׁעַה
עָשָׂר	عشر	עָשָׂר	עָשָׂרַת	عشرة	עָשָׂרַה

أمثلة :

שְׁנַיִם חֲבֵרִים : صديقان
 שְׁתֵּי חֲבֵרוֹת : صديقتان
 שְׁלֹשָׁה יָמִים : ثلاثة أيام
 שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת : ثلاث ساعات
 שֵׁשָׁה בַּחֲוָרִים : ستة أصدقاء
 אַרְבַּע שָׁבוּעוֹת : أربع أسابيع

أما الأعداد من ١١ : ١٩ فتكون بوضع العدد المستعمل مع المذكر قبل كلمة **עָשׂוֹר**، والعدد المستعمل مع المؤنث قبل كلمة **לְעֹשְׂרָה** على النحو التالي:

العدد المستعمل مع المؤنث	العدد المستعمل مع المذكر
أحدى عشرة אַחַת-עֶשְׂרֵה	أحد عشر אֶחָד-עָשׂוֹר
اثنى عشرة שְׁנַיִם-עֶשְׂרֵה	اثنى عشر שְׁנַיִם-עָשׂוֹר
ثلاث عشر שְׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה	ثلاثة عشر שְׁלֹשָׁה-עָשׂוֹר
أربع عشر אַרְבַּע-עֶשְׂרֵה	أربعة عشر אַרְבַּעַה-עָשׂוֹר
خمس عشرة חֲמִשׁ-עֶשְׂרֵה	خمس عشرة חֲמִשָּׁה-עָשׂוֹר
ست عشرة שֵׁשׁ-עֶשְׂרֵה	ستة عشر שֵׁשָׁה-עָשׂוֹר
سبع عشرة שִׁבְעַ-עֶשְׂרֵה	سبعة عشر שִׁבְעָה-עָשׂוֹר
ثمان عشرة שְׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה	ثمانية عشر שְׁמוֹנֶה-עָשׂוֹר
تسع عشرة תְּשַׁע-עֶשְׂרֵה	تسعة عشر תְּשַׁעַה-עָשׂוֹר

أمثلة :

- ١٢ صديقا : **שְׁלֹשָׁה-עָשׂוֹר חֲבֵרִים**
- ١٤ صديقة : **אַרְבַּע-עֶשְׂרֵה חֲבֵרוֹת**
- ١٦ مائة : **שָׁשָׁה-עָשׂוֹר שְׁלַחֲנוֹת**
- ١٥ دقيقة : **חֲמִשׁ-עֶשְׂרֵה דִקּוֹת**
- ١٢ يوما : **שְׁנַיִם-עָשׂוֹר יָמִים**
- ١٢ سنة : **שְׁתַּיִם-עֶשְׂרֵה שָׁנִים**

מספרים מ 20 עד 100 :

א.	א	ו.	ו	כ.	י.
שמונים	שמונה	חמשים	חמש	עשרים	עשר
٩.	٩	٦.	٦	٢.	٢
תשעים	תשע	ששים	שש	שלושים	שלוש
	١٠٠	٧.	٧	٤.	٤
	מאה	שבעים	שבע	ארבעים	ארבע

זכר ונקבה:

שמונים	-א.	חמשים	-ו.	עשרים	-כ.
תשעים	-٩.	ששים	-٦.	שלושים	-٢.
מאה	-١٠٠	שבעים	-٧.	ארבעים	-٤.

מספרים מ 20 עד 100 זכר ונקבה:

عطف الاعداد العشرية مع الاحاد :

	נקבה		זכר
ואחת	עשרים	ואחד	עשרים
ושתיים	עשרים	ושנים	עשרים
ושלוש	שלושים	ושלשה	שלושים
וארבע	ארבעים	וארבעה	ארבעים
וחמש	חמשים	וחמשה	חמשים
ושש	ששים	וששה	ששים
ושבע	שבעים	ושבעים	שבעים
ושמונה	שמונים	ושמונה	שמונים
ותשע	תשעים	ותשעה	תשעים

اعداد المئات والالاف

מאתים - שתי- מאות : 200	מאה : 100
ארבע - מאות : 400	שלוש- מאות : 300
שש- מאות : 600	חמש- מאות : 500
שמונה- מאות : 800	שבע- מאות : 700
	תשע- מאות : 900

אלפים- שני- אלפים : 2000	אלף : 1000
ארבעת- אלפים : 4000	שלושת- אלפים : 3000
ששת- אלפים : 6000	חמשת- אלפים : 5000
שמונת- אלפים : 8000	שבעת- אלפים : 7000
עשרת אלפים, רבבה : 10000	תשעת- אלפים : 9000
שלושים אלף : 30000	עשרים אלף : 20000
	חמשים אלף : 50000
מליון - אלף אלפים : 1000000	מאה אלף : 100000

ملاحظة :

يستخدم الرقم **מאה** بمعنى قرن (١٠٠ سنة) فنقول :

המאה העשרים ואחת : القرن ٢١

המאה התשע עשרה : القرن ١٩

ملاحظات على العدد

١- في حالة عطف الأعداد يجب مراعاة قواعد العدد المشار إليها سابقاً - فإذا كان المعدود مذكراً نقول :

עֶשְׂרִים וְשָׁנַיִם אִישׁ : ٢٢ رجلاً
חֲמֵשִׁים וְתֵשַׁע תְּלֻמִּיד (תְּלֻמִּידִים) : ٥٩ تلميذاً
עֶשְׂרִים וְשִׁלְשָׁה חֵיל (חֵילִים) : ٢٣ جندياً
שָׁשִׁים וְשְׁמוֹנֶה יָלָד (יָלָדִים) : ٦٨ ولداً
أما إذا كان المعدود مؤنثاً نقول :

עֶשְׂרִים וְאַחַת אִשָּׁה : ٢١ امرأة
שִׁבְעִים וְאַרְבַּע תְּלֻמִּידָה (תְּלֻמִּידוֹת) : ٧٤ تلميذة
חֲמֵשִׁים וְשְׁתַּיִם פָּרָה (פָּרוֹת) : ٥٢ بقرة

٢- يأتي العدد دائماً قبل المعدود، وذلك فيما عدا الرقم واحد، فإنه يأتي بعد المعدود فنقول :

אִישׁ אֶחָד : رجل واحد

أو

אִשָּׁה אַחַת : امرأة ورجل

وهي تعطينا في نفس الوقت معنى الجمع أي أحد الرجال أو إحدى النساء.
ولا نقول كما في العربية :

אַחַד הַתְּלֻמִּידִים : أحد التلاميذ

بل نقول : תְּלֻמִּיד אֶחָד

٢- الرقم ٢ المطلق (שְׁנַיִם , שְׁתַּיִם) يأتي عادة في حالة الإجابة غير المرتبطة بشئ من بعدها .

כַּמָּה תְּלַמִּידִים בְּכַתָּה? كم عدد التلاميذ في الفصل ؟

فتكون الإجابة שְׁנַיִם : إثنتان

وفي حالة المؤنث שְׁתַּיִם : إثنتان

أما إذا أردنا إستخدام معدودا فإننا نستخدم الرقم المضاف ونقول :

שְׁנַי תְּלַמִּידִים : تلميذان

שְׁתַי תְּלַמִּידוֹת : تلميذتان

٤- أسماء الأزمنة والموازن، والمقاييس، والعملات وكذلك كلمة رجل وتلميذ وصديق .. الخ تأتي في حالة الأفراد بعد إحدى عشر فصاعداً، فنقول :

כַּמֶּשֶׁה אַחוּזִים : خمسة في المائة

כַּמֶּשֶׁה עֶשֶׂר אַחוּזִים : ١٥٪

עֶשְׂרִים דְּקָה : عشرون دقيقة

שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר חֵבֵר : ثلاثة عشر صديقا

٥- يأتي الاسم في صيغة الجمع مع الاعداد من ٢ - ١٠ وفي صيغة الأفراد مع الاعداد من ١١ فما فوق مثل.

כַּמֶּשֶׁה יְלָדִים - שְׁשֵׁה אֶפְרַיִם

עֶשְׂרֵה מְזֻרִים - שֵׁשׁ נְשִׁים

אַחַד עֶשֶׂר יוֹם - אַרְבַּעַם שָׁנָה

وفي العبرية الحديثة يجوز الاتيان بالمعدود في حالة الجمع مع الأعداد الكبيرة.

שְׁבַעִים וְאַרְבַּע תְּלֻמִּידוֹת : ٧٤ تلميذة

עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ חִילִּים : ٢٣ جندياً

٦- إذا سبقت الأعداد بحرف (פ) فتكون للقريب أو التقدير مثل :

פְּאַלְף תְּלֻמִּיד : حوالى ألف تلميذ

٧- يكتب أولاً عدد الآلاف ثم المئات فالعشرات وأخيراً عدد الأحاد مسبقاً بواو العطف :

אֲנִי נֹולַדְתִּי בְּשָׁנַת אֶלֶף תְּשַׁע-מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וְשָׁתַיִם

ولدت فى عام ١٩٥٢

אֲנִי שִׁחַרְרָנוּ חֶלֶק מֵאַדְמַת הַמּוֹלַדֶּת שְׁלָנוּ בְּשָׁנַת אֶלֶף
תְּשַׁע מֵאוֹת שְׁבַעִים וְשֵׁשׁ

حررنا جزءاً من أرض وطننا فى حرب أكتوبر عام ١٩٧٣ .

٨- أعداد المئات والالوف تلزم صورة واحدة سواء كان المعدود مذكراً أو مؤنثاً :

מֵאוֹתִים יְלָדִים - אֶלֶף שָׁנָה

٩- تستخدم الأعداد المؤنثة المضافة مع أعداد العشرات والمئات والمذكرة المضافة مع الآلاف :

שֶׁבַע עֶשְׂרֵה - שְׁלֹשׁ מֵאוֹת - תְּשַׁע מֵאוֹת
שְׁלֹשָׁת אֲלָפִים - שְׁשַׁת אֲלָפִים

١٠- يمكن إسناد الأرقام من ٢ - ١٠ إلى الضمائر فنقول :

שְׁנֵינוּ : كلانا

אַרְבַּעְתֶּכֶם : إنتم الأربعة

עֶשְׂרֵתֶם : هؤلاء العشرة وهكذا

١١- تستخدم الأعداد المضافة مع العدد المعرف إما بهاء التعريف أو عن طريق إضافته للضمير من ضمائر الرفع المتصلة مثل :

אַרְבַּעַת הַמּוֹרִים : المدرسون الأربعة

חֲמִשָּׁת הַתְּלָמִידִים : التلاميذ الخمسة

שֵׁשׁ סוּסִין : أخصنته الستة

שִׁבְעַ מַחְבְּרוֹתֶיהָ : كراساتها السبعة

١٢- يراعى عند تحديد العدد المناسب مع المعدود أن العدد يأتى وفقا لأصل نوع المعدود فى حالة المفرد من حيث التذكير والتأنيث، وخاصة بالنسبة للاسماء التى تجمع مذكرة شنوذا أو مؤنثة شنوذا، مثل :

חֲמִשׁ שָׁנִים : خمس سنوات

(שָׁנָה مفرد שָׁנִים، كلمة مؤنثة تجمع على صورة المذكر شنوذا).

שְׁלֹשׁ פְּעָמִים : ثلاث مرات

(פֶּעַם مفرد פְּעָמִים، كلمة مؤنثة تجمع على صورة المذكر شنوذا).

שְׁתֵּי מְלִים : كلمتان

(מְלָה مفرد מְלִים، كلمة مؤنثة تجمع على صورة المذكر شنوذا).

שְׁלֹשׁ נָשִׁים : ثلاث نساء

(אִשָּׁה مفرد נָשִׁים، كلمة مؤنثة تجمع على صورة المذكر شنوذا).

שְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת : ثلاثة أماكن

(מְקוֹם مفرد מְקוֹמוֹת، مذكرة تجمع على صورة المذكر شنوذا).

١٣- عندما تكتب التواريخ فإننا نستخدم مع اليوم صيغة العدد المذكر، ونستخدم مع السنة صيغة العدد المؤنث :

מְלַחֶמֶת אוֹקְטוֹבֶר קָמָה בְּשָׁשָׁה בְּאַקְטוֹבֶר ,
בְּשָׁנַת אֶלֶף תְּשַׁע מֵאוֹת שְׁבַעִים וְשִׁבְעֵ.

قامت حرب اكتوبر فى السادس من اكتوبر فى عام ١٩٧٣.

تدريبات على العدد
 תרגילים על המספרים

1- כתוב עשרה, עשרה

- אֶחָד	- תֵּשַׁע	- אַחַד	- שְׁלֹשָׁה
- אַרְבַּעַה	- תִּשְׁעָה	- אַחַת	- שְׁלוֹשׁ
- אַרְבַּע	- חֲמִישׁ	- שִׁבְעָה	- שְׁנַיִם
- שֵׁשׁ	- חֲמִישָׁה	- שִׁבַּע	- שְׁתַּיִם

2- כֹּונ جملًا صحیحة من الاعددة أ، ب، ج، د :
 חֲפֵר מְשֻׁפָּטִים נְכוֹנִים מֵהַטּוֹרִים א, ב, ג, ד.

א	ב	ג	ד
יָמֵן לִי	אַחַד	אֶגְרוֹת	אֶגְרוֹת
יֵשׁ פֹּה	אַחַת	עֶשֶׂר	שְׁקָלִים
אֲנִי רוֹאֶה	שְׁתַּיִם		גְּבָרִים
אֲנִי עוֹנֶה	שְׁלוֹשׁ		נָשִׁים
	שְׁלֹשָׁה	עֶשְׂרֵה	שְׂאֵלוֹת
	אַרְבַּע		
	אַרְבַּעַה		
	חֲמִישׁ		
	חֲמִישָׁה		

2- כֹּונ جملًا صحیحة من الاعددة أ . ب . ج . د . :
 חֲפֵר מְשֻׁפָּטִים נְכוֹנִים מֵהַטּוֹרִים א, ב, ג, ד.

ד	ג	ב	א
אגרות	עשר	שש-	אנחנו צריכים
שקלים	ד	ששה-	במסיבה יש
מלים חדשות	עשרה	שבע-	הוא פותב
אנשים		שמונה	מני לי
בחורות		שמונה-	
		תשע-	
		תשעה-	

4- אכתב بالكلمات وفقا للنموذج في رقم (1) :

- 1- יש לי 109 מאה ותשעה שקלים ו-51 חמישים ואחת אגרות.
- 2- יש לה 61 ו שקלים ו-56 אגרות.
- 3- במסיבה היו 25 ו בחורים ו-54 בחורות.
- 4- פאולפון לומדים 73 ו נשים ו-87 גברים.
- 5- הוא יודע 105 מ לים בעברית והיא יודעת רק 94 מ לים בעברית.
- 6- בפקולטה של אסתר לומדים 66 ו סטודנטים.
- 7- בפקולטה של תמר לומדים 48 ו סטודנטים.
- 8- זה עולה 24.67 ש' ו אגרות.
- 9- זה עולה 33.79 ש' ו אגרות.

5- אכתב الأرقام التالية بالكلمات :

90. - 86. - 12. - 29. - 01. - 70. - 22. - 173. - 108. -
 190. - 1997 - 1973 - 1882 - 306. - 25000. - 47200. -
 89000. - 97300. - 8888 - 9999.

6- ترجم الجمل الآتية إلى العبرية مع مراعاة قاعدة العدد :

٢٨ - تلميذاً - ٤٨ تلميذه - ٢٣ موظفاً - ٥٣ موظفة - ١١ فى المائة

٨٤ عاملاً - ٧٤ عاملة - ٩٧ صديقاً - ٧٦ صديقة - القرن ١٩

٧ كتب - ٩ كراسات - ٣٤ مجلدة - تلميذتان - تلميذان - ١٩ سنة

مكتبان - موظفان - كتابان - الكتب الخمسة - ١٥ جراما

٧- اقرأ الجمل الآتية وأذكر نوع العدد (مذكر أو مؤنث) والسبب :

- תְּלִמִּידָה אַחַת - שְׁתֵּי מְחַבְרוֹת - נִשְׁשׁ חִילוֹת -
- שְׁלֹשָׁה חֲבָרִים - אַרְבַּעַּה שְׁעוּרִים - תִּשְׁעַ שִׁיחוֹת -
- שְׁמוֹנֶה תְּלִמִּידוֹת - עֶשְׂרֵה פּוֹעֲלִים.

8- اكمل الجمل التالية :

1- הוא נולד בפּוֹלְדָה תִּשְׁעַ מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וְחַמֶּשׁ.

עֲכָשִׁיו הוּא בֵּן

2- הוא נולד בִּ 1968 . עֲכָשִׁיו הוּא

3- היא נולדה בִּ 1960 . עֲכָשִׁיו היא

4- היא נולדה בִּ 1972 . עֲכָשִׁיו היא

5- היא בֵּת 35 . היא

6- הוא בֵּן 28 . הוא

7- הוא 14 . הוא

8- היא 67 . היא

العدد الترتيبي

הַמְסַפֵּר הַטְּרִיבִי

يدل العدد الترتيبي على ترتيب الأسماء المعودة بالنسبة لما قبلها وما بعدها. والعدد الترتيبي مثل الصفة ويأتي بعد الاسم ويتبعه في التذكير والتأنيث والإفراد والجمع والتعريف والتكثير.

مؤنث		مذكر	
المعنى	مفرد	المعنى	مفرد
الأولى	רִאשׁוֹנָה	الأول	רִאשׁוֹן
الثانية	שְׁנִיַּת	الثاني	שְׁנִי
الثالثة	שְׁלִישִׁית	الثالث	שְׁלִישִׁי
الرابعة	רְבִיעִית	الرابع	רְבִיעִי
الخامسة	חֲמִישִׁית	الخامس	חֲמִישִׁי
السادسة	שִׁשִּׁית	السادس	שִׁשִּׁי
السابعة	שְׁבִיעִית	السابع	שְׁבִיעִי
الثامنة	שְׁמִינִית	الثامن	שְׁמִינִי
التاسعة	תְּשִׁיעִית	التاسع	תְּשִׁיעִי
العاشرة	עֲשִׂירִית	العاشر	עֲשִׂירִי
الحادية عشرة	הָאַחַת - עֶשְׂרֵה	الحادي عشر	הָאֶחָד עֶשֶׂר
الثانية عشرة	הַשְּׁתַּיִם - עֶשְׂרֵה	الثاني عشر	הַשְּׁנַיִם - עֶשֶׂר
الثالثة عشر	הַשְּׁלֹשׁ - עֶשְׂרֵה	الثالث عشر	הַשְּׁלֹשָׁה - עֶשֶׂר
الحادية والعشرين	הָעֶשְׂרִים - וְאַחַת	الحادي والعشرين	הָעֶשְׂרִים - וְאֶחָד
الخامسة والثلاثون	הַשְּׁלוֹשִׁים - וְחֲמִשָּׁה	الخامس والثلاثون	הַשְּׁלוֹשִׁים - וְחֲמִשָּׁה

ملاحظات:

١- لا تأتي أعداد ترتيبية خاصة بعد رقم عشرة ولكن يؤتى بالأعداد الأصلية معرفة بهاء التعريف مسبوقة بالاسم المعدود.

הַיּוֹם הָעֶשְׂרִים : اليوم العشرون

הַתְּלָמִידָה הַשְּׁבַע עֶשְׂרֵה : التلميذة السابعة عشرة

٢- يتلو العدد الترتيبي المعدود ويتبعه في تعريفه وتذكيره وفي أفرادهِ وجمعه وتذكيره وتانيته مثل :

שָׁבוּעַ רִאשׁוֹן : أسبوع أول

הַשְּׁבוּעַ הַשְּׁלִישִׁי : أسبوع الثالث

הַשָּׁנָה הַרְבִּיעִית : السنة الرابعة

הַשָּׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת : السنون الأولى

٣- قد يضاف الاسم المعدود إلى العدد

שְׁנַת הַמָּאָה. ولا يقال הַשָּׁנָה הַמָּאָה

ومثل :

שְׁנַת הָאֵלֶף : السنة الألف.

٤- تدل على الأعداد الترتيبية على أيام الأسبوع على النحو التالي :

יום ראשון (يوم أ) يوم الأحد

יום שני (يوم ب) يوم الاثنين

יום שלישי (يوم ج) يوم الثلاثاء

יום רביעי (يوم د) يوم الأربعاء

יום חמישי (يوم هـ) يوم الخميس

יום ששי (يوم و) يوم الجمعة

الكسور

המספר החלקי (שברים)

في حالة الكسور يأتي العدد الكسرى غالبا في صيغة المؤنث :

חצי : (نصف) وفي حالة الوقف (חצי) - מחצית - מחצה

שליש או שלישית : ثلث

רבע או רבעית : ربيع

חמש או חמישית : خمس

ששית : سدس

שביעית : سبع

שמינית : ثمن

תשיעית : تسع

עשר או עשירית או עשרון : عشر

إذا أريد مضاعفة العدد يؤتى باللاحقة (פי) مثل :

פי שבעה : سبعة أضعاف

פי ארבעה : أربعة أضعاف

للدلالة على مضاعفة العدد بعد العشرة يؤتى بكلمتين : פעמים - ככה

עשרים פעמים (ככה) : عشرين مرة (ضعف)

في الكسور التي يزيد فيها المقام عن عشرة تستخدم كلمة חלק : جزء أو

חלקי : أجزاء

فنقول :

1/2 : חלק השלשים

5/12 : חמשה חלקי שתיים - עשרה

7/2 : שבעה חלקי עשרים

وأحيانا تستخدم كلمة من بدلا من حלק فنقول :

2/6 : שתיים מבששים وما شابه ذلك.

علامات الضرب والقسمة والجمع والطرح :

ועוד , פלוס + זائد

פחות , מינוס - ناقص

כפול x فى (الضرب)

לחלק ל... : على - (للقسمة)

הם = يساوى

דוגמה: مثال

שתיים כפול יש הם שתיים עשרה (12 = 6 x 2).

עשרים פחות ארבע הם יוש עשרה (عشرين - 4 = 16)

تدريب

1- أكتب الأرقام الآتية بالكلمات :

6/12 - 1/5 - 5/70 - 5 - 5 - 5

האלף ה - 5 - המאה ה - 2 - הרחוב ה 9 - הפסדה 4 - ה 11 מתור.

2 - 8 x 5 = 40 , 19 = 17 + 2 , 92 - 12 = 80.

20 = 4 ÷ 100 , 18 = 2 - 21

מה השעה כמ الساعة؟

כבר מאוחר, الوقت متأخر

עמנואל: רופרטו, מה השעה?	מה השעה? كم الساعة
רופרטו: אני לא יודע. אין לי שעות	שעות, שעותים ساعة يد
עמנואל: דוריס, יש לך שעות?	אולי ربما
אולי את יודעת מה השעה?	השעה... الساعة
בדיוק. השעה 8.00 בדיוק.	בדיוק بالضبط - تماما דוריס : השעה 8.00 בדיוק.
עמנואל: אוי ואבוי, כבר מאוחר!!!	אוי ואבוי! يا ويلى
אני צריכה להיות בעבודה ב-8.00 להתראות!	מאוחר متأخر

מה השעה? كم الساعة?

השעה :	השעה :	השעה :	שמונה בדיוק
שמונה	שמונה וחצי	רבע לתשע	רבע רבעים: ربع
... 9 - תשע	... 5 - חמש	... 10 - אחת	חצי: نصف
... 10 - עשר	... 6 - שש	... 20 - שתיים	... וחצי: ونصف
... 11 - אחת-עשרה	... 7 - שבע	... 30 - שלוש	פחות: إلا
... 12 - שתיים-עשרה	... 8 - שמונה	... 40 - ארבע	

תַּרְגִּיל: פְּתוּב בַּמַּלִּים מִהַ הַשָּׁעָה.

8.15 הַשָּׁעָה שְׁמוֹנָה וָרֶבַע

2.45 הַשָּׁעָה רֶבַע לְשָׁלוֹשׁ (שְׁלוֹשׁ פְּחוֹת רֶבַע)

הַשָּׁעָה 1,2.	הַשָּׁעָה 1,0.
הַשָּׁעָה 7,2.	הַשָּׁעָה 4,40.
הַשָּׁעָה 2,0.	הַשָּׁעָה 2,0.
הַשָּׁעָה 12,0.	הַשָּׁעָה 2,40.
הַשָּׁעָה 9,10.	הַשָּׁעָה 12,2.
הַשָּׁעָה 11,2.	הַשָּׁעָה 0,40.
הַשָּׁעָה 2,2.	הַשָּׁעָה 1,40.
הַשָּׁעָה 0,0.	הַשָּׁעָה 10,2.

הַשָּׁעָה

- שְׁמוֹנָה וְחֲמִישָׁה - שְׁמוֹנָה וְעֶשְׂרֵה - שְׁמוֹנָה וְעֶשְׂרִים
או: שְׁמוֹנָה וְחֲמִשׁ דְּקוֹת
או: שְׁמוֹנָה וְעֶשֶׂר דְּקוֹת

- חֲמִישָׁה לְתֵשַׁע - עֶשְׂרֵה לְתֵשַׁע - עֶשְׂרִים לְתֵשַׁע
או: שְׁמוֹנָה חֲמִישִׁים וְחֲמִשׁ
או: שְׁמוֹנָה וְחֲמִישִׁים

מה עושה משה בבוקר? ماذا يفعل موسى في الصباح?

- מה השעה?
השעה 5.00 בבוקר.
- מה עושה משה ב5.00 בבוקר
הוא ישן. הוא יכול לישון עד 6.15.

- מה הוא עושה?
השעה 6.15 בדיוק.
- מה עושה משה ב6.15?
ב-6.15 משה קם. הוא קם מוקדם.

- מה השעה עכשיו?
עכשיו השעה 6.30.
- מה עושה משה ב6.30?
ב-6.30 הוא אוכל ארוחת-בוקר?

- ומה עושה משה ב7.00?
ב-7.00 הוא נכנס למכונית ונוסע לעבודה.
- הוא מתחיל לעבוד ב7.30.

באיזו שעה?
ב.....

: في أي ساعة ؟

- באיזו שעה משה קם? - הוא קם ב6.15.
- באיזו שעה משה אוכל-הוא אוכל ב6.30.
- באיזו שעה משה נוסע לעבודה? - ב7.00.
- באיזו שעה הוא מתחיל לעבוד? - ב7.30.

קודם : قبل - أولا

אחר-כך : بعد ذلك

- * מה עושה משה קודם - אוכל, או נוסע לעבודה.
- קודם הוא אוכל ורק אחר-כך הוא נוסע לעבודה.

- * מה השעה עכשיו?
- עכשיו השעה 9.45 בדיוק.
- מה עושה משה עכשיו?
- עכשיו הוא שותה קפה.

- * מה עושה משה קודם - עובד, או שותה קפה?
- קודם הוא עובד, אחר-כך הוא שותה קפה.
- מה הוא עושה אחר-כך?
- אחר-כך הוא ממשיך לעבוד.

- * ב-7.00 בבוקר משה אוכל ארוחת-בוקר.
- * ב-1.00 בצהריים משה אוכל ארוחת-צהריים.
- * ב-6.00 בערב משה אוכל ארוחת-ערב.

נصوص للتدريب على العدد والتحليل العام

1- יצחק קם בפקר בשעה שש- הוא הולך מן הבית אל העבודה באוטובוס מספר חמש.

2- חנה קמה בשעה חמש- היא נותנת לילד וגם ליצחק ארוחת-פקר.

3- יצחק עובד שמונה שעות ביום- הוא גומר את העבודה בשעה ארבע אחרי הצהרים-

4- חנה עובדת שש שעות- היא גומרת את העבודה בשעה שתיים אחרי הצהרים.

נص للقراءة والتحليل

- אל בית אחר בא אורח.

- מה שלומך? שאל בעל הבית את האורח.

- תודה רבה, שלומי טוב מאוד, ענה האורח.

- ישב בבקשה, שתה כוס יין.

ישב האורח ושתה כוס אחר כוס.

- לתיים, לחיים!

כך שתה ארבע כוסות- אמר בעל הבית לאורח:

- יודע אתה, היין הזה יקר מאוד, בקבוק בשתי לירות.

- אין דבר, היין שלכם טוב מאוד, בקבוק יין פה שזה שתי לירות

כך ענה האורח ושתה עוד כוס.

- כן, אמר בעל הבית, אבל חבל שיש לי מהיין הזה רק בקבוק

אחר.

- אין דבר, אינני שותה שני בקבוקים ביום אחד.

הַשְּׁעוֹר הַשֵּׁנִים - עֶשֶׂר (י"ב)

الدرس الثاني عشر

الفعل הפעיל

الفعل هو ما دل على حدث الاسم أو حاله مثل :

הַפַּעַר אָכַל : أكل الفتى
הַחָיִל הָרַג אֶת הָאוֹיֵב : قتل الجندي العدو
הָאִישׁ הַיָּדִים מְפוֹשֶׁה : أحمر الرجل خجلا

ويتكون الفعل من ثلاثة أصول يجمعها قولنا **פָּעַל** حيث تشير الفاء إلى الحرف الأول وتسمى فاء الفعل **פ** **הַפַּעַל**، وتشير اللام العین إلى الحرف الثاني وتسمى عين الفعل **ע** **הַפַּעַל**، وتشير اللام إلى الحرف الثالث وتسمى لام الفعل **ל** **הַפַּעַל**.

اللازم والمتعدي פֻעַל עוֹמֵד וּפֻעַל יוֹצֵא

ينقسم الفعل إلى نوعين :

١- فعل لازم : **פֻעַל עוֹמֵד** وهو ما لا يحتاج إلى مفعول به مثل :

הַתֵּינוּק שָׁכַב : رقد الطفل
הַתְּלָמִיד פָּכַח : بكى التلميذ
הָאִישׁ עָמַד : وقف الرجل

ويميز الفعل اللازم فعلا لا يتجاوز شخصا آخر ويصف حالة أو صفة ولا يجيب على الأسئلة من ؟ ولماذا؟

٢- فعل متعدي : **פֻעַל יוֹצֵא** وهو ما يحتاج إلى مفعول به واحد ويجب

على الأسئلة من؟ أو ماذا؟

הַיְלֵד פֶּתַב אֶת הַשְּׁעוֹר : كتب الولد الدرس

הָעֲנִי אָכַל אֶת הַלֶּחֶם : أكل الفقير الخبز

הַתְּלָמִיד שָׁלַח אֶת הַמְּכָתֵב : أرسل التلميذ الخطاب

وقد يتعدى إلى أكثر من مفعول به واحد وذلك إذا زيد في أول الفعل (ه) وبين
عينه ولامه (ي) مثل :

הַמּוֹרֶה הִכְתִּיב אֶת תְּלָמִידוֹ אֶת הַשְּׁעוֹר

: ألقى المدرس تلميذه الدرس

אָבִי הָאָכִיל אֶת הָעֲנִי אֶת הַלֶּחֶם

: أطعم أبي الفقير الخبز

وقد يحدث في هذه الحالة أن يتعدى الفعلا اللّازم إلى مفعول به واحد فقط
مثل :

הָאִם הִשְׁפִּיבָה אֶת הַתִּינוֹק עַל הַמַּטָּה

: أرقدت الأم الطفل على السرير

المجرد والمزيد

הקל והנוסף

(أ) المجرد : הקל وهو كانت جميع حروفه أصلية وهو نوعان

١- ثلاثى مثل : קטל - שמר - כתב .

٢- رباعى مثل : תרגם : ترجم גלגל : دحرج

(ب) المزيد : הנוסף وهو ما زيد على حروفه الاصلية حرف أو أكثر

سواء كان ثلاثيا أو رباعيا مثل :

שבר : كسر הלפיש : ألبس

התגבר : تغلب התגלגל : تدحرج

התפלס : تفلسف

أزمنة الفعل

זמני הפעל

تفتقر العبرية إلى الأزمنة بالنسبة إلى اللغات الهندو أوروبية (الانجليزية،

والفرنسية) فالفعل فى العبرية ثلاثة أزمنة هى :

(أ) زمن الماضى : העבר وهو ما حدث فى الزمن الماضى مثل :

פתבתי - שמרה - אכלה

(ب) الزمن الحالى : הווה مثل :

אני שומר : أنا أحرس الآن

אני אוכל : أنا أكل الآن

(ج) زمن المستقبل : הַעֲתִיד : مثل :

אַכְתֹּב : ساكتب
אַשְׁלַח : سأرسل
אַשְׁמֵר : سأحرس

والصيغة الأخيرة من صيغ الفعل ولكنها لا تدل على زمن معين هي :
صيغة الأمر لاوي مثل :

שְׁמֵר : أحرس
שְׁלַח : أرسل
פְּתַב : أكتب
שְׁמַע : إسمع

ضمير ونوع وعدد الفعل

גוֹי, מִי, וּמִסֵּפֶר הַפְּעִיל

يسند الفعل إلى ثلاثة ضمائر هي :

מְדַבֵּר : المتكلم
נֹסֵת : الغائب
נֹדֵב : المخاطب

ولكل ضمير جنسان :

זָכָר : مذکر
נְקִיבָה : مؤنث

وعددان :

יָחִיד : مفرد
רַבִּים : جمع

صيغ الفعل גְּזֵרוֹת הַפְּעִיל

يأتي الفعل الثلاثي في اللغة العبرية على وزن פִּעֵל أي أن فاء الفعل تشكل بالقامص وعين الفعل بالباتح مثل :

אכל : אכל

שמר : حرس

הרג : قتل

وهناك خمس صيغ للفعل العبري تسمى גזרות ، ومفردها גזרה (صيغة)

وبيانها على النحو التالي :

١- صيغة الفعل السالم : גזרת השלמים

وهو ما بقيت حروفه الأصلية ثابتة أثناء التصاريف. ويتعبير آخر الأفعال

الخالية من أحرف العلة (א - ה - ו - י) والتي تسمى بالعبرية אמות-

הקריאה :

הרש : طلب

שמר : حرس

למד : درس

وفي هذه الصيغة يحتفظ الفعل بأصوله الثلاثة دون تغيير أثناء التصريف.

٢- صيغة الفعل المعتل : גזרת הנבחים ،

وتشمل الأفعال التي يكون بعض حروفها الأصلية أحرف علة وهي على أنواع

ثلاثة :

١- المعتل الفاء، وينقسم إلى :

(أ) المعتل الفاء بالالف : גיחי פ"א مثل:

אמר : قال

אכל : أكل

אסף : جمع

(ب) المعتل الفاء بالياء : גיחי פ"י مثل:

ינץ : رضع

ינד : نزل - هبط

ישב : جلس

(ج) المعتل الفاء بالهاء : גיחי פ"ה مثل:

הרס : هدم

הלך : ذهب

٢- المعتل العين وينقسم إلى :

(أ) المعتل العين بالواو : נִחִי لا"مثل :

קָם (קום) : قام מָת (מות) : مات

(ب) المعتل العين بالياء : נִחִי لا"مثل :

שָׁם (שים) - נָשָׂר (نسير)

٣- المعتل اللام وينقسم إلى :

(أ) المعتل اللام بالالف : נִחִי ل"أ مثل :

קָרָא : قرأ בָּרָא : خلق

מָצָא : وجد

(ب) المعتل اللام بالهاء : נִחִי ل"ه مثل :

קָנָה : اشترى בָּנָה : بنى

שָׁבָה : سبأ - أسر

ويحدث في تصريف صيغ العلة هذه أن يكتب أحد حروف العلة ولا ينطق
مثل :

אָמַר ← לֵאמֹר , יָשַׁן ← לִישׁוֹן

٣- صيغة الفعل الناقص : $\text{גִּזְרַת הַיְיָסֻרִים}$

وهي صيغة الفعل الذي تكون فاؤه ל أو ל ويدعى ناقصاً لأن فاؤه تحذف
في زمن المستقبل مثل :

נִפְל ← יִנְפֹל ← יִפֹּל : يسقط

לָקַח ← יִלְקַח ← יִקַּח : يأخذ

٤- صيغة الفعل المضعف : גִּזְרַת הַכְּפוּלִים

وهي صيغة الفعل التي تكون عينها ولامها من جنس واحد - مثل :

מִדָּד : قاس כָּפַף : خضع

מִנְשֵׁשׁ : جس סָבַב : دار

צָרַר : ربط חָגַג : احتفل

٥- صيغة الفعل المركب : גִּזְרַת הַמְּוַרְכָּבִים

وهي صيغة الأفعال التي تنتمي إلى صيغتين معاً - مثل.

אָבָא (شاء) معتل الفاء بالالف واللام بالالف

נָשָׂא (حمل) من الأفعال الناقصة ومعتل اللام بالالف

יָצָא (خرج) معتل الفاء بالياء واللام بالالف.

בָּא (جاء - أتى) معتل العين بالواو واللام بالالف

أوزان الفعل בְּנֵי הַפְעֵל

تنقسم الأفعال في اللغة العبرية إلى سبعة أوزان واحد منها مجرد والستة الباقية مزيدة. وثلاثة من هذه الأوزان مبنية للمعلوم בְּנֵי פָעִיל ، وثلاثة أخرى مبنية للمجهول בְּנֵי סָבִיל ، والوزن السابع مبنى للمعلوم والمجهول في آن واحد ويسمى الوزن المنعكس أي يدل على الفاعلية والمفعولية في آن واحد، ويسمى بالعبرية חֲזוּר (مطاورع).

والأوزان السبعة هي :

١- בְּנֵי קָל (مبنى للمعلوم) الوزن المجرد البسيط وهو ما ليس به حروف زائدة ويقابل «فعل» في العربية مثل :

פָּתַח - קָטַל - עָמַד - לָמַד

٢- בְּנֵי נְפִיעַל (مبنى للمجهول) وهو مزيد بحرف النون في أول الفعل من المجرد مثل:

הָרְאִי נִשְׁפַּר : كسرت المرأة :

הָאִישׁ נִדְקַר בְּגִבּוֹ בְּסָפִין : طعن الرجل في ظهره بسكين

٣- בְּנֵי פִיעַל : (مبنى للمعلوم) وهو مزيد بتشديد عين الفعل مثل:

הוּא בִּיקַר בְּחִבְרוֹ : هو زار صديقه

٤- בְּנֵי פִיעַל : (مبنى للمجهول) مزيد بتشديد عين الفعل أيضاً وهو المبنى للمجهول من פִיעַל مثل:

הַחֲבִל גִּיס : جند الجندي

٥- בְּנִין הַפְּעִיל (مبنى للمعلوم) مزيد بالهاء فى أوله والياء بين عينه ولامه
ويسمى وزن السببية أو التعدية مثل :

הַתְּלַמִּיד הַצָּלִיחַ בַּפְּחִינָה : نجح الطالب فى الامتحان.

٦- בְּנִין הַפְּעַל (مبنى للمجهول) مزيد بحرف الهاء فى أوله وهو المبنى
للمجهول من وزن הַפְּעִיל مثل :

הַתִּינוּק הַשֶּׁבֶב : أُرقدُ الطفلُ

٧- בְּנִין הַתְּפִיעַל (بزيادة הַת على أول الفعل مع تشديد عينه مثل)

הַיְלֵד הַתְּעַלָּף : الولد أغمى عليه

הוא הַתְּפִיל בְּבֵית- הַפְּנֹסֶת : هو صلى فى المعبد

ملاحظة :

من الممكن أن يتغير معنى الفعل من وزن لآخر، كما أنه ليس من الضروري
أن يصرف كل فعل فى الأوزان السبعة.

الحروف الزائدة :

يقصد بها تلك الحروف التى تضاف إلى أصل الفعل سواء قبله أو بعده
(لواحق أو سوابق) من أجل إعطاء الفعل صورته الصحيحة من حيث الزمن
والعدد والجنس. وهذه الحروف هى.

א - ה - ו - י - מ - נ - ת

وكذلك الحروف : ב - כ - ל ويجمعها قولنا.

הַיָּמִנְתִּי בְּכָל : وثقت فى الجميع

وتستخدم الحروف (ב - כ - ל - מ) بصفة خاصة مع مصدر الفعل.

تصريف الفعل المجرد السالم

בְּטִיַּת הַשְּׁלֵמִים

١- في زمن الماضي בְּיָמָיו

لصيغة الماضي من الفعل المجرد ثلاثة أوزان هي :

١- פָּעַל : وتوجد عليه معظم الأفعال العبرية مثل :

פָּתַח - קָטַל - לָמַד

٢- פְּעִיל : ومعظم أفعال هذا الوزن لازمة وخاصة المشتقة من الصفات مثل :

זָקָן : شاخ פָּבַד : ثقل רָעַב : جاع

٣- פֻּלַּל : وتشكل عين الفعل في هذا الوزن بالحوлам قطان بدلا من الباتح،

ويأتى على هذا الوزن عدد محدود من الأفعال فقط منها :

יָגַר : خاف יָכַל : إستطاع קָטַן : صغر
שָׁכַל : نكل יָקַשׁ : نصب فحا

تصريف وزن פָּעַל في الماضي:

קָטַלְתִּי	قتلت	קָטַלְנוּ	قتلنا
קָטַלְתָּ	قتلت	קָטַלְתֶּם	قتلتم
קָטַלְתָּ	قتلت	קָטַלְתֶּן	قتلتن
קָטַלְתְּ	قتلت	קָטַלְתְּ	قتلت
קָטַלְתְּ	قتلت	קָטַלְתְּ	قتلت

ملاحظات :

١- النبرة دائماً على عين الفعل أما إذا كانت العين مشكلة بالسكون تتحول

النبرة إلى لام الفعل مثل : קָטַלְתָּ - קָטַלְתְּ

وتتحول النبرة إلى المقطع الأخير من المخاطبين والمخاطبات : קָטַלְתְּ - קָטַלְתֶּן

קָטַלְתְּ - קָטַלְתֶּן

٢- تشكل فاء الفعل مع المخاطبين والمخاطبات بالسكون المتحرك.

مثل : סַגְרָתֶם - סַגְרָתִי

٣- إذا كانت فاء الفعل حرف من الحروف الحلقية وجب تشكيلها مع ضمير المخاطبين والمخاطبات بالحطاف بتاح.

مثل : חֹרֶר - חֹרְרָתֶם , חֹרְרָתִי

٤- تشكل عين الفعل بالسكون المتحرك إذا أسند الفعل إلى ضمير الغائبة.

مثل : פְּתַבְּהָ
פְּתַבְּהָ

٥- إذا كانت عين الفعل حرفاً حلقياً بشكل بالحطاف بتاح حين إسناده إلى ضمير الغائبة مثل :

נִאֲמְרָה , وكذلك مع ضمير الغائبين والغائبات.

٦- إذا كانت لام الفعل حرف \aleph فإن هذه التاء تسقط حين إتصال الفعل بضمائر الرفع المتصلة : (תִּי - תְּ - תִּי - תְּ - תִּם - תִּי)

ويشدد حرف التاء من هذه الضمائر دلالة على الادغام مثل : חֲרַתְּ : نقش

חֲרַתִּי - חֲרַתְּ - חֲרַתְּ - חֲרַתְּ - חֲרַתְּ

ويظل الفعل دونما أى تغيير مع بقية الضمائر.

٧- إذ كانت لام الفعل حرف \aleph فإن هذه النون تحذف وتدغم مع ضمير الرفع المتصل \aleph مثل \aleph : طحن

טַחְנָנוּ : طحننا

وتشدد نون الضمير دلالة على الادغام

تصريف وزن \aleph في الماضي :

تشكل الأفعال التي تأتي على هذا الوزن وفق القواعد السابقة، ولكنها فقط في حالة الإسناد إلى ضمير الغائب المفرد تأتي على وزن \aleph أى أن عين الفعل تشكل بالصيربية على النحو التالي :

ישן : نام

ישנתی : نمت

ישנו : نمنا

ישנתם : نمت

ישנתם : نعمتم

ישנת : نمت

ישנתן : نعمتم

ישן : نام

ישנו : ناموا

ישנה : نامت

ישנו : نمن

تصريف یشן في الماضي

كما ذكرنا من قبل فإن أمثلة هذا الوزن محدود ويختلف هذا الوزن عن
سابقة بأن عين الفعل فيه تشكل بالحولام مع جميع الضمائر ما عدا مع ضمائر
الغائبة والغائبين والغائبات فإنها تشكل بالسكون المتحرك مثل : يشل

يشلتی : استطعت

يشلونی : استطعنا

يشلتם : استطعت

يشلتهم : استطعتم

يشلت : استطعت

يشلتن : استطعتن

يشل : استطاع

يشلوا : استطاعوا

يشلها : استطاعت

يشلوا : استطعن

ويلاحظ أنه في حالة الإسناد إلى جماعة المخاطبين والمخاطبات : يشلتهم،
يشلتن شككت عين الفعل بالقامص قطان وذلك لنطق الحركة ضمًا، وبذلك لم
تفقد عين الفعل النطق الطبيعي لها. وأحياناً تكتب حوলাম بدلا من القامص
قطان.

زمن المستقبل זמן עתיד

فى تصرف المستقبل كما هو الحال فى تصرف الماضى كل شخص له صورة مخصصة، ولذلك يأتى الفعل بدون ضمير شخصى ولا تكتب الضمائر إلا فى حالة التوكيد أو الالتباس بين أشخاص كثيرة فى المعنى.

وتقابل صيغة المستقبل صيغة المضارع فى العربية لفظاً وقد تدل على الحال مثله. ويصاغ الفعل المستقبل بإضافة حروف المضارعة أو الاستقبال التى تدخل على الفعل ليتعين الفاعل ونوعه وعدده، وهى أربعة تسمى حروف الاستقبال (وهى تقابل حروف أنيت فى العربية).

وتضاف هذه الحروف إلى أول الفعل وذلك لتعيين الشخص الفاعل إذا كان متكلماً أو مخاطباً أو غائباً - وهناك أربعة حروف أخرى تضاف إلى آخر الفعل ليتعين الفاعل ونوعه وعدده، ويجمعها قولنا : **אֲנִי, אַתָּה, הוּא, הֵיאָ, הֵיאָ, הֵיאָ.**

أوزان المستقبل :

لصيغة المستقبل من الفعل المجرد السالم فى اللغة العبرية وزنان :

١- وزن : **אֶפְעַל** (بضم عين الفعل)

٢- وزن : **אֶפְעַל** (بفتح عين الفعل)

وزن **אֶפְעַל** :

تصرف على هذا الوزن جميع الأفعال المتعدية (أى التى تأخذ مفعولاً به أو أكثر) وذلك بإستثناء بعض الأفعال مثل :

למד - לבש

فإنهما يصرفان على وزن **אֶפְעַל** على الرغم من أنهما متعديان.

פְּתַב כְּב

אָנוּ נִכְתָּב : سنكتب	אָנִי אֶכְתֵּב : ساكتب
אַתֶּם תִּכְתְּבוּ : ستكتبون	אַתָּה תִּכְתֵּב : ستكتب
אַתָּן תִּכְתְּבֶנָה : ستكتبن	אַתְּ תִּכְתְּבִי : ستكتبين
הֵם יִכְתְּבוּ : سيكتبون	הוּא יִכְתֵּב : سيكتب
הֵן יִכְתְּבֶנָה : سيكتبن	הִיא תִּכְתֵּב : سنكتب

وعلى هذا المثال :

קָטַל : قتل	קָשַׁר : ربط
קָפַץ : قفز	גָּמַר : أنهى

ملاحظات :

١- تشكل عين الفعل بالحوлам ما عدا مع المخاطبة والمخاطبين والغائبين فإنها تشكل بالسكون المتحرك، أما إذا كانت عين الفعل حرفاً حلقياً فتستبدل السكون بحطاف باتح مثل :

תִּכְתְּבֶנָה - תִּכְתְּבוּ

٢- تتشابه الضمائر الآتية (ضمير المخاطب المذكور مع ضمير الغائبة - ضمير المخاطبات مع ضمير الغائبات).

٣- حروف الاستقبال تشكل على النحو التالي :

الألف بالسيجول وبقيّة حروف المضارعة بالحيريق.

٤- حروف الاستقبال (אֵיךְ) تكون مقطعا مقفولا مع فاء الفعل، وعلى هذا فإن عين الفعل تنطق نطقاً كاملاً إذا كانت من حروف بكف تجد :

אֶקְפֹּץ : سأقفز

وزن אפעל

يصرف على هذا الوزن الأفعال اللازمة (التي تأخذ مفعولا به)، وكذلك أيضاً الأفعال المتعدية إذا كانت عينها أو لامها حرف من الحروف الطلقة (ה - ו - פ - لا - א بداخلها مبيق)، لأن حروف الحلق تميل إلى الفتح، كما تصرف على هذا الوزن كذلك بعض الأفعال المتعدية شذوذاً وهي نادرة في العبرية.

גדל : كبير

אני אגדל : ساكبر
אני נגדל : سنكبر

אתה תגדל : ستكبر
אתם תגדלו : ستكبرون

את תגדלי : ستكبرين
אתן תגדלנה : ستكبرون

הוא יגדל : سيكبر
הם יגדלו : سيكبرون

היא תגדל : ستكبر
הן יגדלנה : سيكبرون

ملاحظات :

١- عين الفعل في هذا الوزن تشكل بالفتحة القصيرة عوضاً عن الحولام ما عدا مع ضمائر المخاطبة والغائبين والمخاطبين فإنها تشكل بالشفاء ناع. أما إذا كانت عين الفعل حرفاً حلقياً فإنها تشكل بالحطاف بتاح بدلاً من السكون مثل :

רחץ : غسل

ארחץ - תרחץ - תרחצי - ירחץ - תרחץ

נרחץ - ירחצו - תרחצנה - ירחצו - תרחצנה

٢- هناك أفعال لازمة تصرف على وزن אפעל مثل :

מלך ← אملك : ملك

עמד ← אעמד : وقف

الأمر **תְּצַוֶּה**

يصاغ الأمر من المستقبل المسند إلى المخاطب بتجريدته عن حرف الاستقبال
(ת) على النحو التالي :

إذا كان مضارع الفعل مضموم العين مثل : **תְּשַׁמֵּר** يكن الأمر منه هكذا

תְּשַׁמֵּר : أحرس

وعند إسناده إلى ياء المخاطبة أو إلى جمع المخاطبين تشكل فأؤه بالحيريق
(ـ) عرضاً عن السكون (ـ) لاستحالة التقاء سكونين في أول الكلمة على
النحو التالي :

תְּשַׁמְּרֵי : تصبح ← **תְּשַׁמְּרֵי** : أحرسى

תְּשַׁמְּרוּ : تصبح ← **תְּשַׁמְּרוּ** : أحرسوا

ويكون مع المخاطبات بحذف حرف الاستقبال مثل :

תְּשַׁמְּרֵי : تصبح ← **תְּשַׁمְּרֵי** : أحرسن

סַגְּרוּ : إغلق ← **סַגְּרֵי** : إغلقى

סַגְּרוּ : إغلقوا ← **סַגְּרֵה** : إغلقن

وإذا كان مضارعه مفتوح العين مثل : **תְּפַתַּח** : تركب، فيأتى الأمر على
النحو التالي :

רִכְבוּ : إركب **רִכְבֵּי** : إركبى

רִכְבוּ : إركبوا **רִכְבְּנָה** : إركبن

פְּתַח : افتح الباب

פְּתַח : افتح عينيك

רְחִצְנָה אֶת גּוֹפֵיכֶן בְּמַיִם חֹמִים :

إغسلن أجسادكن بمياه ساخنة

أما إذ كانت فاء الفعل حرف حلقى مثل : חֹזֵר - עֹזֵר ، فإنها تشكل بحطاف بتاح عوضاً عن السكون في حالة إسناده إلي ضمير المخاطب وإلى نون النسوة - فنقول :

חֹזֵר : عُد
חֹזְרָה : عُدْنَ
עֹזֵר לִי : ساعدنى
עֹזְרָה : ساعدنَ

أما مع المخاطبة والمخاطبين فلا يطرأ تغيير :

חֹזְרִי - חֹזְרוּ : عودى - عودوا
חֲשֵׁב רֵגַע : فكر لحظة
חֲשֵׁבִי גַם אֵת : فكرى أنت أيضاً
חֹזֵר בְּעוֹד רֵגַע : عُد فى خلال لحظة

النهى צווי שְׁלִילִי

وردت في العهد القديم (الوصايا العشر) صيغة النهى باستخدام اداة النفي باستخدام **לא** :

לא תגזב : لا تسرق

לא תהרג : لا تقتل

לא תנאף : لا تزني

أما في العبرية الحديثة فيعبر عن النهى باستخدام الاداة **אל** + الفعل المضارع المسند إلى الضمائر : **אתה - את - אתם - אתן**.

אל תלמד את השעור הזה : لا تذاكر هذا الدرس

אל תסגרו את הדלת : لا تغلق الباب

אל תעישן : لا تدخن

אל תקבע פגישה לשבת : لا تحدد لقاء ليوم السبت

אל תלבשי השמלה הזאת : لا ترتدي هذا الفستان

אל תבזבזו את פספוסכם : لا تبذروا نقودكم

אל תבואו אלינו מאוחר : لا تحضروا إلينا متأخرين

إِسْمُ الْفَاعِلِ زִמְן הַזֶּה

إِسْمُ الْفَاعِلِ هُوَ اسْمٌ مَصْرُوعٌ لَمَّا وَقَعَ مِنْهُ الْفِعْلُ أَوْ قَامَ بِهِ :

يَصَاحُ الْمَضَارِعُ الْحَالِي أَوْ اسْمُ الْفَاعِلِ مِنَ الثَّلَاثِي الْمَجْرَدِ السَّالِمِ كَمَا يَلِي :

١- פּוֹעֵל : المفرد المذكر (المتكلم - المخاطب - الغائب) مثل :

٢- פּוֹעֵלֶת : للمفرد المؤنثة (المتكلمة - المخاطبة - الغائبة) مثل :

אֲנִי - אַתָּה - הִיא (יוֹשֵׁבֶת - פּוֹתֵבֶת - קוֹטְלֵת - לוֹמְדֵת)

٣- פּוֹעֵלִים : لجماعة الذكور (المتكلمين - المخاطبين - الغائبين) مثل :

אֲנֵנוּ - אַתֶּם - הֵם (יוֹשְׁבִים - פּוֹתְבִים - קוֹטְלִים - לוֹמְדִים)

٤- פּוֹעֵלוֹת : لجماعة الإناث (المتكلمات - المخاطبات - الغائبات) مثل :

אֲנֵנוּ - אַתֶּן - הֵן (יוֹשְׁבוֹת - פּוֹתְבוֹת - קוֹטְלוֹת - לוֹמְדוֹת)

١- إذا كان الفعل السالم على وزن פּוֹעֵל أو פּוֹעֵלֶת مثل :

פָּבַד : ثقل קָטַן : صَغُر

فلا يطرأ تغيير على وزنه في الزمن الحالى. وتشكل فاء الفعل بالشفاء عوضاً

عن القامص في المفردة المؤنثة وجمع الذكور وجمع الأناث مثل :

פָּבַד - פָּבַדָה - פָּבַדִים - פָּבַדוֹת

קָטַן - קָטְנָה - קָטְנִים - קָטְנוֹת

٢- إذا كانت لام الفعل السالم ל או لا مثل :

סָלַח : صَفَح בָּלַע : بَلَع

فإنها تشكل بالفتحة المستعارة في وزن المفرد المذكور فنقول :

הוּא בּוֹלֵעַ : هو يبلع

وفى وزن المفرد المؤنثة تشكّل بالبتاح (—) عوضاً عن السيجول (—)
בּוֹלְעֵת : هى تبتلع

ويلاحظ أن عين الفعل تشكّل أيضاً بالبتاح بدلا من السيجول

٢- إذا كانت عين الفعل حرفاً حلقياً פ أو لا مثل :

בְּחַר (إختار) סָחַב (سحب) فإنها تشكّل بالحطاف بتاح (—) عوضاً عن
الشا (—) فى وزن جمع الذكور وجمع الإناث فنقول :

אַתֶּם סוֹחְבִים : أنتم تسحبون

אַנּוּ בּוֹחְרִים : نحن نختار

הֵם צוֹחְקִים : هم يضحكون

הֵן צוֹחְקוֹת : هن يضحكن

نفى المضارع الحالى (اسم الفاعل) :

عند نفي زمن الحال نستعمل كلمة אֵין : ليس، فنقول:

אֵין הָאִישׁ שׁוֹמֵעַ : الرجل لا يسمع.

ويجوز أن تتصل אֵין بالضمائر فنقول:

אֵינִי أو אֵינִי שׁוֹמֵעַ : لست أسمع.

ووفقاً لقواعد النحو العبرى لا يجوز إستعمال לֹא النافية بدلا من אֵין لأن
للا خاصة بنفى الماضى والمستقبل فلا يقال אֵינִי לֹא שׁוֹמֵעַ، ولكن هذا الأسلوب
شائع فى العبرية الحديثة، سواء فى لغة الحديث أو الصحافة.

وتستخدم الاداة أيضا لنفى الاسماء فنقول :

אֵין לִי כֶסֶף : ليس عندى نقود

אֵין שְׁעוּרִים הַיּוֹם : لا توجد دروس اليوم

אֵין לוֹ מִזֶּל : ليس له خط

اسم المفعول **שֵׁם מַעוּל**

اسم المفعول هو اسم مصوغ من الفعل المتعدي للدلالة على ما وقع عليه الفعل ولا يوجد اسم مفعول من الأفعال اللازمة ويصاغ من الثلاثى المجرد السالم على النحو التالى :

מַעוּל (اسم المفعول المفرد المذكر) مثل :

סְגוּר مغلَق **שְׁמוּר** محفوظ

גְּנוּב مسروق **קְטוּל** مقتول

כְּתוּב مكتوب

מַעוּלָה (اسم المفعول المفرد المؤنث) مثل :

סְגוּרָה مغلقة **שְׁמוּרָה** محفوظة

גְּנוּבָה مسروقة **קְטוּלָה** مقتولة

כְּתוּבָה مكتوبة

מַעוּלִים (اسم المفعول الجمع المذكر) مثل :

סְגוּרִים مغلَقون **שְׁמוּרִים** محفوظون

גְּנוּבִים مسروقون **קְטוּלִים** مقتولون

כְּתוּבִים مكتوبون

מַעוּלוֹת (اسم المفعول الجمع المؤنث) مثل :

סְגוּרוֹת مغلقات **שְׁמוּרוֹת** محفوظات

גְּנוּבוֹת مسروقات **קְטוּלוֹת** مقتولات

כְּתוּבוֹת مكتوبات

ملاحظات :

١- قد يأتي اسم المفعول على وزن **בְּפֶלַח** :

בְּגֵבַב مسروق - **בְּגֵבְבָה** (**בְּגֵבְבֹת**) مسروقة

בְּגֵבְבִים مسروقين - **בְּגֵבְבֹת** مسروقات :

٢- إذا كانت فاء الفعل حرف حلقى (**ח , لا**)، فإنها تشكل بالحطاف بتاح مع

ضمائر المفردة المؤنثة والجمع المذكر والجمع المؤنث :

חָפַר : حفر ..

חָפַר - **חָפְרָה** - **חָפְרִים** - **חָפְרוֹת**

٣- إذا كانت لام الفعل حرف حلقى (**ח , لا**)، فإنها تشكل بالفتحة المسروقة

مع ضمير المفرد المذكر :

בְּלִוַע : مبلوع

שְׁמוּעַ : مسموع

מְשֻׁחַ : مسموح بالزيت

יְדוּעַ : معلوم - معروف

المصدر **שֵׁם הַפֶּעַל**

المصدر هو ما دل على حدث مجرد من الزمان، وهو أصل جميع المشتقات.
والمصدر من الثلاثي إما مضاف أو مطلق.

ويأتي المصدر من الثلاثي المجرد السالم والمعتل ما عدا الأفعال الجوفاء على وزن **פֶּעַל** وهو ثابت ويستعمل دون التقيد بأشخاص أو أزمنة مثل :

אָכַל - **אָכַל** : أكل **שָׁמַר** - **שָׁמַר** : حراسة

وله عدة استعمالات ومعان تختلف حسب موقعه من الجملة

المصدر المضاف :

إذا كان مصدر الفعل على وزن **פֶּעַל** وأضيف إلى إسم بعده فإن التشكيل يتغير حيث تشكل فاء الفعل بالشفاء بدلا من القامص ويصبح على وزن **פֶּעַל** :

שָׁמַר בֵּית : حراسة بيت

ويأخذ المصدر عادة في هذه الحالة حرفاً من حروف النسب.

وتشكل اللام قبله بالحيريق : **לְקַטַּל** - **לְכַתֵּב** - **לְלַמֵּד**

وتشكل الباء والكاف بالحيريق المنقلب عن التقاء ساكنين مثل :

בְּקַטַּל **בְּכַתֵּב**

وتشكل الميم بالحيريق ويتبعها تشديد الحرف الأول من الفعل (**מְקַטַּל** -

מְכַתֵּב) وبالصيرية إذا كانت فاء الفعل حرفا حلقيا : **מְחַפֵּר**

الاسم المشتق (من الفعل)

שם הפעולה

يأتى الاسم المشتق من وزن **פעל** على وزن **פעילה** : فنقول :

פתיחה : فاتحة مقدمة. **קריאה** : قراءة

פתיבה : كتابة . **ישיבה** : جلوس - جلسة

בחירה : اختيار - انتخاب

وإذا كان الحرف الأول من الفعل (فاء الفعل) حرفا حلقيا فإن يشكل فى حالة

الاسم المشتق بالفتحة المركبة (حطاف بتاح)، مثل :

חתמה : توقيع **אכילה** : أكل - طعام

עריכה : تحرير (جريدة) **הליכה** : سير - مشى

وفى الأفعال المعتلة اللام بالهاء مثل **קנה** فإن الاسم المشتق يأتى على وزن

פעילה فيصبح **קניה** : شراء

עליה : هجرة (**עלה**)

שתיה : شرب شراب (**שתה**)

תליה : شنق - تعليق (**תלה**)

שחיה : سباحة (**שחה**)

تركيب الجملة العبرية

العناصر الأساسية للجملة العبرية هي : الفاعل (المبتدأ)، والفعل (الخبر)،
والمفعول به.

يتم ترتيب عناصر الجملة العبرية الفعلية على النحو التالي :

الفاعل + الفعل - المفعول به

وتسبق المفعول به أداة المفعولية **ל** وذلك إذا كان المفعول به :

١- معرفاً: إما بأداة التعريف أو بالاضافة (حالة اضافة مركبة أو مضافاً إلى
ضمير من ضمائر الرفع).

٢- إذا كان إسم علم.

ويأتى الفعل قبل الفاعل إذا كان الجملة مبدوءة بظرف زمان أو مكان أو
بجملة تأكيد.

وفى العبرية الحديثة لا تراعى هذه القاعدة بشكل دائم، ومن الممكن أن تبدأ
الجملة بالفعل مباشرة دون إرتباط بهذه القواعد النحوية.

واو القلب

וָו הַלֵּב

تستعمل واو القلب أساساً في لغة العهد القديم وليس لها استعمالات في العبرية الحديثة. ووظيفتها تختلف عن واو العطف حيث أنها تقوم بتحويل معنى المضارع إلى الماضي، والماضي إلى المضارع.

قاعدة واو القلب مع الماضي

التشكيل الاساسي	أمام الحرف الساكن وحروف يوف	أمام ياء ساكنة	أمام حرف مشكل بحركة مركبة	أمام مقطع منبور
וָ	וּ	וּ	חַוָּ	וּ

قاعدة واو القلب مع المستقبل

التشكيل الاساسي	أمام الألف	أمام الياء الساكنة
וּ	וּ	וּ

مقدمة

عن العهد القديم

العهد القديم هو كتاب عبرى فى مجموعة، وهو الكتاب المقدس لدى اليهود... ويشتمل على مجموعة من الأسفار، وينقسم كل سفر إلى عدد من الاصحاحات، وتنقسم الاصحاحات إلى عد من الآيات، وينقسم العهد القديم إلى ثلاثة أقسام:

١- التوراة ويرمز لها بالرمز א

٢- الأنبياء ويرمز لهم بالرمز נ

٣- المكتوبات ويرمز لها بالرمز ס

وتتألف التوراة من خمسة أسفار تعرف بإسم «أسفار موسى الخمسة» وهى بالترتيب :

١- سفر التكوين : ويسمى بالعبرية בְּרֵאשִׁית أى «فى البدء» نسبة إلى الكلمة الأولى التى يبتدئ بها، وفى اليونانية واللاتينية Genesis أى خلق أو تكوين، والسفر فى هذه التسمية أنه قد وردت فيه قصة خلق العالم والإنسان الأول، وتسلسل الجنس البشرى ونوح والطوفان ودعوة ابراهيم ثم نسل إسحق فيعقوب ونسله، وينتهى بموت يوسف بعد سرد قصته.

٢- سفر الخروج : ويسمى بالعبرية מִצְרַיִם (أسماء)، وفى اللاتينية واليونانية Exodus، الخروج لتناوله قصة إقامة اليهود فى مصر وخروجهم وتيههم فى سيناء، وميلاد موسى والوصايا العشرة، ويحتوى على كثير من المسائل التشريعية والتعاليم الدينية.

٣- سفر اللاويون : ويسمى بالعبرية אֲדֹמִי، وفى اللاتينية واليونانية Eeviiti cus أى اللاويين نسبة إلى أسرة لاوى أو ليفى، ويحتوى هذا السفر على الطقوس الدينية والتشريعية وأحكام الطهارة والنجاسة وعن الكهنة وطقوس البطالة فى يوم السبت.

٤- سفر العدد : ويسمى بالعبرية **בְּרָאשִׁית** ، ويسمى باليونانية واللاتينية Numeri أى عدد، وذلك لأن فيه تعداد اليهود وبعض الأحداث التاريخية وقصص غزو أرض كنعان وبعض التشريعات الدينية.

٥- سفر التثنية : ويسمى بالعبرية **דְּבָרִים** وباليونانية واللاتينية Deuteronomium أى إعادة أو تثنية وذلك لأن هذا السفر يحتوى الشريعة بصورة جديدة تخالف الطريقة التى وردت بها فى الأسفار السابقة.
أما الجزء الثانى من العهد القديم فينقسم إلى :

١- الأنبياء الأول وهم : يشوع - قضاة - صموئيل أول - صموئيل ثان - ملوك أول - ملوك ثان.

٢- الأنبياء الأخيرين وهم : خمسة عشر نبياً كبيراً وصغيراً.

إشعيا - إرميا - حزقيال - هوشع - يوثيل - عاموس - عوفديا - يونان - ميخا - ناحوم - حبقوق - صفنيا - حجي - زكريا - ملاخى.

الجزء الثالث وهو المكتوبات ويحتوى على أسفار :

المزامير - الأمثال - أيوب - دانيال - عزرا - أخبار الأيام الأول - أخبار الأيام الثانى - راعوث - نشيد الإنشاد - الجامعة - المراثى - إستير.

בראשית א...

1 בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ : 2 והארץ
 היתה תהו ובהו וחשך על-פני תהום ורוח אלהים מרחפת
 על-פני המים : 3 ויאמר אלהים יהי אור ויהי-אור : 4 וברא
 אלהים את-האור כפי-טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך :
 5 ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה ויהי-ערב ויהי-בקר
 יום אחד : 6 ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל
 בין מים למים : 7 ויעש אלהים את-הרקיע ויבדל בין המים
 אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע ויהי-כן :
 8 ויקרא אלהים לרקיע שמים ויהי-ערב ויהי-בקר יום
 שני : 9 ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל-מקום
 אחד ותראה היבשה ויהי-כן : 10 ויקרא אלהים ליבשה ארץ
 ולמקנה המים קרא ימים וברא אלהים כפי-טוב : 11 ויאמר
 אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע ועץ פרי עשה פרי
 למינו אשר זרעו-בו על-הארץ ויהי-כן : 12 ותוצא הארץ
 דשא עשב מזריע זרע למינהו ועץ עשה-פרי אשר זרעו-בו
 למינהו וברא אלהים כפי-טוב : 13 ויהי-ערב ויהי-בקר יום
 שלישי : 14 ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים להבדיל
 בין היום ובין הלילה והיו לאתת ולמועדים ולגמים ושנים :

الترجمة ،

- ١- فى البدء خلق الله السموات والأرض.
- ٢- وكانت الأرض خربة وخالية والظلمة على وجه الغمر وروح الرب ترفرف على وجه المياه.
- ٣- وقال الله ليكن نور فكان نور.
- ٤- ورأى الله النور أنه حسن، وفصل الله بين النور وبين الظلام.
- ٥- ودعا الله النور نهارا ودعا الظلمة ليلا وكان مساء وكان صباح يوما واحدا.
- ٦- وقال الله ليكن جلد فى وسط المياه وليكن فاصلا بين مياه ومياه.
- ٧- وصنع الله الجلد وفصل بين المياه التى من تحت الجلد وبين المياه التى فوق الجلد وكان كذلك.
- ٨- ودعا الله الجلد سماء وكان مساء وكان صباح يوم ثان.
- ٩- وقال الله لتجتمع المياه تحت السماء إلى مكان واحد. ولتظهر اليابسة. وكان كذلك.
- ١٠- ودعا الله اليابسة أرضا. ومجتمع المياه دعاه بحارا. ورأى الله ذلك أنه حسن.
- ١١- وقال الله لتنبث الأرض عشبا وبقلا يبيزر بزرا وشجرا ذا ثمر يعمل (ينبت) ثمرا كجنسه بذره فيه على الأرض. وكان كذلك.
- ١٢- فأخرجت الأرض عشبا وبقلا يبيزر بزرا كجنسه وشجرا يحمل ثمرا وبيزره فيه كجنسه. ورأى الله ذلك أنه حسن.
- ١٣- وكان مساء وكان صباح يوما ثالثا.
- ١٤- وقال الله لتكن أنوار فى جلد السماء لتفصل بين النهار والليل. وتكون آيات وأوقات وأيام وسنين.

جمل للتدريب على الترجمة العربية والتحليل

- ١- الشمس فى السماء والحياة فى الأرض.
- ٢- نساء هذا الرجل جميلات.
- ٣- هذه المرأة أجمل النساء فى مدينتنا.
- ٤- كم تلميذاً فى مدرستك؟
- ٥- هؤلاء الرجال صالحون.
- ٦- أعطى الولد البنت كتاباً.
- ٧- هذا هو الرجل الذى جاء إلى الحديقة أمس.
- ٨- كان إبراهيم وسارة شيخين ولم يكن لهما ولد (ابن).
- ٩- راحيل وليثة كانتا أختين وهما بنتا لابان.
- ١٠- أحب يعقوب راحيل الصغيرة والجميلة.
- ١١- صعد موسى إلى جبل سيناء.
- ١٢- هاجم الجيش المصرى جنود العدو الإسرائيلى.
- ١٣- فى اليوم أربع وعشرين ساعة.
- ١٤- فى الشهر ثلاثين يوماً.
- ١٥- فى الأسبوع سبعة أيام.
- ١٦- فى السنة ١٢ شهراً.
- ١٧- فى السنة ٣٦٥ يوماً.
- ١٨- أنا طالب فى الصف الثانى.

- ١٩- فى فصلى خمسة وثلاثين طالباً.
- ٢٠- أكلت فى وجبة الصباح هذا اليوم بيضتان.
- ٢١- حرس الجندى معسكره.
- ٢٢- كتب الأديب مقدمة لكتابه الجديد.
- ٢٣- استطعت أن أذاكر الدرر الخامس.
- ٢٤- كتبت دروسى اليوم ثلاث مرات.
- ٢٥- قال لنا المدرس أن على تلاميذ الفصل أن يذاكروا دروسهم.
- ٢٦- سافرت هذا الأسبوع صديقتى الجميلة.
- ٢٧- ذهبت مع زملائى يوم الخميس الماضى إلى السينما.
- ٢٨- فى هذا المكتب ثمان عشرة موظفة وخمسة وعشرون موظفاً.
- ٢٩- فى كل يوم أقوم فى السابعة صباحاً وأذهب إلى العمل فى الساعة الثامنة.
- ٣٠- لم أنم أمس لأنى ذاكرت أكثر من ست ساعات.

ملاحق

!

הַשְּׁלֵמִים

בניין קל: 1. שֶׁמַּר

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
שָׁמַר	שָׁמַר	אֶשְׁמַר	שׁוֹמֵר	שָׁמַרְתִּי
שָׁמַר	שָׁמְרֵי	תִּשְׁמַר תִּשְׁמְרֵי	שׁוֹמְרֵי	שָׁמַרְתָּ שָׁמַרְתְּ
בְּשָׁמַר		יִשְׁמַר יִשְׁמְרוּ		שָׁמַר שָׁמְרָה
בְּשָׁמַר		נִשְׁמַר	שׁוֹמְרִים	שָׁמַרְנוּ
לְשָׁמַר	שָׁמְרוּ	תִּשְׁמְרוּ תִּשְׁמְרֶנָּה	שׁוֹמְרוֹת	שָׁמַרְתֶּם שָׁמַרְתֶּן
מִשְׁמַר	שָׁמְרֶנָּה	יִשְׁמְרוּ תִּשְׁמְרֶנָּה		שָׁמַרוּ

* דגש חזק אחרי מ' (מן) - 2. לָמַד

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
לָמַד	לָמַד	אֶלְמַד	לוֹמֵד	לָמַדְתִּי
לָמַד	לָמְדֵי	תִּלְמַד תִּלְמְדֵי	לוֹמְדֵי	לָמַדְתָּ לָמַדְתְּ
בְּלָמַד	לָמְדוּ	יִלְמַד יִלְמְדוּ		לָמַד לָמְדָה
בְּלָמַד	לָמְדָה	נִלְמַד	לוֹמְדִים	לָמַדְנוּ
לְלָמַד		תִּלְמְדוּ תִּלְמְדֶנָּה	לוֹמְדוֹת	לָמַדְתֶּם לָמַדְתֶּן
מִלְמַד		יִלְמְדוּ תִּלְמְדֶנָּה		לָמְדוּ

3. זקן

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
זקון		אזקון	זקן	זקנתי
זקו	זקו	תזקני	זקנה	זקנתי
זקו	זקני	תזקון		זקנה
זקו		זקון	זקנים	זקנו
זקו	זקנו	תזקנה	זקנות	זקנתם
מזקו	זקנה	תזקנה		זקנו

4. קטן

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
קטן	קטן	אקטן	קטן	קטנתי
קטן	קטני	תקטני	קטנה	קטנתי
קטן	קטנו	תקטון		קטנה
קטן	קטנה	קטן	קטנים	קטנו
לקטן		תקטנו	קטנות	קטנתם
מקטן		תקטנה		קטנו

5. פֶּרֶת

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
פְּרוֹת		אֶפְרֹת	פּוֹרֵת	פָּרַתִּי
פְּרוֹת	פְּרוֹת	תִּפְרֹתִי תִפְרֹת	פּוֹרֵתָת	פָּרַתָּ
	פְּרִיתִי	יִפְרֹת תִּפְרֹת		פָּרַתָּה
בְּפְרוֹת		נִפְרוֹת	פּוֹרֵתִים	פָּרַתְנוּ
כְּפְרוֹת	פְּרוֹתוֹ	תִּפְרֹתוֹ תִּפְרֹתָנָה	פּוֹרֵתוֹת	פָּרַתָּן
לְפְרוֹת	פְּרוֹתָנָה	יִפְרֹתוֹ תִּפְרֹתָנָה		פָּרַתוֹ
מִפְרוֹת				

בניין נפעל - 1. ק ש ר

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
נִקְשָׁר		אֶקְשֵׁר	נִקְשֵׁר	נִקְשַׁרְתִּי
תִּקְשֵׁר	הִקְשֵׁר	תִּקְשַׁרְתָּ תִקְשַׁרְתָּ	נִקְשַׁרְתָּ	נִקְשַׁרְתָּ
בְּתִקְשֵׁר	הִקְשֵׁרִי	יִקְשַׁרְתָּ תִקְשַׁרְתָּ		נִקְשַׁרְתָּה
כְּתִקְשֵׁר		נִקְשַׁרְתָּ	נִקְשַׁרְתִּים	נִקְשַׁרְתָּנוּ
לְתִקְשֵׁר	הִקְשֵׁרוֹ	תִּקְשַׁרְתָּו תִּקְשַׁרְתָּנָה	נִקְשַׁרְתָּו	נִקְשַׁרְתָּם
מִתִּקְשֵׁר	הִקְשַׁרְתָּנָה	יִקְשַׁרְתָּו תִּקְשַׁרְתָּנָה		נִקְשַׁרְתָּו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
נתמוך				
התמך	התמך	אתמך	נתמך	נתמכתי
	התמכי	תתמכי	נתמכת	נתמכת
בהתמך		יתמך		נתמך
בהתמך		נתמך	נתמכים	נתמכנו
להתמך	התמכו	תתמכנה	נתמכות	נתמכתם
מהתמך	התמכנה	יתמכו		נתמכו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
גמשול				
	המשל	אמשל	גמשל	גמשלתי
	המשלי	תמשלי	גמשלת	גמשלת
בגמשל		ימשל		גמשל
בהמשל		גמשל	גמשלים	גמשלנו
להמשל	המשלו	תמשלנה	גמשלות	גמשלתם
מהמשל	המשלנה	ימשלו		גמשלו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
גָּסַגַּר				
הִסְגֵּר	הִסְגֵּר	אֶסְגֵּר	גָּסַרְתִּי	גָּסַרְתִּי
	הִסְגֵּרִי	תִּסְגֵּרִי	גָּסַרְתָּ	גָּסַרְתָּ
בְּהִסְגֵּר		יִסְגֵּר	גָּסַרְתָּ	גָּסַרְתָּ
כְּהִסְגֵּר		תִּסְגֵּר	יִסְגֵּר	גָּסַרְתָּ
לְהִסְגֵּר	הִסְגֵּרוּ	נִסְגֵּר	נִסְגְּרִים	נִסְגְּרִינוּ
מֵהִסְגֵּר	הִסְגֵּרְנָה	תִּסְגֵּרְנָה	נִסְגְּרִיתָם	נִסְגְּרִיתָם
		יִסְגֵּרוּ	נִסְגְּרוּ	נִסְגְּרוּ

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
גָּסַבֹּל				
הִסְבֵּל	הִסְבֵּל	אֶסְבֵּל	גָּסַבְתִּי	גָּסַבְתִּי
	הִסְבֵּלִי	תִּסְבֵּלִי	גָּסַבְתָּ	גָּסַבְתָּ
בְּהִסְבֵּל	הִסְבֵּלִי	יִסְבֵּל	גָּסַבְתָּ	גָּסַבְתָּ
כְּהִסְבֵּל		תִּסְבֵּל	גָּסַבְתָּ	גָּסַבְתָּ
לְהִסְבֵּל	הִסְבֵּלוּ	נִסְבֵּלוּ	נִסְבְּלוּ	נִסְבְּלוּ
מֵהִסְבֵּל	הִסְבֵּלְנָה	תִּסְבֵּלְנָה	נִסְבְּלוּ	נִסְבְּלוּ
		יִסְבֵּלוּ	נִסְבְּלוּ	נִסְבְּלוּ

בניין פעל - 1. לקט

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
לקט	לקט	אלקט	מלקט	לקטתי
	לקטי	תלקט תלקטי	מלקטת	לקטת לקטתי
בלקט		ילקט תלקט		לקט לקטתי
בלקט		גלקט	מלקטים	לקטנו
ללקט	לקטו	תלקטו תלקטנה	מלקטות	לקטתם לקטתן
	לקטנה	ילקטו תלקטנה		לקטו

2. שחק

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
שחק	שחק	אשחק	משחק	שחקתי
	שחקי	תשחק תשחקי	משחקת	שחקת שחקתי
	בשחק	ישחק תשחק		שחק שחקתי
בשחק		גשחק	משחקים	שחקנו
לשחק	שחקו	תשחקו תשחקנה	משחקות	שחקתם שחקתן
משחק	שחקנה	ישחקו תשחקנה		שחקו

בניין פעל - ק ש ט

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
-	-	אֶרְשֶׁט	מְרַשֵּׁט	רָשַׁטְתִּי
רָשַׁטְתָּ		תִּרְשָׁט	מְרַשֵּׁטָה	רָשַׁטְתָּ
רָשַׁטְתָּ		יִרְשָׁט		רָשַׁטְתָּ
		יִרְשָׁטוּ	מְרַשֵּׁטִים	רָשַׁטְתֶּם
		יִרְשָׁטוּ	מְרַשֵּׁטוֹת	רָשַׁטְתֶּם
		יִרְשָׁטוּ		רָשַׁטְתֶּם

בניין הפעיל - 1. ש ל ס

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הִשְׁלַמְתָּ	הִשְׁלֵם	אֶשְׁלֵם	מְשַׁלֵּם	הִשְׁלַמְתִּי
הִשְׁלַמְתָּ	הִשְׁלִימִי	תִּשְׁלַמְנָה	מְשַׁלֵּמָה	הִשְׁלַמְתָּ
הִשְׁלַמְתָּ	הִשְׁלִימוּ	יִשְׁלַמוּ	מְשַׁלֵּמִים	הִשְׁלַמְתָּ
הִשְׁלַמְתָּ	הִשְׁלִימוּ	יִשְׁלַמוּ	מְשַׁלֵּמוֹת	הִשְׁלַמְתָּ
הִשְׁלַמְתָּ	הִשְׁלִימוּ	יִשְׁלַמוּ		הִשְׁלַמְתָּ
הִשְׁלַמְתָּ	הִשְׁלִימוּ	יִשְׁלַמוּ	!	הִשְׁלַמְתָּ

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הכתב		אכתִיב	מכתִיב	הכתבתי
הקתיב	הקתב	תקתיב	מקתיבה	הקתבתך
בִּהְקִיב	הקתיבי	יכתִיב		הקתיבך
כִּהְקִיב		גִּכְתִּיב	מקתיבים	הקתבנו
לְהִקְתִּיב	הקתיבו	תקתיבו	מקתיבות	הקתבתם
מִהִקְתִּיב	הקתבנה	יכתִיבו		הקתיבו

בניין הפעל - 1. ז מ ו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הזמן	-	אזמן	מזמן	הזמנתי
		תזמני	מזמנת	הזמנתך
		יזמן		הזמנך
		גזמן	מזמנים	הזמנו
		תזמנו	מזמנות	הזמנתם
		יזמנו		הזמנו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הגבֵל	-	אֶגְבֵּל	מֵגְבֵּל	הִגְבַּלְתִּי
		תִּגְבְּלִי	מִגְבַּלְת	הִגְבַּלְתָּ
		תִּגְבְּלִי	יִגְבֵּל	הִגְבַּלְתָּ
		יִגְבֵּל	מִגְבְּלִים	הִגְבַּלְנוּ
		תִּגְבְּלוּ	מִגְבַּלּוֹת	הִגְבַּלְתֶּם
		יִגְבְּלוּ		הִגְבַּלְתֶּן
				הִגְבַּלְתֶּם
				הִגְבַּלְתֶּן

בניין התפעל - 1. ק ש ט

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
התקשֵׁט	התקשֵׁט	אֶתְקַשֵּׁט	מֵתְקַשֵּׁט	הִתְקַשַּׁטְתִּי
בִּהִתְקַשֵּׁט	התקשֵׁטי	תִּתְקַשְּׁטִי	מִתְקַשֵּׁטת	הִתְקַשַּׁטְתָּ
כִּהִתְקַשֵּׁט	התקשֵׁטו	תִּתְקַשְּׁטוּ	יִתְקַשֵּׁט	הִתְקַשַּׁטְתֶּם
לִהִתְקַשֵּׁט	התקשֵׁטְנָה	נִתְקַשֵּׁט	מִתְקַשֵּׁטוֹת	הִתְקַשַּׁטְנוּ
מִהִתְקַשֵּׁט		תִּתְקַשְּׁטְנָה	מִתְקַשֵּׁטוֹת	הִתְקַשַּׁטְתֶּם
		יִתְקַשְּׁטוּ		הִתְקַשַּׁטְתֶּן
		תִּתְקַשְּׁטְנָה		הִתְקַשַּׁטְתֶּן

מקור	ציווי	עמיד	הווה	עבר
השתכר	השתכר	אשתכר	משתכר	השתכרתי
בהשתכר	השתכרי	תשתכרי	תשתכר	השתכרת
כהשתכר	השתכרו	תשתכרו	ישתכרו	השתכרה
להשתכר	השתכרנה	נשתכר	משתכרות	השתכרנו
מהשתכר		תשתכרנה	תשתכרו	השתכרתם
		תשתכרנה	ישתכרו	השתכרו

מקור	ציווי	עמיד	הווה	עבר
השתכר	השתכר	אשתכר	משתכר	השתכרתי
בהשתכר	השתכרי	תשתכרי	תשתכר	השתכרת
כהשתכר	השתכרו	תשתכרו	ישתכרו	השתכרה
להשתכר	השתכרנה	נשתכר	משתכרות	השתכרנו
מהשתכר		תשתכרנה	תשתכרו	השתכרתם
		תשתכרנה	ישתכרו	השתכרו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הקמתר	הקמתר	אקמתר	מקמתר	הקמתרתי
בהקמתר	הקמתרי	תקמתרי	מקמתרת	הקמתרת
כהקמתר	הקמתרו	תקמתר	מקמתרים	הקמתרה
להקמתר	הקמתרנה	נקמתר	מקמתרות	הקמתרנו
מהקמתר		תקמתרו		הקמתרתם
		תקמתרנה		הקמתרתן
		תקמתרנה		הקמתרו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הזדקר	הזדקר	אזדקר	מזדקר	הזדקרתי
בהזדקר	הזדקרי	תזדקרי	מזדקרת	הזדקרת
כהזדקו	הזדקרו	תזדקר	מזדקרים	הזדקרה
להזדקר	הזדקרנה	נזדקר	מזדקרות	הזדקרנו
מהזדקר		תזדקרו		הזדקרתם
		תזדקרנה		הזדקרתן
		תזדקרנה		הזדקרו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הצטלם	הצטלם	אצטלם	מצטלם	הצטלמתי
בהצטלם	הצטלמי	תצטלמי	מצטלמת	הצטלמתי
כהצטלם	הצטלמו	תצטלם	מצטלמים	הצטלמנו
להצטלם	הצטלמנה	נצטלם	מצטלמות	הצטלמנו
מהצטלם		תצטלמנה	תצטלמו	הצטלמתם
		תצטלמנה	יצטלמו	הצטלמו

7. דבק

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הדבק	הדבק	אדבק	מדבק	הדבקתי
בהדבק	הדבקי	תדבקי	מדבקת	הדבקתי
כהדבק	הדבקו	תדבק	מדבקים	הדבקנו
להדבק	הדבקנה	נדבק	מדבקות	הדבקנו
מהדבק		תדבקנה	תדבקו	הדבקתם
		תדבקנה	ידבקו	הדבקו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
התמם	התמם	אתמם	מתמם	התממתי
בדהתמם	התממי	תתממי	מתממת	התממת
כדהתמם	התממו	תתמם	מתממים	התממה
להתמם	התממנה	נתמם	מתממות	התממנו
מהתמם		תתממנה	תתממו	התממתן
	תתממנה		יתממו	התממו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הטנף	הטנף	אתנף	מתנף	הטנפתי
בדהטנף	הטנפי	תטנפי	מתנפת	הטנפת
כדהטנף	הטנפו	תטנף	מתנפים	הטנפה
להטנף	הטנפנה	נטנף	מתנפות	הטנפנו
מהטנף		תטנפנה	תטנפו	הטנפתן
		תטנפנה	יתנפו	הטנפו

פעלי פ"ג (פ' גרונית)

בניין קל - עצם

מקור א'	ציווי	עתיד א'	הווה	עבר
עצם	עצם	אֶעֱצֵם	עוֹצֵם	עֲצַמְתִּי
בְּעֵצִים	עֲצָמִי	תֵּעַצֵּם תֵּעַצְמִי	עוֹצֵמֶת	עֲצַמְתָּ עֲצַמְתִּי
כְּעֵצִים	עֲצָמוֹ	יֵעַצֵּם יֵעַצְמוֹ	עוֹצְמִים	עֵצָמָה
לְעֵצִים	עֲצַמְנָה	נֵעַצֵּם	עוֹצְמוֹת	עֲצַמְנוּ
מֵעֵצִים		תֵּעַצְמוּ תֵּעַצְמֶנּוּ		עֲצַמְתֶּם עֲצַמְתֶּן
		יֵעַצְמוּ		עֲצָמוּ
מקור ב'		עתיד ב'		
עצם		אֶעֱצֵם		
בְּעֵצִים		תֵּעַצֵּם תֵּעַצְמִי		
כְּעֵצִים		יֵעַצֵּם יֵעַצְמוֹ		
לְעֵצִים		נֵעַצֵּם		
מֵעֵצִים		תֵּעַצְמוּ תֵּעַצְמֶנּוּ		
		יֵעַצְמוּ תֵּעַצְמֶנּוּ		

בניין נפעל - הדר

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
	הִתְדַּרְךָ	אֶתְדַּרְךָ	גֹּהֲדָרְךָ	גִּהְדַּרְתִּי
גִּהְדוּךָ	הִתְדַּרְפִּי	תֵּתְדַּרְךָ תֵּתְדַרְפִּי	גֹּהֲדַפְתָּ	גִּהְדַּרְתָּ גִּהְדַּרְתִּי
בְּתִתְדַּרְךָ	הִתְדַּרְפוּ	יִתְדַּרְךָ יִתְדַרְפוּ	גֹּהֲדַפִּים	גִּהְדַּרְתֶּם גִּהְדַּרְתֶּן
כִּתְדַּרְךָ	הִתְדַּרְפְּנָה	נִתְדַּרְךָ	גֹּהֲדַרְפוֹת	גִּהְדַּרְפְּנוּ
לְתִתְדַּרְךָ		תֵּתְדַרְפוּ תֵּתְדַרְפְּנָה		גִּהְדַּרְפְּתֶם גִּהְדַּרְפְּתֶן
מִתְדַּרְךָ		יִתְדַרְפוּ יִתְדַרְפְּנָה		גִּהְדַּרְפוּ

בניין הפעיל - ע נ ש

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
העגש	העגש	אעגיש	מעגיש	העגשתי
	העגשי	תעגיש	מעגישה	העגשתי
כהעגיש	העגישו	תעגיש	מעגישים	העגישתי
כהעגיש	העגשנה	נעגיש	מעגישות	העגשנו
להעגיש		תעגישו		העגשתם
מהעגיש		יעגישו		העגישו

בניין הפעל - ע נ ש

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
העגש	-	אעגש	מעגש	העגשתי
		תעגשי	מעגשת	העגשתי
		יעגש		העגשתי
		נעגש	מעגשים	העגשנו
		תעגשו	מעגשות	העגשתם
		יעגשו		העגשו

פעלי ע"ג (ע' גרונית)

בניין קל - מאס

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
מאוס	מאס	אמאס	מואם	מאסתִי
מאס	מאסי	תמאס תמאסי	מואסת	מאסתָּ מאסתִי
במאס	מאסו	ימאס תמאס	מואסים	מאס מאסתָּ
כמאס	מאסנה	נמאס	מואסות	מאסנו
למאס		תמאסו תמאסנה		מאסתֶם מאסתֶן
ממאס		ימאסו תמאסנה		מאסו

בניין נפעל - שען

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
נשעון				
השען	השען	אשען	נשען	נשענתי
	השעני	תשען תשעני	נשענת	נשענתָּ נשענתִי
בהשען	השענו	ישען תשען	נשענים	נשען נשענה
כהשען	השענה	נשען	נשענות	נשענו
להשען		תשענו תשענה		נשענתֶם נשענתֶן
מהשען		ישענו תשענה		נשענו

בניין פעל - באר

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
	בְּאֵר	אֶבְאֵר	מְבַאֵר	בְּאֵרְתִּי
בְּאֵר	בְּאֵרִי	תְּבַאֵר תְּבַאֲרִי	מְבַאֲרֶת	בְּאֵרְתְּ בְּאֵרְתִּי
בְּבֹאֵר	בְּבֹאֲרוֹ	יְבַאֵר יְבַאֲרֶה	מְבַאֲרִים	בְּבֹאֲרֵה בְּבֹאֲרֵי
בְּבֹאֵר	בְּבֹאֲרֶנָּה	נְבַאֵר	מְבַאֲרוֹת	בְּבֹאֲרֵנוּ
לְבֹאֵר		תְּבַאֲרֶנָּה תְּבַאֲרוּ		בְּאֵרְתֶּם בְּאֵרְתֵּנוּ
מְבַאֵר		יְבַאֲרוּ יְבַאֲרֶנָּה		בְּבֹאֲרוֹ

בניין פעל - באר

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
בְּאוֹר	-	אֶבְאֵר	מְבַאֵר	בְּאֵרְתִּי
	-	תְּבַאֵר תְּבַאֲרִי	מְבַאֲרֶת	בְּאֵרְתְּ בְּאֵרְתִּי
	-	יְבַאֵר יְבַאֲרֶה	מְבַאֲרִים	בְּבֹאֲרֵה בְּבֹאֲרֵי
		נְבַאֵר	מְבַאֲרוֹת	בְּבֹאֲרֵנוּ
		תְּבַאֲרֶנָּה תְּבַאֲרוּ		בְּאֵרְתֶּם בְּאֵרְתֵּנוּ
!		יְבַאֲרוּ יְבַאֲרֶנָּה		בְּבֹאֲרוֹ

בניין הפעיל - כ ח ש

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הִכַּחַשׁ	הִכַּחֵשׁ	אֶכְחִישׁ	מְכַחֵשׁ	הִכַּחֲשִׁיתִי
	הִכַּחֲשִׁי	תִּכְחֹשׁ תִּכְחֹשִׁי	מְכַחֵשׁת (מְכַחֲשָׁה)	הִכַּחֲשִׁיתְּ הִכַּחֲשִׁיתְּ
בְּהִכַּחֵשׁ	הִכַּחֲשִׂי	יִכְחֹשׁ יִכְחֹשׁ	מְכַחֲשִׁים	הִכַּחֲשִׂיתִי הִכַּחֲשִׂיתִי
כְּהִכַּחֵשׁ	הִכַּחֲשִׁנָּה	יִכְחֹשׁ	מְכַחֲשִׁוֹת	הִכַּחֲשִׁנֹּו הִכַּחֲשִׁנֹּו
לְהִכַּחֵשׁ		תִּכְחֹשִׁי תִכְחֹשְׁנָה		הִכַּחֲשִׁתָּם הִכַּחֲשִׁתָּן
מִהִכַּחֵשׁ		יִכְחֹשִׁי תִכְחֹשְׁנָה		הִכַּחֲשִׁיתִי

בניין הפעל - ז ה ר

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
	-	אֶזְהַר	מְזַהֵר	הִזְהַרְתִּי
הִזְהַר	-	תִּזְהַר תִּזְהַרְי	מְזַהֵרַת	הִזְהַרְתְּ הִזְהַרְתְּ
	-	יִזְהַר יִזְהַר	מְזַהֵרִים	הִזְהַרְתִּי הִזְהַרְתִּי
		יִזְהַר	מְזַהֵרוֹת	הִזְהַרְנוּ הִזְהַרְנוּ
		תִּזְהַרְנָה תִזְהַרוּ		הִזְהַרְתָּם הִזְהַרְתָּן
		יִזְהַרוּ תִזְהַרְנָה		הִזְהַרְנוּ הִזְהַרְנוּ

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
התבאר	התבאר	אתבאר	מתבאר	התבארתי
	התבארי	יתבאר תתבארי	מתבארת	התבארתי התבארת
בהתבאר	התבארו	יתבאר תתבאר	מתבארים	התבאר התבארה
בהתבאר	התבארונה	נתבאר	מתבארות	התבארנו
להתבאר		תתבארו תתבארונה		התבארתם התבארתן
מהתבאר		יתבארו תתבארונה		התבארו

גזרת פ"י

נח' פ"י - בניין קל - י ס ד

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
יסוד	יסד	איסד	יוסד	יסדתי
יסד	יסדי	תיסד תיסדי	יוסדת	יסדת יסדת
ביסד	יסדו	תיסד ייסד	(יוסדה)	יסדה יסדה
ביסד	יסדנה	ניסד	יוסדים	יסדנו
ליסד		תיסדו תיסדנה	יוסדות	יסדתם יסדתן
מיסד		יתסדו תיסדנה		יסדו

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
יָשׁוּב	שָׁב	אֲשָׁב	יוֹשֵׁב	יִשְׁבְּתִי
שָׁבַת	שָׁבִי	תִּשָּׁב תִּשְׁבִּי	יוֹשְׁבַת	יִשְׁבְּתְּ יִשְׁבְּתְּ
בָּשַׁבְתָּ	שָׁבוּ	תִּשָּׁב יִשָּׁב	(יוֹשְׁבָה)	יִשָּׁב יִשְׁבָּה
בָּשַׁבְתָּ	שָׁבְנָה	נִשָּׁב	יוֹשְׁבִים	יִשְׁבְּנוּ
לָשַׁבְתָּ		תִּשָּׁבְנָה תִּשְׁבּוּ	יוֹשְׁבוֹת	יִשְׁבְּתֶם יִשְׁבְּתֶן
מִשָּׁבְתָּ		תִּשָּׁבְנָה יִשְׁבוּ		יִשְׁבוּ

בניין נפעל - י ס ד

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הִוָּסַד	הִוָּסַד	אִוָּסַד	נוֹסֵד	נוֹסְדָתִי
בְּהִוָּסַד	הִוָּסְדִי	תִּוָּסַד תִּוָּסְדִי	נוֹסְדַת	נוֹסְדַתְּ נוֹסְדַתְּ
כְּהִוָּסַד	הִוָּסְדוּ	תִּוָּסַד יִוָּסַד		נוֹסַד נוֹסְדָה
לְהִוָּסַד	הִוָּסְדֶנָּה	נִוָּסַד	נוֹסְדִים	נוֹסְדְּנוּ
מִהִוָּסַד		תִּוָּסְדוּ תִוָּסְדֶנָּה	נוֹסְדוֹת	נוֹסְדַתֶם נוֹסְדַתֶן
		יִוָּסְדוּ תִוָּסְדֶנָּה		נוֹסְדֶּן

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הוֹרֵד	הוֹרֵד	אוֹרִיד	מוֹרִיד	הוֹרַדְתִּי
הוֹרִיד	הוֹרִידִי	תוֹרִיד	מוֹרִידָה	הוֹרַדְתְּ
בְּהוֹרִיד	הוֹרִידוּ	תוֹרִיד	יורִיד	הוֹרִידָה
כְּהוֹרִיד	הוֹרַדְנָה	נוֹרִיד	מוֹרִידִים	הוֹרַדְנוּ
לְהוֹרִיד		תוֹרִידוּ	מוֹרִידוֹת	הוֹרַדְתֶּם
מִהוֹרִיד		יֹרִידוּ		הוֹרִידוּ

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הוֹרֵד	-	אוֹרֵד	מוֹרֵד	הוֹרַדְתִּי
		תוֹרֵד	מוֹרַדְת	הוֹרַדְתְּ
		יֹרֵד	מוֹרַדִים	הוֹרַדְתָּ
		נוֹרֵד	מוֹרַדוֹת	הוֹרַדְנוּ
		תוֹרַדוּ		הוֹרַדְתֶּם
		יֹרַדוּ		הוֹרַדוּ

הערה: בבניינים הכבדים הנטייה לפי השלמים: יִשָּׁב , יִשָּׁב , הִתְיַשָּׁב .

גזרת פ"נ

בניין קל - נפל

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
נפול	נפל	אפל	נופל	נפלתי
נפל	נפלי	תפל תפלי	נופלת	נפלת נפלת
נפול	נפול	תפל יפל	נופלים	נפלה נפלה
נפול	נפלו	נפל	נופלים	נפלו
נפול	נפלו	תפלו תפלו	נופלות	נפלתם נפלתם
נפול	נפלו	תפלו יפלו	נופלות	נפלו

בניין נפעל - נגף

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
נגוף				
הנגף	הנגף	אנגף	נגף	נגפתי
כהנגף	הנגפי	תנגפי תנגפי	נגפת	נגפת נגפת
כהנגף	הנגפו	תנגף ינגף	(נגפה)	נגפה נגפה
להנגף	הנגפנה	נגף	נגפים	נגפנו
מהנגף		תנגפנה תנגפו	נגפות	נגפתם נגפתם
		תנגפנה ינגפו		נגפו

בניין הפעיל - נ ז ק

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הזק	הזק	אזיק	מזיק	הזקתי
הזיק	הזיקי	תזיקי	מזיקה	הזקת
זהזיק	זהזיקו	תזיק	מזיקים	הזיקה
זהזיק	זהזיקנה	גזיק	מזיקים	הזקנו
להזיק		תזיקנה	מזיקות	הזקתם
מהזיק		תזיקנה		הזיקו

בניין הפעל - נ ז ק

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הזק		אזק	מזק	הזקתי
		תזקי	מזקת	הזקת
		תזק	מזקה	הזק
		גזק	מזקים	הזקנו
		תזקנה	מזקות	הזקתם
		תזקנה		הזקו

גזרת פי"צ

בניין הפעיל - י צ ג

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הצג	הצג	אציג	מצג	הצגתי
הציג	הציגי	תציג תציגי	מצגה	הצגת הצגת
בהציג		תציג		הציגה
בהציג	הציגו	נציג	מצגים	הצגנו
להציג	הצגנה	תצגנה תציגו	מצגות	הצגתם הצגתן
מהציג		תצגנה יציגו		הציגו

בניין הפעל - י צ ג

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הצג	-	אצג	מצג	הצגתי
		תצגי תצג	מצגת	הצגת הצגת
		תצג		הצגה
		נצג	מצגים	הצגנו
		תצגו תצגנה	מצגות	הצגתם הצגתן
		תצגנה יצגו		הצגו

גזרת ע"ו, ע"י

בניין קל - קוים

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
קוים	קוים	אָקוים	קָם	קָמְתִי
קוים	קוּמִי	תָקוּמִי	קָמָה	קָמַתְּ
בָקוים	קוּמוּ	תָקוּמוּ	קָמִים	קָמְתֶם
בָקוים	קָמְנָה	בָקוים	קָמוֹת	קָמְנוּ
לָקוים		תָקוּמְנָה		קָמְתֶן
מָקוים		יָקוּמוּ		קָמוּ

בניין ע"י - * שוים *

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
שוים	שוים	אָשוים	שָם	שָמְתִי
שוים	שׁוּמִי	תָשׁוּמִי	שָמָה	שָמַתְּ
בָשוים	שׁוּמוּ	תָשׁוּמוּ	שָמִים	שָמְתֶם
בָשוים	שָמְנָה	בָשוים	שָמוֹת	שָמְנוּ
לָשוים		תָשׁוּמְנָה		שָמְתֶן
מָשוים		יָשׁוּמוּ		שָמוּ

* פעלי ע"י נבדלים מע"ו רק בבניית קל, עתיד, ציווי ומקור

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הסוג	הסוג	אָסוּג	נְסוּג	נְסוּגוֹתִי
בְּהֶסוּג	הֶסוּגִי	תְּסוּגִי	נְסוּגָה	נְסוּגוֹתְךָ
פְּהֶסוּג	הֶסוּגוֹ	תְּסוּג	נְסוּגִים	נְסוּגוֹתָי
לְהֶסוּג	הִסְגָּה	נְסוּג	נְסוּגוֹת	נְסוּגוֹנִי
מִהֶסוּג		תְּסוּגוּ		נְסוּגוֹתֵם
		תְּסוּגְנָה		נְסוּגוֹתֵיכֶם
		תְּסוּגְנָה		נְסוּגוֹ

בניין פעל - ק ו ם

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
קוּמֵם	קוּמֵם	אָקוּמֵם	מְקוּמֵם	קוּמְמָתִי *
בְּקוּמֵם	קוּמְמִי	תְּקוּמְמִי	מְקוּמְמָת	קוּמְמָתְךָ
פְּקוּמֵם	קוּמְמוֹ	תְּקוּמֵם	מְקוּמְמִים	קוּמְמָה
לְקוּמֵם	קוּמְמָנָה	נְקוּמֵם	מְקוּמְמוֹת	קוּמְמָנוּ
מְקוּמֵם		תְּקוּמְמָנָה		קוּמְמָתֵם
		תְּקוּמְמוֹ		קוּמְמָתֵיכֶם
		תְּקוּמְמָנָה		קוּמְמוֹ

*הע': 1. אפשר על דרך השלמים: קימתי וכו'.
2. לעתים משתמרת הו' : כִּנְגְמִי וכו'.

בניין פעל - קום

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
קומום	-	אָקומם	מָקומם	קוממתי
		תָקומם תָקוממי	מָקוממת	קוממת קוממת
		יָקומם תָקומם	מָקוממים	קוממה קוממה
		נָקומם	מָקוממות	קוממנו
		תָקוממו תָקוממנה		קוממתן קוממתן
		יָקוממו תָקוממנה		קוממו

לעתים משתמרת הו' : בְּוַתִּי וכו'

בניין הפעיל - קום

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר	עבר
הקם	הקם	אָקים	מָקים	הָקִימתי	הָקִימתי
הקים	הָקִימי	תָקים תָקימי	מָקימה	הָקִימותי הָקִימות	הָקִימתי הָקִימת
בְהַקִים	הָקִימו	יָקים תָקים	מָקִימים	הָקִימה הָקים	הָקים הָקימה
בְהַקִים	הָקִימנה	נָקים	מָקִימות	הָקִימונו	הָקִימונו
לְהַקִים		תָקימו תָקִימנה		הָקִימותם הָקִימותן	הָקִימתם הָקִימתן
מְהַקִים		יָקימו תָקִימנה		הָקִימו	הָקִימו

בניין הפעל - קו ם

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הוּקַם	-	אֹקַם	מוֹקַם	הוֹקַמְתִּי
		תֹּקַם תּוֹקְמִי	מוֹקַמְתָּ	הוֹקַמְתָּ הוֹקַמְתָּ
		יֹקַם יוֹקְמִים	מוֹקַמִּים	הוֹקַמְתֶּם הוֹקַמְתֶּם
		נֹקַם נוֹקְמוֹת	מוֹקַמוֹת	הוֹקַמְנוּ הוֹקַמְנוּ
		תֹּקְמֶנָּה תּוֹקְמוּ		הוֹקַמְתֶּן הוֹקַמְתֶּן
		יֹקְמוּ יוֹקְמוּ		הוֹקַמוּ הוֹקַמוּ

בניין התפעל - קו ם

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
הִתְקוּמָם	הִתְקוּמָם	אֶתְקוּמָם	מִתְקוּמָם	הִתְקוּמַמְתִּי
כִּהִתְקוּמָם	הִתְקוּמְמִי	תִּתְקוּמְמִי תִתְקוּמְמִי	מִתְקוּמְמַת	הִתְקוּמְמַתָּ הִתְקוּמְמַתָּ
כִּהִתְקוּמָם	הִתְקוּמָמוּ	יִתְקוּמָם יִתְקוּמָם	מִתְקוּמָמִים	הִתְקוּמָמְתֶּם הִתְקוּמָמְתֶּם
לִהִתְקוּמָם	הִתְקוּמְמֶנָּה	נִתְקוּמָם	מִתְקוּמָמוֹת	הִתְקוּמָמוֹת הִתְקוּמָמוֹת
מִהִתְקוּמָם		תִּתְקוּמָמוּ תִתְקוּמָמוּ		הִתְקוּמָמוֹת הִתְקוּמָמוֹת
		יִתְקוּמָמוּ יִתְקוּמָמוּ		הִתְקוּמָמוּ הִתְקוּמָמוּ

הע' : 1. אפשר על דרך השלמים: התקימתי וכו'.
2. לעתים משתמרת הו': התכונתי וכו'.

גזרת הכפולים

בניין קל: 1. ח ג ג

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
נבוג	נב	נבג	נבג	נבגתי
נב	נבי	נבגי	נבגת	נבגת
נבג	נבו	נבג	נבגים	נבגתי
נבג	נבגה	נבג	נבגות	נבגתי
נבג	נבגה	נבגה	נבגה	נבגתי
נבג	נבגה	נבגה	נבגה	נבגתי

בניין קל: 2. ק ל ל

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
קלול	קל	קלל	קלל	קללתי
קל	קלי	קללי	קללה	קללתי
קלל	קלו	קלל	קללים	קללתי
קלל	קללה	קלל	קללות	קללתי
קלל	קללה	קללה	קללה	קללתי
קלל	קללה	קללה	קללה	קללתי

בניין נפעל: ס ב ב

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
נָסוּב	הִסָּב	אָסָב	נָסָב	נָסַבְתִּי
הִסָּב	הִסָּבִי	תִּסָּבִי	נִסָּבָה	נָסַבְתְּ נָסַבְתְּ
בְּהִסָּב	הִסָּבוּ	תִּסָּבּוּ	נִסָּבִים	נָסַבְתֶּם נָסַבְתֶּם
כְּהִסָּב	הִסָּבְנָה	נִסָּב	נִסָּבוֹת	נָסַבְתִּי נָסַבְתִּי
לְהִסָּב		תִּסָּבְנָה		נָסַבְתְּ נָסַבְתְּ
מִהִסָּב		תִּסָּבְנָה		נָסַבְתֶּם נָסַבְתֶּם

בניין פעל: ס ב ב

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
סוֹבָב	סוֹבֵב	אָסוֹבֵב	מְסוֹבֵב	סוֹבַבְתִּי
בְּסוֹבָב	סוֹבְבִי	תִּסוֹבְבִי	מְסוֹבֵבָת	סוֹבַבְתְּ סוֹבַבְתְּ
כְּסוֹבָב	סוֹבְבוּ	יִסוֹבְבוּ	מְסוֹבְבִים	סוֹבַבְתֶּם סוֹבַבְתֶּם
לְסוֹבָב	סוֹבְבְנָה	נִסוֹבֵב	מְסוֹבְבוֹת	סוֹבַבְתִּי סוֹבַבְתִּי
מְסוֹבָב		תִּסוֹבְבוּ		סוֹבַבְתְּ סוֹבַבְתְּ
		יִסוֹבְבוּ		סוֹבַבְתֶּם סוֹבַבְתֶּם

בניין פעל : ס ב ב

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
סובב	-	אָסוב	מְסוב	סובבתי
		תְּסוב תְּסובי	מְסובת	סובבת סובבת
		יְסוב יְסובי	מְסובים	סובב סובב
		נְסוב	מְסובות	סובבנו
		תְּסובו תְּסובנה		סובבתם סובבתן
		יְסובו יְסובנה		סובבו

בניין הפעיל : ס ב ב

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר	עבר
הסב	הסב	אָסב	מְסב	הסבתי	הסבותי
בְּהסב	הסבי	תְּסבי תְּסבי	מְסבה	הסבת הסבת	הסבות הסבות
	הסבו	יְסב יְסבי		הסבה	הסב הסבה
כְּהסב	הסבנה	נְסב	מְסבים	הסבנו	הסבנו
לְהסב	תְּסבנה	תְּסבו	מְסבות	הסבתן	הסבותם הסבותן
מִהסב		יְסבו יְסבנה		הסבו	הסבו

בניין הפעל: ס ב ב

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר	עבר
הוסב	-	אוסב	מוסב	הוסבתי	הוסבותי
		תוסב תוסבי	מוסבה	הוסבת הוסבת	הוסבות הוסבות
		תוסב תוסב		הוסב הוסבה	הוסב הוסבה
		נוסב	מוסבים	הוסבנו	הוסבנו
		תוסבו תוסבנה	מוסבות	הוסבתם הוסבתן	הוסבותם הוסבותן
		תוסבו תוסבנה		הוסבו	הוסבו

בניין התפעל: ס ב ב

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר	עבר
הסתובב	הסתובב	אסתובב	מסתובב	הסתובבתי	
בהסתובב	הסתובבי	תסתובב תסתובבי	מסתובבת	הסתובבת הסתובבת	
כהסתובב	הסתובבו	יסתובב תסתובב	מסתובבים	הסתובבה	
להסתובב	הסתובבנה	נסתובב	מסתובבות	הסתובבנו	
מהסתובב		תסתובבו תסתובבנה		הסתובבתם הסתובבתן	
		יסתובבו תסתובבנה		הסתובבו	

גזרת נחי ל"א

בניין קל : מ צ א

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
מצא	מצא	אמצא	מוצא	מצאתי
מצא	מצאי	תמצאי	מוצאת	מצאתך מצאתם
במצא	מצאו	תמצא	ימצא	מצאה
במצא	מצאנה	נמצא	מוצאים	מצאנו
למצא		תמצאנה	מוצאות	מצאתם מצאתן
ממצא		תמצאנה	ימצאו	מצאו

בניין נפעל : מ צ א

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
נמצוא				
המצא	המצא	אמצא	נמצא	נמצאתי
בהמצא	המצאי	תמצאי	נמצאת	נמצאתך נמצאתם
כהמצא	המצאו	תמצא	ימצא	נמצאה
להמצא	המצאנה	נמצא	נמצאים	נמצאנו
מהמצא		תמצאנה	נמצאות	נמצאתם נמצאתן
		תמצאנה	ימצאו	נמצאו

בניין פעל : ו ד א

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
וְדָא	וְדָא	אֲוֹדָא	מְוֹדָא	וְדָאִיתִי
וְדָא	וְדָאִי	תְּוֹדָאִי תְּוֹדָא	מְוֹדָאִת	וְדָאִתְּ וְדָאִת
כְּוֹדָא		וְיֹדָא תְּוֹדָא	(מְוֹדָאָה)	וְדָא וְדָאָה
כְּוֹדָא	וְדָאוּ	גְּוֹדָא	מְוֹדָאִים	וְדָאֵנוּ
לְוֹדָא	וְדָאָנָה	תְּוֹדָאָנָה תְּוֹדָאוּ	מְוֹדָאוֹת	וְדָאִתְּם וְדָאִתְּן
מְוֹדָא		וְיֹדָאוּ תְּוֹדָאָנָה		וְדָאוּ

בניין פעל : ו ד א

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
וְדָוָא	-	אֲוֹדָא	מְוֹדָא	וְדָוָאִיתִי
		תְּוֹדָאִי תְּוֹדָא	מְוֹדָאִת	וְדָוָאִתְּ וְדָוָאִת
		וְיֹדָא תְּוֹדָא	(מְוֹדָאָה)	וְדָוָא וְדָוָאָה
		גְּוֹדָא	מְוֹדָאִים	וְדָוָאֵנוּ
		תְּוֹדָאוּ תְּוֹדָאָנָה	מְוֹדָאוֹת	וְדָוָאִתְּם וְדָוָאִתְּן
		וְיֹדָאוּ תְּוֹדָאָנָה		וְדָוָאוּ

בניין הפעיל : מ צ א

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
המציא	המציא	אמציא	ממציא	המציאתי
המציא	המציאי	תמציאי	ממציאה	המציאתך
המציא	המציאו	תמציאו	ממציא	המציאתם
המציא	המציאנה	נמציא	ממציאים	המציאתנו
המציא		תמציאנה	ממציאות	המציאתן
המציא		תמציאנה	ימציאו	המציאו

בניין הפעל : מ צ א

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
המציא	-	אמציא	ממציא	המציאתי
		תמציאי	ממציאת	המציאתך
		תמציאו	ממציא	המציאתם
		נמציא	ממציאים	המציאתנו
		תמציאנה	ממציאות	המציאתן
		תמציאנה	ימציאו	המציאו

בניין התפעל : מצא

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר
התמצא	התמצא	אתמצא	מתמצא	התמצאתי
בהתמצא	התמצאי	תתמצא	מתמצאת	התמצאת
כהתמצא	התמצאו	יתמצא		התמצאה
להתמצא	התמצאנה	נתמצא	מתמצאים	התמצאנו
מהתמצא		תתמצאו	מתמצאות	התמצאתם
		יתמצאו		התמצאו

המרובעי : שכלל

מקור	ציווי	עתיד	הווה	עבר	
שכלל	שכלל	ישכלל	משכלל	שכלל	פעל
לשכלל	שכללנה	תשכללנה	משכללות	שכללתן	
שכלול	-	ישכלל	משכלל	שכלל	פעל
-	-	תשכללנה	משכללות	שכללתן	
להשתכלל	השתכללנה	תשתכללנה	משתכללות	השתכללתן	התפעל

רשימות שמות-עצם בעלי-רביי חורג

א. שמות זכריים בעלי-רביי —ות

בשעור כ"ה נאמר, שיש בלשון העברית למעלה מ-200 שמות ממין זכר, שריבויים — ות שלא-כדין. אמנם אין בידינו הספר לחריגת זאת מן הכלל. אבל רובם של שמות חורגים אלה ניתנים להיקרר לפי כללים מסוימים (אם-כ"י לא-מדויקים ביותר), שהם:

1) רוב-השמות יחיד-הקרה ב"ו (עור, עוף). 2) רבים מן השמות בסיוס-זן או -ין (ארון, שלחן). 3) רוב-השמות בעלי-תחילית מ' (לא-שורשית). כגון: קאר, פקנת, מפתח. 4) רוב-השמות במשקלים: ס עול (לקוח), פועל (אוצר). 5) רבים מן השמות בסיוס -ח (שדה, פרהה), אבל גם שמות במשקלים אחרים:

השגח: 1) שמות, שיש להם לצד הריבוי החורג —ות גם הריבוי החוקי —ים צויינו ברשימתנו בסיוסן • (פוכב). 2) ברשימה הוכללו מספר-שמות גם ממין זקקה (חסרי הסופיות -ה, או ת') וצויינו באות נ' וכן כמה שמות קטלי-סין (זכר ונקבה = וי"ג). 3) שמות נדירים, שאינם שכיחים ביותר בשימוש-הלשון, לא הוכנסו ברשימתינו.

		א	
גורל / גורלות	אריה / אריות	אב / אבות	
גיא / גיאיות (גאיות)	ארמון / ארמונות	אנן / אננות	
גי / גיאות	ארץ נ / ארצות	אוב / אובות	
גיס / גיסות	אשכול / אשכולות	אולם / אולמות	
גליון / גליונות	אתון נ / אתונות	אוצר / אוצרות	
גנן נ / גננות		אר / ארות •	
	ב	אילן / אילנות •	
	באר נ / בארות	אם נ / אמהות	
	בקן / בקנות	(גם: אמות)	
ד	בנין / בניונות	אסון / אסונות	
דבר / דברות	בשחין / בשחונות	אצבע נ / אצבעות	
דור / דורות •		ארון / ארונות	
דיו הי"ג / דיואות	ג	ארח / ארחות	
דמיון / דמיונות	גבול / גבולות •	ארי / אריות	
דסן / דסנות •	גג / גגות		
דרבון (דרבון) /	גדר נ / גדרות •		
דרבנות			

ה	השבון / השבונה	מ
הזק / הזקות	השד / השדות	קאור / קאורות
היכל / היכלות •	השש / הששות	קארע / קארעות
הפט / הפטות		קבוא / קבואות
		קנדן / קנדנות
ו	יגון / יגונות	קנדן / קנדנות
וילון / וילונות	יובל / יובלות •	קנדן / קנדנות
(גם: וילאות)	יין / יינות •	מולד / מולדות
ולד / ולדות	יסוד / יסודות	מוסד / מוסדות
ז	יצר / יצרות •	מוכד / מוכדות
זוג / זוגות	ינק (נק) / ינקות	מוטר / מותרות
זקיון / זקינות	ימד (ומ) / ימדות	סנבס / סנבסות
זקרון / זקרונות	יתרון / יתרונות	קזון / קזונות
זנב / זנבות		סזל / סזלות
זרע / זרעות	כ	סזלג / סזלגות •
	כוס / כוסות	כס / כסות
ח	כס / כסות (כוחות)	קחזו / קחזות
חוב / חובות	כקר / כקריות	קחול / קחולות
חול / חולות	כלונס / כלונסאות	קחנה / קחנות
חוז / חוזות	כנור / כנורות	קחנה / קחנות
חוקם / חוקמות	כסא / כסאות	כסה / כסות
חנה / חנות	כרוז / כרוזות	כסבע / כסבעות
חזון / חזונות	כשרון / כשרונות	כקר / כקריות
חזיון / חזיונות •		כים / כימות •
חיל / חילות	ל	כקסה / כקסאות •
חלום / חלומות	לב / לבות	כקרה / כקריות
חלון / חלונות	לכב / לכבות	קמזן / קמזנות
חסכון / חסכונות	ליח / ליחות	קסדרון / קסדרונות •
חסרון / חסרונות	ליל / לילות	קסנה / קסנות
חצר / חצרות •	לקוס / לקוסות	קסע / קסעות
חרב / חרבות	לקוס / לקוסות	קסרק / קסרקות •
חרפו / חרפנות		קסזן / קסזנות •

• עֲשָׂרוֹת / עֲשָׂרִים
 עֲשָׂתוֹנֹת / עֲשָׂתָיוֹן
 עֲחִידֹת / עֲחִיד

נֶעְחָוֹת / נֶעְחָוֹן
 נֵרוֹת / נֵר

• מִעֲנֹלוֹת / מִעֲנֹל
 • מִעֲקֵדוֹת / מִעֲקֵד
 מִעֲקֵהוֹת / מִעֲקֵה
 מִעֲשָׂרוֹת / מִעֲשָׂר

ס

ס

• סְדִינֹת / סְדִינִין
 סֵה סִיּוֹת (סִיּוֹת)
 • סִנְקָאוֹת / סִנְקָא
 • סִנְמוֹנֹת / סִנְמוֹן
 סִסִּים / סִיס
 סִמוֹסוֹת / סִמוֹס
 סִעוֹסוֹת / סִעוֹס
 סִקְדוֹנֹת / סִקְדוֹן
 סִרוֹת / סִר

סְכָלוֹת / סְכָל
 • סִנְגִּנֹת / סִנְגִּין
 סוֹדוֹת / סוֹד
 סוֹפּוֹת / סוֹף
 סִילוֹנֹת / סִילוֹן
 סִלְמוֹת / סִלְמ
 סִסְקוֹת / סִסְק

מִסְתַּחֲחוֹת / מִסְתַּחֲח
 מִצְדוֹת / מִצְד
 • מִצְחוֹת / מִצְח
 מִקְוֹהוֹת / מִקְוֹה

(גם: מִקְוֹאוֹת)

מִקְמוֹסוֹת / מִקְמוֹס
 מִקְרוֹרוֹת / מִקְרוֹר
 מִקְלָלוֹת / מִקְלָל
 מִקְצוּעוֹת / מִקְצוּעַ

ע

עֲבוֹת / (וייני)

צִנְאוֹת / צִנְא
 • צִנְאוֹרוֹת / צִנְאוֹר
 צוֹמוֹת / צוֹם
 • צִלְעוֹת / צִלְעַן
 • צִנּוֹרוֹת / צִנּוֹר
 צִרּוֹרוֹת / צִרּוֹר

• עֲבוֹתוֹת / עֲבוֹת
 עוֹנוֹת / עוֹן
 • עוֹלְמוֹת / עוֹלָם
 עוֹפּוֹת / עוֹף
 עוֹרוֹת / עוֹר
 • עֲזוֹבוֹת / עֲזוֹבוֹן
 עֲלִבוֹנֹת / עֲלִבוֹן
 עֲקֵרוֹת / עֲקֵר

מִרְאָהוֹת / מִרְאָה
 מִרְחִיצוֹת / מִרְחִיצַת
 מִשְׁאוֹת / מִשְׁא
 • מִשְׁיּוֹת / מִשְׁי
 • מִשְׁכְּנוֹת / מִשְׁכָּן
 מִשְׁקֵרוֹת / מִשְׁקֵר
 • מִשְׁקָאוֹת / מִשְׁקָא
 • מִשְׁקָלוֹת / מִשְׁקָל
 • מִשְׁתָּאוֹת / מִשְׁתָּא

ק

• קְבִירוֹת / קְבִיר
 קוֹלוֹת / קוֹל
 • קִיסוֹנֹת / קִיסוֹן
 קִירוֹת / קִיר
 קִיתוֹנֹת / קִיתוֹן
 קִלְסִיּוֹת / קִלְסִי
 קִנְסוֹת / קִנְס
 קִרוֹת / קִר

• קְפִירוֹנֹת / קְפִירוֹן
 קִעְבוֹנֹת / קִעְבוֹן
 • קִעְצְמוֹת / קִעְצֵם
 • קִעְקְבוֹת / קִעְקֵב
 קִקְרוֹנֹת / קִקְרוֹן
 קִקְבוֹנֹת / קִקְבוֹן
 • קִרודוֹת / קִרוד
 • קִרְשׁוֹת / קִרְשׁ
 • קִרְשׁוֹת / קִרְשׁ
 • קִרְשׁוֹת / קִרְשׁ

נ

נִאֲדוֹת / נִאֲד
 נִגְהוֹת / נִגְה
 • נִקְרוֹת / נִקְר
 נִיְצוּצוֹת / נִיְצוּץ
 נִיְרוֹת / נִיר
 נִקְיוֹנֹת / נִקְיוֹן
 נִקְסִיּוֹנֹת / נִקְסִיּוֹן
 נִקְשׁוֹת / נִקְשׁ

• שלומות / שלום	רוס וויג / רוחות	קרב / קרבות
שלחנות / שלחן	רחוב / רחובות	קרנן / קרננות
שלטונות / שלטון	ריב / ריבות	קרלם / קרלמות •
שמות / שם	ריס / ריחות	קרונ / קרונות
שקשות / שקש וויג	רציון / רציונות	קרנן / קרנות
שנצות / שנץ	רתוק / רתוקות	(גם: קרניט)
שערות / שער	ש	קרצע וויג / קרקעות
שקיונות / שקיון	שבוע / שבועות	קסיפ / קסיעות •
ששונות / ששון	שנה / שנות	קסרקסיון /
שתות / שת	שוכר / שוכרות •	קסרקסאות •
ת	שוקר / שוקרות	קרקס / קרקסאות •
• מאקראון / מאקראות	שניון / שניונות	קלי / קליות •
תהום וויג / תהומות	שנעון / שנעונות	ר
תוף / תוכות	שסמון / שסמנות	רב / רבות
• תינוק / תינוקות •	שקר / שקרות	רבוא / (רבוא)
• סאנוג / סאנוגות •	(אבל: שקרי-)	נ רבואות

3. שמות נקבויים בעל-ריבוי (לפי סדר הא"ב)

מספרם של השמות הנקביים, שריבויים — יים אינו מרובה ביותר (בערך 50). על-הרוב הם שמות צפתיים. צפתיים ושיחיים וכן של בעלי-חיים קטנים. אבל גם שמות מסויגים אחרים. למספר שמות יש ריבוי קטן (— יים וגם —ות). ברשימתנו צוינו שמות אלה בסימן •.

• איקה / איקים •	אשישה / אשישים •
אלה (= עז) /	אשרה / אשרים •
אליים •	בסנה / בסנים
אלמה / אלמים •	ביצה / ביצים
אסונה / אסונים	גטלת / גטלים
אשה / נשים •	דבלה / דבלים

צו נ / צוים	דבורה / דבורים
צלגש נ / צלגשים	דלעת / דלועים
צנינה / צנינים	דקנות / דקנות *
צפתה / צפתים	דת (= חוק) / דתים
צת נ / צתים	דמורה / דמורים *
צרעה / צרעים	חטה / חטים
(גם: צרעיות)	חנית / חניתים *
קינה / קינים *	חשקה / חשכים *
קשקשת / קשקשים *	יונה / יונים *
קננה / קננים *	קטחה / קטחים
קבכה / קבכים *	קנה / קנים
שבלת / שבילים	קסמת / קסמים
שקה (= עז) / שקים	לכנה / לכנים
שנה / שנים *	סלה / סלים *
שעועית / שעועים	נסלה / נסלים
שעורה / שעורים	קצה / קצים *
שקטה / שקטים	צדקה (= עז) / צדקה
תאנה / תאנים	צרכים *
תולעה / תולעים	צת נ / צתים *
תולעת / תולעים	

ג שמות כפול-רי בוי וקפול-הו ראה

אות (= פלא) ו / אותות	אות (שפותבים) נ / אותיות
בת (= מידת) ו / בתים	בת (להורים) / בנות
גליל (= חבל ארץ) / גלילות	גליל (= עמוד) / גלילים
גד (= חלק) / גדות	גד (= איבר) / גדים
יונק (= ענף רך) / יונקות	יונק (= תינוק) / יונקים
כף (= כלי) / כפות	כף (= של היד) / כפיים
כנף (של בגד) / כנפות	כנף (לעוף) / כנפים
סיר (= קדרה) / סירות	סיר (קוף) / סירים

ע'ן (איבר)	! עינים
ע'ן (= מ'ק'ן) ז	/ ע'נות
ע'ן ק (אדם)	/ ע'נקים
ע'ן ק (= תכשיט)	/ ע'נקות
פ'עם (= רגל החי)	/ פ'עמים
פ'עם (= רגל של רהיט)	/ פ'עמות
ק'רן (של בהמה)	/ ק'רנים
ק'רן (= פינה אוצר)	/ ק'רנות
ר'ץ פ'ה (בחדר)	/ ר'ץפ'ות
ר'ץ פ'ה (= גחלת)	/ ר'ץפ'ים
ש'פ'ה (בפה)	/ ש'פ'ס'ים : ש'פ'ת'ות
ש'פ'ה (= לשון)	/ ש'פ'ות

<u>ש"פ</u>	<u>ציווי</u>	<u>עתיד</u>	<u>בינוני</u>	<u>עבר</u>	<u>שרש</u>
	אתה	אני-אתה	יחיד-יחידה	הוא-היא	
					בנין פעל:
לאהב	אהב	אהב-תאהב	אוהב-אוהבת	אהב-אהבה	א.ה.ב.
לאכל	אכל	אכל-תאכל	אוכל-אוכלת	אכל-אכלה	א.כ.ל.
לוסר	אסר	אסר-תאסר	אוסר-אוסרת	אסר-אסרה	א.ס.ר.
לכוא	בוא	אבוא-תבוא	בא-באה	בא-באה	ב.ר.א.
לבנות	בנה	אבנה-תבנה	בונה-בונה	בנה-בנתה	ב.נ.ה.
לגהר	גהר	אגהר-תגהר	גהר-גרה	גהר-גרה	ג.ו.ר.
לגסר	גסר	אגסר-תגסר	גוסר-גוסרת	גסר-גסרה	ג.ס.ר.
להיות	היה	אהיה-תהיה		היה-היתה	ה.י.ה.
ללקח	לך	אלך-תלך	הולך-הולכת	הלך-הלכה	ה.ל.כ.
לשזר	חזר	אחזר-תחזר	חוזר-חוזרת	חזר-חזרה	ח.ז.ר.
לדעת	דע	אדע-תדע	יודע-יודעת	ידע-יודעה	י.ד.ע.
לצאח	צא	אצא-תצא	יוצא-יוצאת	יצא-יצאה	י.צ.א.
לשבת	שב	אשב-תשב	יושב-יושבת	ישב-ישבה	י.ש.ב.
לישן	ישן	אישן-תישן	ישן-ישנה	ישן-ישנה	י.ש.נ.
לכבש	כבש	אכבש-תכבש	כובש-כובשת	כבש-כבשה	כ.ב.ש.
לכתב	כתב	אכתב-תכתב	כותב-כותבת	כתב-כתבה	כ.ח.ב.
ללון	להן	אלון-תלון	לן-לנה	לן-לנה	ל.ר.נ.
ללחם	לחם	אלחם-תלחם	לוחם-לוחמת	לחם-לחמה	ל.ח.ס.
ללמד	למד	אלמד-תלמד	לומד-לומדת	למד-למדה	ל.מ.ד.
לסלק	סלק	אסלק-תסלק	סולק-סולקת	סלק-סלקה	ס.ל.כ.

לְמַצָּא	מַצָּא	אֲמַצָּא-תַּמַּצָּא	מוֹצֵא-מוֹצֵאת	מַצָּא-מַצָּאה	מ.צ.א.
לְנוֹסַע	נוֹסַע	אֲנוֹסַע-תַּנוֹסַע	נוֹסֵעַ-נוֹסֵעִת	נוֹסַע-נוֹסַעה	נ.ס.ע.
לְעַבֵּד	עַבֵּד	אֲעַבֵּד-תַּעַבֵּד	עוֹבֵד-עוֹבֵדִת	עַבֵּד-עַבֵּדה	ע.ב.ד.
לְעֹלֶה	עֹלֶה	אֲעֹלֶה-תַּעֹלֶה	עוֹלֵה-עוֹלֵה	עֹלֶה-עֹלֶה	ע.ל.ה.
לְעֹשֶׂה	עֹשֶׂה	אֲעֹשֶׂה-תַּעֹשֶׂה	עוֹשֶׂה-עוֹשֶׂה	עֹשֶׂה-עֹשֶׂה	ע.ש.ה.
לְפָגַשׁ	פָּגַשׁ	אֲפָגַשׁ-תַּפָּגַשׁ	פוֹגֵשׁ-פוֹגֵשֶׁת	פָּגַשׁ-פָּגַשה	פ.ג.ש.
לְפָתַח	פָּתַח	אֲפָתַח-תַּפָּתַח	פוֹתַח-פוֹתַחִת	פָּתַח-פָּתַחה	פ.ת.ח.
לְקַנֹּה	קַנֵּה	אֲקַנֵּה-תַּקַּנֵּה	קוֹנֵה-קוֹנֵה	קַנֵּה-קַנֵּה	ק.נ.ה.
לְקַרֵּא	קַרֵּא	אֲקַרֵּא-תַּקַּרֵּא	קוֹרֵא-קוֹרֵאת	קַרֵּא-קַרֵּאה	ק.ר.א.
לְרֹאֵת	רֹאֵה	אֲרֹאֵה-תַּרֹּאֵה	רוֹאֵה-רוֹאֵה	רֹאֵה-רֹאֵה	ר.א.ה.
לְרוֹצֵחַ	רוֹצֵחַ	אֲרוֹצֵחַ-תַּרוֹצֵחַ	רוֹצֵחַ-רוֹצֵחַ	רוֹצֵחַ-רוֹצֵחַ	ר.ו.צ.
לְרִיב	רִיב	אֲרִיב-תַּרִיב	רִב-רִיב	רִיב-רִיב	ר.י.ב.
לְרֹצֵחַ	רוֹצֵחַ	אֲרוֹצֵחַ-תַּרוֹצֵחַ	רוֹצֵחַ-רוֹצֵחַ	רוֹצֵחַ-רוֹצֵחַ	ר.צ.ה.
לְשַׁמַּע	שַׁמַּע	אֲשַׁמַּע-תַּשַּׁמַּע	שוֹמַעַ-שוֹמַעַת	שַׁמַּע-שַׁמַּעה	ש.ס.ע.
לְשַׁתֵּחַ	שַׁתֵּחַ	אֲשַׁתֵּחַ-תַּשַּׁתֵּחַ	שוֹתֵחַ-שוֹתֵחַ	שַׁתֵּחַ-שַׁתֵּחה	ש.ת.ה.

בנין פעל:

לְאַחַד	אַחַד	אֲאַחַד-תַּאַחַד	סֵאחַד-סֵאחַדִת	אַחַד-אַחַדה	א.ח.ד.
לְבַקֵּר	בַּקֵּר	אֲבַקֵּר-תַּבַּקֵּר	סֵבַקֵּר-סֵבַקֵּרִת	בַּקֵּר-בַּקֵּרה	ב.ק.ר.
לְבַשֵּׁל	בַּשֵּׁל	אֲבַשֵּׁל-תַּבַּשֵּׁל	סֵבַשֵּׁל-סֵבַשֵּׁלִת	בַּשֵּׁל-בַּשֵּׁלה	ב.ש.ל.
לְדַבֵּר	דַּבֵּר	אֲדַבֵּר-תַּדַּבֵּר	סֵדַבֵּר-סֵדַבֵּרִת	דַּבֵּר-דַּבֵּרה	ד.ב.ר.
לְחַזֵּק	חַזֵּק	אֲחַזֵּק-תַּחַזֵּק	סֵחַזֵּק-סֵחַזֵּקִת	חַזֵּק-חַזֵּקה	ח.ז.ק.
לְחַלֵּק	חַלֵּק	אֲחַלֵּק-תַּחַלֵּק	סֵחַלֵּק-סֵחַלֵּקִת	חַלֵּק-חַלֵּקה	ח.ל.ק.
לְסַיֵּל	סַיֵּל	אֲסַיֵּל-תַּסַּיֵּל	סֵסַיֵּל-סֵסַיֵּלִת	סַיֵּל-סַיֵּלה	ס.י.ל.

ל.ס.ר.	לפד-לפדה	סלפד-סלפדת	אלפד-חלפד	לפד	ללפד
ס.י.ס.	סיס-סיסה	מסיס-מסיסות	אסיס-תסיס	סיס	לסיס
ס.פ.ר.	ספר-ספרה	מספר-מספרת	אספר-תספר	ספר	לספר
ק.ב.ל.	קבל-קבלה	סקבל-סקבלת	אקבל-תקבל	קבל	לקבל

מרובעים:

ט.ל.פ.ג.	סלפון-סלפנה	מסלפון-מסלפנת	אמסלפון-תמסלפון	סלפון	למסלפון
ח.ר.ג.ס.	תרגם-תרגמה	סתרגם-סתרגמת	אתרגם-תתרגם	תרגם	לתרגם

בנין התפעל:

ו.כ.ח.	התוכח-התוכחה	סתוכח-סתוכחת	אתוכח-תתוכח	התוכח	להתוכח
כ.נ.ב.	התכוון	סתכוון-סתכוונת	אתכוון	התכוון	להתכוון
ל.ב.ש.	החלבש-החלבה	סתלבש-סתלבת	אתלבש-תתלבש	החלבש	להחלבש
ר.ח.צ.	התרחז-התרחזה	סתרחז-סתרחזת	אתרחז-תתרחז	התרחז	להתרחז

בנין נפעל:

כ.נ.ס.	נכנס-נכנסה	נכנס-נכנסת	אכנס-תכנס	הכנס	להכנס
מ.צ.א.	נמצא-נמצאה	נמצא-נמצאת	אמצא-תמצא	המצא	להמצא
פ.ג.ש.	נפגש-נפגשה	נפגש-נפגשת	אפגש-תפגש	הפגש	להפגש
פ.ר.ד.	נפרד-נפרדה	נפרד-נפרדת	אפרד-תפרד	הפרד	להפרד
ש.א.ר.	נשאר-נשארה	נשאר-נשארת	אשאר-תשאר	השאר	להשאר

בנין הפעיל:

א.ס.ב.	האסין-האסינה	סאסין-סאסינה	אאסין-תאסין	האסין	להאסין
ז.ס.נ.	הזמין-הזמינה	מזמין-מזמינה	אזמין-תזמין	הזמין	להזמין
ח.ל.ט.	החליט-החליטה	מחליט-מחליטה	אחליט-תחליט	החליט	להחליט
ס.ש.כ.	המשיך-המשיכה	ממשיך-ממשיכה	אמשיך-תמשיך	המשיך	להמשיך
נ.ג.ע.	הגיע-הגיעה	מגיע-מגיעה	אגיע-תגיע	הגיע	להגיע

נ.כ.ר.	הפּיר-הפּירָה	פּפּיר-פּפּירָה	אפּיר-אפּירָה	הפּר	לְהפּיר
ק.ו.ס.	הקּים-הקּיָסָה	פּקּים-פּקּיָסָה	אקּים-אקּיָסָה	הקּס	לְהקּים
ר.ו.ח.	הרּוּיח-הרּוּיָחָה	פּרּוּיח-פּרּוּיָחָה	ארּוּיח-ארּוּיָחָה	הרּוח	לְהרּוּיח
ד.ח.ב.	הרְחִיב-הרְחִיבָה	פּרְחִיב-פּרְחִיבָה	ארְחִיב-ארְחִיבָה	הרְחֵב	לְהרְחִיב
ת.ח.ל.	התְחִיל-התְחִילָה	פּתְחִיל-פּתְחִילָה	אֶתְחִיל-אֶתְחִילָה	התְחִל	לְהתְחִיל

PRONOUN SUFFIXES

Singular nouns with pronoun suffixes:

שמות ביחיד עם כינויים:

שְׁלוֹמָה	שְׁלוֹמוֹ	שְׁלוֹמֶךָ	שְׁלוֹמְךָ	שְׁלוֹמִי	--	שְׁלוֹם
שְׁלוֹמֹן	שְׁלוֹמָם	שְׁלוֹמְכֶם	שְׁלוֹמְכֵם	שְׁלוֹמָנָה		
אֲבִיהָ	אָבִיו	אָבִיךָ	אָבִיךָ	אָבִי	--	אָב
אֲבִיהֶן	אָבֵיהֶם	אָבֵיכֶם	אָבֵיכֵם	אָבֵינוּ		

Prepositions with suffixes of singular nouns:

מילות יחס עם כינויים כשם יחיד:

לָהּ	לוֹ	לָךְ	לְךָ	לִי	--	ל
לָהּ	לָהֶם	לָכֶן	לָכֶם	לָנָה		
בָּהּ	בוֹ	בָּךְ	בְּךָ	בִּי	--	ב
בָּהֶן	בָּהֶם	בָּכֶן	בָּכֶם	בָּנָה		
שָׁלָהּ	שָׁלוֹ	שָׁלָךְ	שָׁלְךָ	שָׁלִי	--	שָׁל
שָׁלָהֶן	שָׁלָהֶם	שָׁלָכֶן	שָׁלָכֶם	שָׁלָנָה		
אוֹתָהּ	אוֹתוֹ	אוֹתְךָ	אוֹתְךָ	אוֹתִי	--	אוֹת
אוֹתָן	אוֹתָם	אוֹתְכֶן	אוֹתְכֶם	אוֹתָנָה		
אֶצְלָהּ	אֶצְלוֹ	אֶצְלָךְ	אֶצְלְךָ	אֶצְלִי	--	אֶצְל
אֶצְלוֹ	אֶצְלָם	אֶצְלָכֶן	אֶצְלָכֶם	אֶצְלָנָה		
אֵתָהּ	אֵתוֹ	אֵתְךָ	אֵתְךָ	אֵתִי	--	עֵם
אֵתָן	אֵתָם	אֵתְכֶן	אֵתְכֶם	אֵתָנָה		
מִפָּנֶיהָ	מִפָּנָיו	מִפָּנֶיךָ	מִפָּנֶיךָ	מִפָּנַי	--	מִן(מ.מ.)
מִפָּנֶיהֶן	מִפָּנֵיהֶם	מִפָּנֵיכֶם	מִפָּנֵיכֶם	מִפָּנֵינוּ		
(מֵאֵתָהּ)	(מֵאֵתָם)	(מֵאֵתְכֶן)	(מֵאֵתְכֶם)	(מֵאֵתָנָה)		
עַל יָדָהּ	עַל יָדוֹ	עַל יָדְךָ	עַל יָדְךָ	עַל יָדִי	--	עַל יָד--
עַל יָדָן	עַל יָדָם	עַל יָדְכֶן	עַל יָדְכֶם	עַל יָדָנָה		

Plural nouns with pronoun suffixes:

שמות ברבים עם כינויים:

הורִיָּה	הורִיו	הורִיָּה	הורִיָּךְ	הורִי	הורִים--
הורִיהֶן	הורִיהֶם	הורִיכֶן	הורִיכֶם	הורִינָה	
עִינִיָּה	עִינִיו	עִינִיָּה	עִינִיָּךְ	עִינִי	עִינִים--
עִינִיהֶן	עִינִיהֶם	עִינִיכֶן	עִינִיכֶם	עִינִינָה	

Prepositions with plural noun suffixes: מילות יחס עם כינויים כשם רבים

אֵלַיָּה	אֵלָיו	אֵלַיָּךְ	אֵלַיָּךְ	אֵלַי	אֵלַים--
אֵלַיהֶן	אֵלֵיהֶם	אֵלַיכֶן	אֵלַיכֶם	אֵלַינָה	
עֲלֶיהָ	עֲלָיו	עֲלֶיךָ	עֲלֶיךָ	עֲלַי	עֲלַים--
עֲלֵיהֶן	עֲלֵיהֶם	עֲלֵיכֶן	עֲלֵיכֶם	עֲלֵינָה	
לפְּנֵיהָ	לפְּנָיו	לפְּנֵיךָ	לפְּנֵיךָ	לפְּנַי	לפְּנַים--
לפְּנֵיהֶן	לפְּנֵיהֶם	לפְּנֵיכֶן	לפְּנֵיכֶם	לפְּנֵינָה	
אַחֲרֶיהָ	אַחֲרָיו	אַחֲרֶיךָ	אַחֲרֶיךָ	אַחֲרַי	אַחֲרַים--
אַחֲרֵיהֶן	אַחֲרֵיהֶם	אַחֲרֵיכֶן	אַחֲרֵיכֶם	אַחֲרֵינָה	
בְּלַעֲדֶיהָ	בְּלַעֲדָיו	בְּלַעֲדֶיךָ	בְּלַעֲדֶיךָ	בְּלַעֲדַי	בְּלַעֲדַים--
בְּלַעֲדֵיהֶן	בְּלַעֲדֵיהֶם	בְּלַעֲדֵיכֶן	בְּלַעֲדֵיכֶם	בְּלַעֲדֵינָה	

مدونة

النقد النطبي

old-criticism.blogspot.com

للعهد القديم

نحن مجموعة من طلبة العلم المُهتمين بما يسمى بعلم
" النقد النصي للعهد القديم "

هدفنا نشر هذا العلم النفيس والتعريف به

فما زال نقد نصوص العهد القديم علماً مهضوم الحق في ظل

إهتمام متزايد بدراسة " علم النقد النصي للعهد الجديد "

ونسعى - ونسأل الله أن يمكننا من ذلك - إلى توسيع قاعدته

البحثية وتعريبه ، واضعين ما يتيسر من أدوات تساعد الباحث ،

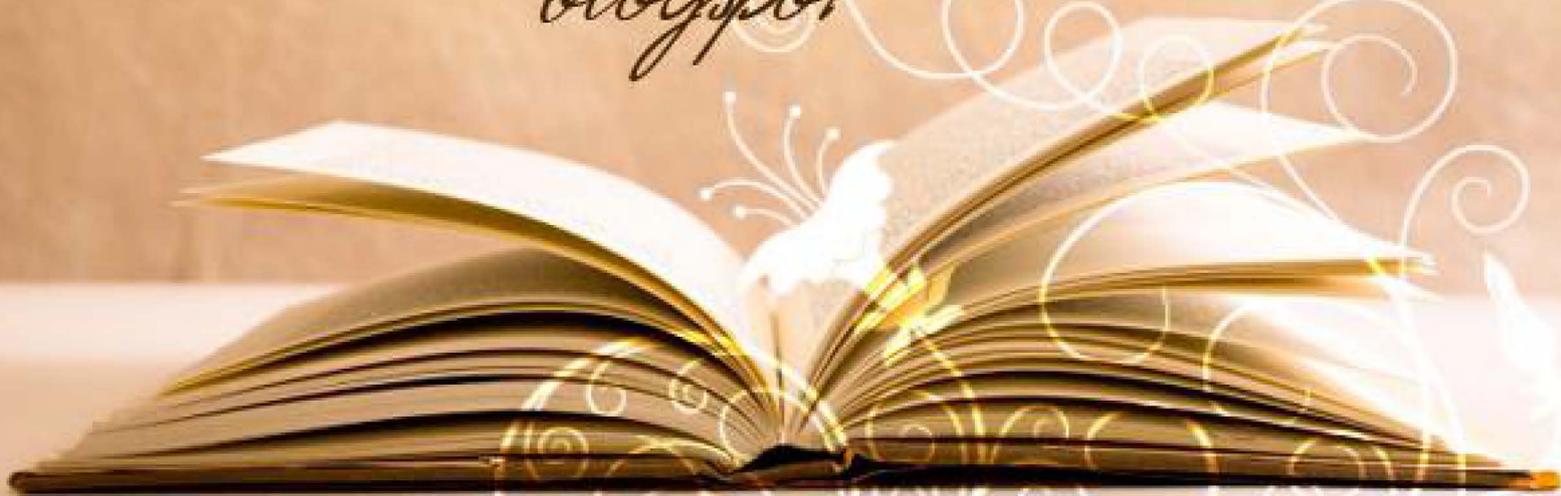
وخاصة إنتاجنا وكتاباتنا والإخوة من أبحاث ومقالات على

الشبكة .

ونسأل الله العلي الكريم أن يجعل هذا العمل خالصاً لوجهه

الكريم دون أي غرض للشهرة و الرياء .

Old
criticism
blogspot

بسم الله الرحمن الرحيم

مكتبة المهتدين الإسلامية لمقارنة الأديان

The Guided Islamic Library for Comparative Religion

<http://kotob.has.it>

مكتبة إسلامية مختصة بكتب الاستشراق والتنصير
ومقارنة الأديان.

PDF books about Islam, Christianity, Judaism,
Orientalism & Comparative Religion.

لا تنسونا من صالح الدعاء

Make Du'a for us.